Projekt Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011
w województwie mazowieckim

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zadanie realizowane w ramach projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach V osi priorytetowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, działania 5.3 „Opracowywanie planów ochrony”.

Spis treści

Wstęp 5
1. Etap wstępny pracy nad Planem 7
1.1. Informacje ogólne 7
1.2 Ustalenie terenu objętego Planem 8
1.3. Mapa obszaru Natura 2000 9
1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu 9
1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem 12
1.6. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu. 16
1.7. Kluczowe instytucje/osoby dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności 17
1.8. Zespól Lokalnej Współpracy 20
2. Etap II Opracowanie projektu Planu 21
Moduł A 21
2.1. Informacja o obszarze i przedmiotach ochrony 21
2.2. Ogólna charakterystyka obszaru 41
2.3. Struktura własności i użytkowania gruntów 50
2.4. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka 52
2.5. Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego 53

2.6. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych – dane zweryfikowane 98
2.6.1. Typy siedlisk przyrodniczych 99
2.6.2. Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru 99
2.6.3. Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru 99
Moduł B 101
3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem 101
4. Analiza zagrożeń 103
5. Cele działań ochronnych 109
Moduł C 111
6. Ustalenie działań ochronnych 111
7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony 127
8. Wskazania do dokumentów planistycznych 130
9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony 133
10. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic 133
11. Zestawienie uwag i wniosków 141
12. Literatura 143
Lista załączników 149

Wstęp

Celem opracowania planu zadań ochronnych jest jak najszybsze rozpoczęcie działań niezbędnych dla skutecznej ochrony obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie, czyli zapewnienie, że siedliska przyrodnicze i gatunki, dla ochrony których wyznaczono ten obszar, nie zostaną utracone, ani ich stan nie ulegnie pogorszeniu. Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2013.627 j.t. ze zm.).

Zakres prac koniecznych do realizacji projektu Planu regulują:

a) art. 28 ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2013.627 j.t. ze zm.);

b) rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 17 lutego 2010 w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186 ze zm.);

c) art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z art. 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku w dniu 20 września 2011 r., na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie, podano do publicznej wiadomości informację o zamiarze rozpoczęcia prac nad opracowaniem planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie.

Ze względu na bardzo znaczne pokrywanie się powierzchni Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie (PLB 140011), który jest objęty niniejszym opracowaniem, z terenem Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Bagno Całowanie (PLH 140001), zagrożenia, cele ochrony i zadania ochronne dla obu tych obszarów są ze sobą powiązane. Należy w tym miejscu podkreślić, że rozpoznanie przedmiotów ochrony obszaru siedliskowego jest w dalekim stopniu niezadowalające i będzie wymagało prac inwentaryzacyjnych w najbliższych latach.

Dopiero po gruntownym przebadaniu obszaru siedliskowego, weryfikacji przedmiotów ochrony i prawdopodobnie granic obszaru siedliskowego, będzie możliwe pełne zaplanowanie zadań ochronnych. Zadania te będzie trzeba odnieść do tych, które przedstawiono dla obszaru ptasiego, ponieważ wymuszone jest tu wypracowanie podejścia uwzględniającego potrzeby obu obszarów razem. Dodatkowo pilną kwestią jest konieczność wykonania opracowania hydrograficznego, które posłuży skutecznej ochronie obszaru zarówno ptasiego, jak i siedliskowego. Podstawowe zidentyfikowane zagrożenie to presja wywierana na integralność tych obszarów przez podejmowane przedsięwzięcia i inwestycje - w tym w szczególności urbanizację, realizację szeroko zakrojonej rekreacji i ingerencję w hydrologię obszaru. Niniejsze opracowanie wskazuje zadania skonstruowane dla zachowania przedmiotów ochrony, dla których obszar został utworzony.

**Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLB140011 „Bagno Całowanie”
w województwie mazowieckim**

1. Etap wstępny pracy nad Planem

1.1. Informacje ogólne

Nazwa obszaru	Bagno Całowanie
Kod obszaru	PLB140011
Opis granic obszaru	Mapa z granicami obszaru (załącznik 1)
SDF	Plik PDF Standardowego Formularza Danych (załącznik 2)
Położenie	Województwo mazowieckie, powiat otwocki, gminy: Osieck, Celestynów, Sobienie-Jeziory, Karczew.
Powierzchnia obszaru (w ha)	4 214,9
Status prawny	Wyznaczony jako Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 roku, zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226), na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków, zaktualizowanej Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (Dz. U. UE. L. 2010. 20. 7)
Termin przystąpienia do sporządzenia Planu	04-11-2011
Termin zatwierdzenia Planu	*Data wydania zarządzenia RDOŚ. Podana data powinna zostać zapisana w formacie dd - mm - rrrr*
Koordynator Planu	Michał Maniakowski, michal.maniakowski@fpp-consulting.pl, tel. +48226230305, fax. +48223987276
Planista Regionalny	Joanna Szczepanik, joanna.szczepanik.warszawa@rdos.gov.pl, tel.+48225565666, fax. +482255602
Sprawujący nadzór	RDOŚ w Warszawie, ul. Henryka Sienkiewicza 3, 00-015 Warszawa

1.2 Ustalenie terenu objętego Planem

Lp.	Nazwa krajowej formy ochrony przyrody pokrywającej się z obszarem, która może powodować wyłączenie części terenu ze sporządzania Planu	Dokument planistyczny	Uzasadnienie wyłączenia części terenu ze sporządzania PZO	Procent powierzchni obszaru pokryty istniejącym dokumentem planistycznym
1.	Mazowiecki Park Krajobrazowy	Plan Ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka na okres 20 lat, ustanowiony Rozporządzeniem Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2004. Nr 87 poz. 2131).	Nie zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	61,0
2.	Rezerwat przyrody „Na Torfach”	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych; Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 04.05.1977 roku. (MP nr10, poz. 64 z 1977 r.)	Nie zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	0,0
3.	Rezerwat przyrody „Wymięklizna”	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych; Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14.06.1996 r. (MP Nr 42, poz. 415 z 1996 r.).	Nie zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	0,0
4.	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty PLH140001 „Bagno Całowanie”	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych; Plan lokalnej współpracy na rzecz Obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie PLH140001, 2007.	Nie zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	87,0

Powyższe dane zostały także przekazane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 3)

Obszar Bagno Całowanie PLB140011 nie jest zlokalizowany na terenie pokrywającym się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody. Ponadto, przedmiotowy obszar nie znajduje się także na terenie pokrywającym się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla których ustanowiono zadania ochronne lub plan urządzania lasu uwzględniający zakres, o którym mowa ww. artykule. W związku z powyższym nie zachodzi przesłanka do zastosowania art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody tj. odstąpienia od konieczności sporządzenia planu zadań ochronnych dla części obszaru Natura 2000.

Projektem planu zadań ochronnych objęto cały obszar Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011 o powierzchni 4 214,9 ha.

1.3. Mapa obszaru Natura 2000

Mapa obszaru (załącznik nr 1)

1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu

Obszar Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011 zaklasyfikowano jako Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków w październiku 2008 roku. W aktualnych granicach został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 25, poz. 133) na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków, zaktualizowanej Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa /wersja ujednolicona/ (Dz. U. UE. L. 2010. 20. 7).

Obiekt położony jest na Nizinie Środkowomazowieckiej na prawym nadzalewowym tarasie doliny Wisły, wyniesionym 5-15 m nad poziom rzeki. Obejmuje on powierzchnię 4 214,9 ha pomiędzy miejscowościami: Karczew, Sobienie Szlacheckie i Osieck. Teren Bagna Całowanie rozciąga się równolegle do brzegu Wisły na długości około 15 km i szerokości do 3km. Od wschodu obszar ograniczony jest łagod-

nym zboczem Równiny Garwolińskiej. Jego zachodnim skrajem płynie Kanał Bielińskiego, będący skanalizowaną w XIX wieku rzeką Jagodzianką.

Jest to jedno z największych torfowisk niskich na Mazowszu charakteryzujące się dużą różnorodnością fauny i flory, gdzie obserwowano ponad 500 gatunków roślin naczyniowych, 6 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz gatunki motyli zagrożone w skali Europy: czerwończyk fioletek, modraszek telejus, czerwończyk nieparek.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych Bagno Całowanie to ostoja ptasia, gdzie gniazduje około 127 gatunków ptaków, w tym 18 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Obszar stanowi jedną z najważniejszych ostoi derkacza w centralnej Polsce.

Przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011 są następujące gatunki zwierząt:

- A122 Derkacz *Crex crex,*
- A144 Kulik wielki *Numenius arquata*.

Ponadto na terenie obszaru Bagno Całowanie PLB140011 występują następujące gatunki zwierząt: A 022 Bączek *Ixobrychus minutus*, A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*, A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, A082 Błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, A084 Błotniak łąkowy *Circus pygargus*, A127 Żuraw *Grus grus*, A156 Rycyk *Limosa limosa*, A162 Krwawodziób *Tringa tetanus*, A222 Uszatka błotna *Asio flammeus*, A272 Podróżniczek *Luscinia svecica*, A307 Jarzębatka *Sylvia nisoria*.

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych jest konieczność utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6(1) dyrektywy siedliskowej (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992 ze zm.).

Plan zadań ochronnych obszaru Natura 2000 jest dokumentem planistycznym, którego celem jest niezwłoczne podjęcie działań niezbędnych dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony

wyznaczono obszar Natura 2000. Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2013.627 j.t. ze zm.). Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalny dyrektor ochrony środowiska na okres 10 lat.

Dokumentację projektu planu zadań ochronnych zestawiano etapowo w formie elektronicznej. Za pomocą publicznie dostępnego systemu teleinformatycznego możliwe było zapoznawanie się z kolejnymi etapami prac nad projektem planu zadań ochronnych i zgromadzonymi w ramach tych prac materiałami oraz z projektem planu.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie zorganizowała spotkania dyskusyjne z udziałem przedstawicieli zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których wyznaczono obszar Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011. Grupa interesariuszy tworzyła Zespół Lokalnej Współpracy. Celem spotkań Zespołu było wyjaśnienie wątpliwości i nieporozumień związanych z ideą Europejskiej Sieci Natura 2000. Grupa przedyskutowała cele sporządzenia projektu oraz zweryfikowała stan wiedzy na temat Obszaru i przedmiotów ochrony. Zidentyfikowano również zagrożenia i ustalono działania ochronne niezbędne dla zachowania właściwego stanu przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000.

W toku sporządzania projektu planu zadań ochronnych istniała możliwość zgłaszania uwag i wniosków do gromadzonych materiałów. Można je składać w formie pisemnej, ustnej do protokołu podczas spotkań dyskusyjnych ZLW oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

Ustalenia planu zadań ochronnych powinny być transponowane do różnych obowiązujących dokumentów planistycznych pozostających w kompetencjach organów władzy publicznej, np.: studiów uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzenia lasu.

1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem

Lp.	Kod	Nazwa Polska	Nazwa łacińska	% pokrycia	Pop. osiadł.	Pop. lęgowa	Pop. migr.	Ocena pop.	Ocena st. zach..	Ocena izol.	Ocena ogólna	Opina dot. wpisu
Z1	**A022**	Bączek	*Ixobrychus minutus*			**1-2p**		**D**				bez zmian w SDF
Z2	**A030**	Bocian czarny	*Ciconia nigra*			**2-4p**		**D**				bez zmian w SDF
Z3	**A031**	Bocian biały	*Ciconia ciconia*			**10p**	**120i**	**D**				Propozycja zmian w SDF – dodanie liczebności populacji przelotnej (Sobociński 2010)
Z4	**A081**	Błotniak stawowy	*Circus aeruginosus*			**5p**		**D**				Bez zmian w SDF
Z5	**A082**	Błotniak zbożowy	*Circus cyaneus*			-		-				Propozycja usunięcia z SDF - gatunek od dawna nielęgowy (co najmniej od roku 2004)
Z6	**A084**	Błotniak łąkowy	*Circus pygargus*			**2-3p**		**D**				Bez zmian w SDF

Z7	**A119**	Kropiatka	*Porzana porzana*			**1-2p**		**D**				Bez zmian w SDF
Z8	**A122**	Derkacz	*Crex crex*			**56-64m**		**C**	**B**	**C**	**C**	Bez zmian w SDF
Z9	**A127**	Żuraw	*Grus grus*			**6-11p**	**80i**	**D**				Bez zmian w SDF
Z10	**A166**	Łęczak	*Tringa glareola*				**50i**	**D**				Bez zmian w SDF
Z11	**A222**	Uszatka błotna	*Asio Flammeus*			-	-	-				Propozycja usunięcia z SDF - gatunek od dawna nielęgowy
Z12	**A229**	Zimorodek	*Alcedo atthis*			-	-	-				Propozycja usunięcia z SDF - gatunek nie był stwierdzony jako lęgowy
Z13	**A236**	Dzięcioł czarny	*Dryocopus martius*		**9p**			**D**				Bez zmian w SDF
Z14	**A238**	Dzięcioł średni	*Dendrocopos medius*		**2-10p**			**D**				Bez zmian w SDF
Z15	**A246**	Lerka	*Lullula arborea*			**13-19p**		**D**				Bez zmian w SDF
Z16	**A272**	Podróżniczek	*Luscinia svecica*			**0-3p**		**D**				Bez zmian w SDF

Z17	**A307**	Jarzębatka	*Sylvia nisoria*			**2-5p**		**D**				Bez zmian w SDF
Z18	**A338**	Gąsiorek	*Lanius collurio*			**79-87p**		**D**				Bez zmian w SDF
Z19	**A039**	Gęś zbożowa	*Anser fabalis*				**100-1200**	**D**				Bez zmian w SDF
Z20	**A041**	Gęś białoczelna	*Anser albifrons*				**2000**	**D**				Bez zmian w SDF
Z21	**A156**	Rycyk	*Limosa limosa*			**2p**		**D**				Bez zmian w SDF
Z22	**A160**	Kulik wielki	*Numenius arquata*			**1-4p**		**C**	**C**	**C**	**C**	Bez zmian w SDF
Z23	**A162**	Krwawodziób	*Tringa totanus*			**2p**		**D**				Bez zmian w SDF
pZ1	**A027**	Czapla biała	*Egretta alba*				**34i**	**D**				propozycja dodania do SDF – dane z publikacji OTOP (Sobociński 2010)
pZ2	**A072**	Trzmielojad	*Pernis apivorus*			**1p**		**D**				Propozycja dodania do SDF na podstawie wyników inwentaryzacji (merecz i Sobociński 2009)

pZ3	**A089**	Orlik krzykliwy	*Aquila pomarina*			**1p**		**D**				Propozycja dodania do SDF na podstawie wyników inwentaryzacji (merecz i Sobociński 2009)
pZ4	**A120**	Zielonka	*Porzana parva*			**0-1p**		**D**				Propozycja dodania do SDF
pZ5	**A151**	Batalion	*Philomachus pugnax*				**R**	**D**				Propozycja dodania do SDF
pZ6	**A153**	Kszyk	*Gallinago gallinago*			**11-20p**		**D**				Propozycja dodania do SDF na podstawie wyników inwentaryzacji (merecz i Sobociński 2009)
pZ7	**A224**	Lelek	*Caprimulgus europaeus*			**5m**		**D**				Propozycja dodania do SDF na podstawie wyników inwentaryzacji (merecz i Sobociński 2009)
pZ8	**A255**	Świergotek polny	*Anthus campestris*			**9-12p**		**D**				Propozycja dodania do SDF na podstawie wyników inwentaryzacji

												(merecz i Sobociński 2009)
pZ9	**A379**	Ortolan	*Emberiza hortulana*			**2-4p**		**D**				Propozycja dodania do SDF na podstawie wyników inwentaryzacji (merecz i Sobociński 2009)

Objaśnienia: p – para, m – samiec, i – osobnik

Za przedmioty ochrony uznaje się gatunki, które zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych obszaru Natura 2000 posiadają oceną ogólną A, B lub C.

1.6. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.

Udział różnych grup interesu powinien być integralną częścią procesu sporządzania projektu Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000. Z tego względu od początku tworzenia projektu Planu stosowano różne formy przekazu, które miały umożliwić jak najlepszy przepływ informacji pomiędzy wykonawcą projektu, a zainteresowanymi stronami.

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko sporządzający projekt podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowywania projektu Planu i 21-dniowym okresie składania uwag i wniosków. Informacja ta w postaci ogłoszenia została rozesłana drogą e-mailową do kluczowych instytucji, organizacji pozarządowych i osób prywatnych, które ze względu na pełnioną funkcję mogły być zainteresowane wzięciem udziału w warsztatach. Ponadto, ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej organu sprawującego nadzór nad projektem – RDOŚ w Warszawie oraz dzienniku Rzeczpospolita. Rozwieszono je również na tablicach

informacyjnych w gminach położonych w obrębie obszaru Bagno Całowanie.

Następnie, w celu realizacji wymogu art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, a więc umożliwienia zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie obszaru Natura 2000 udziału w pracach związanych ze sporządzaniem projektu Planu, zorganizowano dwa spotkania dyskusyjne. Odbyły się one w dniach 8 i 15 października 2011 r. w Gminnym Ośrodku Kultury w Celestynowie. Informacja o spotkaniach została przekazana interesariuszom obszaru telefonicznie, drogą elektroniczną oraz listownie.

Zebrania miały charakter warsztatów, a ich głównym celem była wnikliwa dyskusja kolejnych etapów powstawania projektu Planu w celu wyjaśnienia spornych kwestii i działań w obrębie obszaru Natura 2000. Poza tym, próbowano określić bezpośrednie i potencjalne zagrożenia dla obszaru Bagna Całowanie, a następnie ustalić działania, które są konieczne do zachowania występujących na tym terenie populacji rzadkich lub zagrożonych gatunków ptaków. Osoby biorące udział w dyskusji weszły w skład Zespołu Lokalnej Współpracy. W każdej chwili ich uczestnicy mogli przerwać prowadzącemu w celu zadania pytania, bądź podzielenia się swoimi uwagami.

Listę osób/podmiotów zaproszonych do prac przedstawiono w tabeli w pkt 1.7. niniejszego opracowania, natomiast listę osób czynnie uczestniczących w spotkaniach ZLW przedstawia tabela w pkt 1.8 oraz załącznik nr 4 i 5. W załączniku nr 6 i 7 znajdują się protokoły ze spotkań. Dokumentacja projektu Planu Zadań Ochronnych będzie udostępniona, w celu składania uwag i wniosków przez wszystkich zainteresowanych, w siedzibie i na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie.

1.7. Kluczowe instytucje/osoby dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności

Lp.	Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
1	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Regionalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne.	ul. Jagiellońska 26, 03-719 Warszawa	(22)597 91 00
2	Generalna Dyrekcja Ochrony	Krajowe zadania planistyczne, zagadnienia	ul. Wawelska 52/54	(22) 57 92 900

	Środowiska	inwestycyjne, ochrona środowiska	00-922 Warszawa	
3	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	Regionalne zadania planistyczne, zagadnienia inwestycyjne, ochrona środowiska	ul. Henryka Sienkiewicza 3, 00-015 Warszawa	(22) 556 56 00
4	Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych	Ochrona przyrody	ul. Sułkowskiego 11, 05-400 Otwock	(22) 779 26 94
5	Starostwo Powiatowe w Otwocku	Regionalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Górna 13, 05-400 Otwock	(22) 778 13 00
6	Urząd Miejski w Otwocku	Lokalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Armii Krajowej 5, 05-400 Otwock	(22) 779 20 01
7	Urząd Miejski w Karczewie	Lokalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Warszawska 28, 05-480 Karczew	(22) 780 65 16
8	Urząd Gminy w Celestynowie	Lokalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Regucka 3, 05-430 Celestynów	(22) 789 70 60
9	Urząd Gminy Sobienie-Jeziory	Lokalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	ul. Garwolińska 16, 08-443 Sobienie-Jeziory	(25) 685 80 90
10	Urząd Gminy w Osiecku	Lokalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne	Rynek 1, 08-445 Osieck	(25) 685 70 26
11	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie, Oddział Otwock	Polityka hydrologiczna	Sobiekursk 24, 05-480 Karczew	(22) 779-32-86
12	Warszawski Oddział Doradztwa Rolniczego TZD Otwock	Programy rolno-środowiskowe	ul. Warszawska 39, 05-400 Otwock	(22) 788 88 11
13	Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Dział Urządzania Lasu	Gospodarka leśna i ochrona przyrody	Sękocin Stary, ul. Leśników 21, 05-090 Raszyn	(22) 825 34 23
14	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie	Gospodarka leśna i ochrona przyrody	ul Grochowska 278; 03-841 Warszawa	(22) 517 33 00
15	Nadleśnictwo Celestynów	Gospodarka leśna i ochrona przyrody	ul. Obrońców Pokoju 58,	(22) 789 70 03

			05-430 Celestynów	
16	Polski Związek Łowiecki, Okręg w Warszawie	Gospodarka łowiecka	ul. Szymczaka 5, 01-227 Warszawa	(22) 825 30 03
17	Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”	Ochrona przyrody, lokalne działania planistyczne	ul. Lubelska 59, 05-462 Wiązowna	(22) 789 01 20
18	Centrum Ochrony Mokradeł	Ochrona przyrody	ul. Raszyńska 32/44 m.140, 02-026 Warszawa	796 435 444
19	Polski Klub Ekologiczny Koło „Otwockie Sosny”	Ochrona przyrody	Skr. pocztowa nr 8 05-400 Otwock	602 407 157
20	Towarzystwo Ochrony Motyli	Ochrona motyli	Kabacki Dukt 5 lok. 101, 02-798 Warszawa	bugy@konto.pl
21	Regionalne Centrum Ekologiczne (REC Polska)	Ochrona przyrody, regionalne zadani planistyczne	ul. Grójecka 22/24 lok. 36, 02-301 Warszawa	(22) 823 84 59
22	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Ochrona ptaków	ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki k. Warszawy	(22) 761 82 05
23	Klub Przyrodników	Ochrona przyrody	ul. 1 Maja 22, 66-200 Świebodzin	683 828 236
24	Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”	Ochrona przyrody	ul. Radomska 22/32, 02-323 Warszawa	(22) 822 54 22
25	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy	Ochrona nietoperzy	SGGW w Warszawie, ul. Nowoursynowska159C, 02-787 Warszawa	
26	Liga Ochrony Przyrody Warszawa	Ochrona przyrody	ul. Tamka 37/2, 00-355 Warszawa	(22) 828 81 71
27	Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne	Ochrona ptaków	ul. Radomska 7, Pionki Mazowieckie 26-670	(48) 612 34 41

1.8. Zespól Lokalnej Współpracy

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Nazwa instytucji /grupy interesu, którą reprezentuje	Kontakt
1			Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	
2			Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	
3			Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	
4			Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	
5			Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	
6			FPP-Consulting	
7			FPP-Consulting	
8			Zakład Botaniki Leśnej SGGW	
9			Agencja Hajstra	
10			Uniwersytet w Białymstoku, Towarzystwo Ochrony Motyli	
11			Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych	
12			Mazowiecki Park Krajobrazowy	
13			Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie	
14			Nadleśnictwo Celestynów	
15			Nadleśnictwo Celestynów	
16			Nadleśnictwo Celestynów	
17			Rada Powiatu Otwock	
18			Urząd Gminy Osieck	
19			Rada Sołecka Sobienki	
20			Regionalna Rada Ochrony Przyrody, Polski Klub Ekologiczny Koło „Otwockie Sosny”	
21			Centrum Ochrony Mokradeł	
22			Centrum Ochrony Mokradeł	

Część danych dotyczących Zespołu Lokalnej Współpracy nie podlega udostępnieniu z uwagi na ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U.2002.101.926 j.t. ze zm.).

2. Etap II Opracowanie projektu Planu

Moduł A

2.1. Informacja o obszarze i przedmiotach ochrony

Lp.	Typ informacji	Dane referencyjne	Zakres informacji	Wartość informacji	Źródło dostępu do danych
1	Materiały publikowane	Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.	Informacja o liczebności gatunków występujących w kraju pomocna w ocenie znaczenia populacji zasiedlającej Bagno Całowanie	Materiały pomocnicze przy ocenie znaczenia obszaru dla poszczególnych gatunków ptaków	
2	Materiały publikowane	Chmielewski S., Stelmach R. 2009. Ostoje ptaków w Polsce – wyniki inwentaryzacji. Cz.I. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.	Informacja o liczebności gatunków, występujących na Bagnie Całowanie	Istotna w związku z oceną populacji oraz planowaniem ochrony gatunków.	http://dokumenty.buligl.pl/zarzad/mOstoje_BULIGL.pdf
3	Materiały publikowane	Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. 2009. Monitoring ptaków. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.	Poradnik omawia zasady planowania monitoringu ptaków i kluczowe pojęcia niezbędne do właściwego wyboru metodyki prac. Główna część podręcznika skupia się na zaleceniach metodycznych monitoringu lęgowych ptaków, wymienionych w Dyrektywie Ptasiej.	Istotne opracowanie, pomocne przy planowaniu działań ochronnych oraz monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony.	http://www.gios.gov.pl//zalaczniki/artykuly/ksiazka_20100427.pdf
4	Materiały publikowane	Dzierża P. 2007. Plan lokalnej współpracy na rzecz ochrony obszaru Natura 2000 – PLH140001 Bagno Całowanie. Ministerstwo	Plan stanowi szczegółowe opracowanie, dotyczące Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Bagno Całowanie. Uwzględnia opis terenu , lokalizację, informacje na temat dokumentów	Opracowanie pomocne przy charakterystyce obszaru, jak również przy wskazaniu zagrożeń i działań ochronnych dla gatunków będących	http://m-sto.org/artykuly/strategia/programcalowanie.pdf

		Środowiska. Warszawa.	planistycznych. Zawiera charakterystykę gatunków flory i fauny, występujących na tym terenie. W pracy zostały również sformułowane zagrożenia i działania ochronne dla cennych gatunków roślin i zwierząt występujących na obszarze.	przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.	
5	Materiały publikowane	Głowaciński Z., Nowacki J. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie i Akademia Rolnicza w Poznaniu.	Informacje o gatunkach zwierząt zagrożonych wyginięciem w Polsce.	Przydatna w związku z oceną stanu gatunków zwierząt i wyznaczenia priorytetów ich ochrony na Bagnie Całowanie.	
6	Materiały publikowane	Gromadzki M., Dyrcz A., Glowacinski Z., Wieloch M. 1994. Ostoje ptaków w Polsce. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Gdańsk.	Informacje o obserwacjach rzadkich gatunków w obrębie ostoi Bagno Całowanie.	Materiały pomocnicze przy ocenie znaczenia obszaru dla poszczególnych gatunków ptaków	
7	Materiały publikowane	Jermaczek A. 2004b. Kulik wielki. W: Gromadzki M. (red.) Ptaki (część II). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, T. 8: 112-116; Warszawa.	Informacje dotyczące gatunku, stanowiącego przedmiot ochrony ostoi Bagno Całowanie (A160 Kulik wielki). Opracowanie zawiera informacje związane m. in. z rozpoznawaniem gatunku, jego biologią oraz występowaniem. Identyfikuje również główne zagrożenia dla gatunku, zawiera propozycje działań ochronnych oraz metod monitoringu.	Istotna publikacja, dotycząca gatunku stanowiącego przedmiot ochrony obszaru. Pomocna przy planowaniu działań ochronnych oraz monitoringu gatunku.	http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/pl/poradnik/Tom_8_Ptaki_czesc_2/a160_Kulik_wielki.pdf
8	Materiały	Kondracki J. 2009. Geografia regionalna Polski. PWN,	Publikacja charakteryzuje poszczególne regiony geograficzne w Polsce,	Materiały pomocne przy opracowywaniu ogólnej	

	publikowane	Warszawa.	prezentując cechy wyróżniające je. Za podstawę do ich wyznaczenia przyjęto ukształtowanie powierzchni oraz budowę geologiczną obiektu.	charakterystyki obszaru.	
9	Materiały publikowane	Krogulec J. (red). 1998. Ptaki łąk i mokradeł Polski (stan populacji, zagrożenia I perspektywy ochrony). Fundacja IUCN Polska, Warszawa.	Informacja o liczebności gatunków, występujących na Bagnie Całowanie.	Istotna dla oceny trendu zmian populacji ptaków na Bagnie Całowanie oraz ocenie stanu siedlisk gatunków	http://fs.siteor.com/bocian/files/www/biblioteka/ksiazki/17PTAKI_LAK_I_MOKRADEL_POLSKI.pdf?1292203247
10	Materiały publikowane	Ostaszewska K., Richling A. 2005. Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa.	Książka zawiera charakterystykę głównych elementów składowych systemu przyrodniczego. Opisuje: rzeźbę terenu, klimat, wody, gleby, faunę i florę Polski. Zawiera również typologię krajobrazu naturalnego oraz ogólny zarys regionalizacji fizyczno-geograficznej kraju.	Opracowanie pomocne przy sporządzaniu ogólnej charakterystyki obszaru.	
11	Materiały publikowane	Oświt J., Dembek W. 2001. Geomorfologiczno-hydrologiczne uwarunkowania rozwoju mokradeł na przykładzie torfowiska Całowanie w Dolinie Środkowej Wisły. Woda-Środowisko-Obszary Wiejskie. T1.3: 119-134.	Publikacja opisuje, na podstawie informacji na temat rzeźby i budowy geologicznej doliny środkowej Wisły, związek między geomorfologią terenu a warunkami hydrologicznego zasilania występujących tam mokradeł. Do omówienia tych zagadnień jako przykład opisano cechy Bagna Całowanie.	Pomocne informacje na temat uwarunkowań hydrologicznych, geomorfologicznych i geologicznych cechujących ostoję Bagno Całowanie.	

12	Materiały publikowane	Sikora A., Rhode Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.	Informacja o liczebności gatunków występujących w kraju, pomocna w ocenie znaczenia populacji zasiedlającej Bagno Całowanie.	Istotna w związku z oceną populacji oraz planowaniem ochrony gatunków.	
13	Materiały publikowane	Stupnicka E. 1997. Geologia regionalna Polski. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa	Podręcznik charakteryzujący budowę geologiczną Polski w ujęciu regionalnym z wyróżnieniem jednostek geologiczno-strukturalnych i ich charakterystyką.	Istotne informacje na temat budowy geologicznej opisywanego obszaru.	
14	Materiały publikowane	Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski - rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Wydawnictwo PPTP „Pro Natura”. Wrocław.	Informacja o liczebności gatunków, występujących w kraju, pomocna w ocenie znaczenia populacji zasiedlającej Bagno Całowanie.	Materiały pomocnicze przy określaniu oceny populacji gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.	
15	Materiały publikowane	Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.	Informacje o ostoi i liczebności gatunków na jej terenie.	Materiały pomocnicze przy określaniu oceny populacji gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.	
16	Materiały publikowane	Woś A. 1999. Klimat Polski. PWN, Warszawa.	Książka stanowi syntezę klimatu Polski. Zawiera informacje na temat podziału kraju na regiony klimatyczne wraz z ich charakterystyką.	Materiały pomocne przy sporządzaniu ogólnej charakterystyki obszaru.	
17	Materiały publikowane	Zieliński P. 2004b. Derkacz. W: Gromadzki M. (red.) Ptaki (część I). Poradniki ochrony	Informacje dotyczące gatunku, stanowiącego przedmiot ochrony ostoi Bagno Całowanie (A122 Derkacz).	Istotna publikacja, dotycząca gatunku stanowiącego przedmiot ochrony obszaru.	http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/pl/poradnik/Tom_7_

		siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, T. 7: 298-301; Warszawa.	Opracowanie zawiera informacje związane m. in. z rozpoznawaniem gatunku, jego biologią oraz występowaniem. Identyfikuje również główne zagrożenia dla gatunku, zawiera propozycje działań ochronnych oraz metod monitoringu.	Pomocna przy planowaniu działań ochronnych oraz monitoringu gatunku.	Ptaki_czesc_1/a122_Derkacz.pdf
18	Materiały publikowane	Żurek S. 1990. Związek procesu zatorfienia z elementami środowiska wschodniej Polski. Rocz. Nauk. Rol. Seria D, T 220. PWN, Warszawa	Publikacja zawiera informację na temat powiązań pomiędzy warunkami geomorfologicznymi i geologicznymi, a kształtowaniem się mokradeł i torfowisk we wschodniej Polsce, w tym na obszarze Bagna Całowanie.	Istotne informacje na temat geologii i geomorfologii ostoi Bagno Całowanie.	
19	Materiały niepublikowane	Krajowy Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa za okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2007 r. GDOŚ.	Informacja o liczebności gatunków, występujących w kraju, pomocna w ocenie znaczenia populacji zasiedlającej Bagno Całowanie	Materiały pomocnicze przy określaniu oceny populacji gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.	http://monitoringptakow.gios.gov.pl

20	Materiały niepubliko-wane	Falkowski M. 2009. Analiza projektu planu ochrony rezerwatu przyrody 'Na Torfach' z uwzględnieniem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140001 Bagno Całowanie. Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody EcoFalk. Siedlce, (WERSJA ROBOCZA).	Opracowanie dotyczy rezerwatu 'Na Torfach', znajdującego się w obrębie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie. Dokument zawiera informacje dotyczące przedmiotów ochrony Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk. Zawiera wskazania dotyczące zagrożeń i działań ochronnych na obszarze PLH140001.	Dokument zawiera istotne informacje na temat występujących na obszarze rezerwatu gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie.
21	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Celestynów na okres obowiązywania 2009-2018. A. Jamroz. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie Oddział w Warszawie. Warszawa, 2009.	Informacje dotyczące gospodarki leśnej w nadleśnictwie, w tym w części obejmującej obszar Bagna Całowanie, opis typów siedliskowych lasu, drzewostanów, gruntów, gleb, stanu przyrody, określenie wskazań gospodarczych dla poszczególnych wydzieleń, ocena oddziaływania planu na środowisko.	Materiały pomocne przy ogólnej charakterystyce obszaru. Plan nie zawiera istotnych informacji na temat przedmiotów ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie.	Nadleśnictwo Celestynów
22	Plany / programy/ strategie/ projekty	Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla Powiatu Otwockiego na lata 2009-2018. Starostwo Powiatowe w Otwocku. Otwock, 2008.	Informacje dotyczące gospodarki leśnej w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa w Powiecie otwockim. Plan zawiera opisy taksacyjne oraz dane w postaci plików wektorowych.	Dokument nie zawiera istotnych informacji na temat przedmiotów ochrony obszaru. Działania przewidziane w Planie nie kolidują z działaniami ochronnymi zaplanowanymi w niniejszym Projekcie Planu Zadań Ochronnych.	Starostwo Powiatowe w Otwocku

23	Plany / programy/ strategie/ projekty	Studium Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego Obszarów Chronionych w Województwie Mazowieckim: Mazowiecki Park Krajobrazowy. Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego. 2005.	Dokument stanowiący część opracowania dotyczącego uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego w obrębie wielkoobszarowych form ochrony przyrody w województwie mazowieckim. Opracowanie koncentruje się na charakterystyce obszaru Mazowieckiego Parku Krajobrazowego z punktu widzenia jego walorów przyrodniczych i cech społeczno-gospodarczych. Zestawia cele i zasady ochrony przyrody wyrażone w planie ochrony parku w zestawieniu z celami lokalnych polityk przestrzennych. Zawiera również informacje na temat zagrożeń środowiska i kolizji przestrzennych oraz kierunków działań na rzecz równoważenia rozwoju i zapobiegania konfliktom.	Opracowanie nie zawiera istotnych informacji na temat obszaru i przedmiotów ochrony.	http://www.mbpr.pl/user_uploads/image/PRAWE_MENU/opracowane%20dokumenty/MBPR%20-%20opracowania%20w%C5%82asne/Studium%20uwarunkowa%C5%84%20zagospodarowania%20przestrzennego%20obszar%C3%B3w%20chronionych%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20mazowieckim/5.Mazowiecki%20Park%20Krajobrazowy.pdf
24	Plany / programy/ strategie/ projekty	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Celestynów. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 1999.	Dokument zawiera strategię rozwoju gminy Celestynów oraz planowany sposób zagospodarowania jej obszaru, w tym terenu ostoi Bagno Całowanie. Opracowanie zawiera również szczegółową charakterystykę gminy pod względem uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, społecznych i gospodarczych.	Materiały pomocne przy identyfikowaniu zagrożeń oraz planowaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony. Istotny dokument, dotyczący zagospodarowania przestrzennego w zachodniej części obszaru objętego Planem oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie.	Urząd Gminy w Celestynowie

25	Plany / programy/ strategie/ projekty	Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Celestynów na lata 2009-2011 z perspektywą na lata 2012-2019 (Projekt). J. Sawicki. Hydros. Celestynów, październik 2008.	Opracowanie dotyczące gospodarki odpadami na terenie gminy Celestynów, w tym na obszarze Bagna Całowanie. Plan zawiera analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami oraz prognozę zmian w tym zakresie. Przedstawia również kierunki działań w dotyczących zapobiegania powstawania odpadów, wskazanie źródeł finansowania zamierzonych celów oraz monitoring realizacji zaplanowanych działań.	Istotny dokument, którego realizacja ma na celu poprawę jakości środowiska na obszarze Gminy Celestynów i tym samym może wpłynąć na poprawę stanu siedlisk i gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.	http://bip.celestynow.pl/public/get_file_contents.php?id=181469
26	Plany / programy/ strategie/ projekty	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Celestynów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, J. Sawicka. Hydros. Celestynów, październik 2008.	Program zawiera informacje z zakresu zarządzania środowiskiem w gminie Celestynów, w tym na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie. Dokument przedstawia ocenę aktualnego stanu środowiska, zagadnienia związane z edukacją ekologiczną, informacje dotyczące zrównoważonego wykorzystania energii i wody. Dokument identyfikuje również zagrożenia środowiska i przedstawia zamierzenia gminy w zakresie jego ochrony.	Dokument istotny przy planowaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony objętych planem. Cele i zadania realizowane w ramach programu ochrony środowiska gminy mogą wpływać na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000.	http://bip.celestynow.pl/public/get_file_contents.php?id=181470
27	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Odnowy Miejscowości Celestynów na lata 2009-2016. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 2009.	Dokument strategiczno-planistyczny w którym, zebrano główne potrzeby rozwoju miejscowości oraz kierunki działań w latach 2009-2016.	Nie zawiera istotnych danych dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000	http://bip.celestynow.pl/public/get_file_contents.php?id=139358

28	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Odnowy Miejscowości Nowa Wieś na lata 2009-2016. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 2009.	Dokument strategiczno-planistyczny w którym, zebrano główne potrzeby rozwoju miejscowości oraz kierunki działań w latach 2009-2016.	Nie zawiera istotnych danych dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000	http://bip.celestynow.pl/public/get_file_contents.php?id=139390
29	Plany / programy/ strategie/ projekty	Strategia Rozwoju Gminy Celestynów. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 2004. Plan na lata 2004-2013.	Dokument ujmuje główne cele i priorytety rozwoju gminy Celestynów. Praca przedstawia analizę szans i zagrożeń dla zrównoważonego rozwoju gminy. Identyfikuje również główne czynniki rozwojowe, instrumenty wdrażania strategii oraz monitoringu jej realizacji.	Dokument istotny przy planowaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony objętych planem. Realizacja celów strategii może wpływać na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000.	http://bip.celestynow.pl/public/?id=40977
30	Plany / programy/ strategie/ projekty	Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Karczew. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Warszawa, 2011.	Opracowanie stanowi projekt zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Karczew" z 1999r. Przedstawia strategię rozwoju gminy Karczew oraz planowany sposób zagospodarowania jej obszaru, w tym terenu ostoi Bagno Całowanie. Opracowanie zawiera również szczegółową charakterystykę gminy pod względem uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, społecznych i gospodarczych.	Ważne źródło informacji przy planowaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony objętych Planem. Stanowi podstawę do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	http://www.karczew.pnet.pl/tekst%28full%29.pdf

31	Plany / programy/ strategie/ projekty	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Karczew. Przedsiębiorstwo Projektowo – Usługowe „Altera" Sp. z o.o. Zarząd Miasta i Gminy Karczew. Warszawa, październik 1999.	Dokument przedstawiający strategię rozwoju gminy Karczew oraz planowany sposób zagospodarowania jej obszaru, w tym terenu ostoi Bagno Całowanie. Opracowanie zawiera również szczegółową charakterystykę gminy pod względem uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, społecznych i gospodarczych.	Ważne źródło informacji przy planowaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony objętych Planem. Stanowi podstawę do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	http://www.bip.karczew.pl/public/popup.php?id_menu_item=42675
32	Plany / programy/ strategie/ projekty	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Karczew, Fundacja Terra Humana. Z. Sobowiec, P. Mentelski, T. Bartnicki, D. Kuś; współpraca: Jolanta Bajerowska – Nowicka. Karczew, wrzesień 2004.	Jeden z podstawowych dokumentów, dotyczących rozwoju lokalnego. Zapisy opracowania integrują kierunki rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego w gminie Karczew. Praca analizuje uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy, przedstawia problemy i cele rozwoju. Opisuje również proces zarządzania realizacją strategii.	Dokument istotny przy planowaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony objętych planem. Jednym z jego celów jest poprawa warunków środowiska naturalnego. Realizacja strategii może wpływać na przedmioty ochrony objęte Planem Zadań Ochronnych.	http://www.bip.karczew.pl/public/get_file_contents.php?id=60944

33	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Karczew na lata 2004-2011. R. Bieleń, M. Połujan, A. Bentkowski. Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S.A. Warszawa, 2004.	Opracowanie dotyczące gospodarki odpadami w gminie Karczew, w tym na obszarze Bagna Całowanie. Plan zawiera analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami oraz prognozę zmian w tym zakresie. Przedstawia również kierunki działań mających na celu zapobieganie powstawania odpadów, wskazanie źródeł finansowania zamierzonych celów oraz monitoring realizacji zaplanowanych działań. Dokument zawiera ponadto analizę oddziaływania planu na środowisko.	Realizacja założeń dokumentu ma na celu poprawę jakości środowiska na obszarze Gminy Karczew i tym samym może wpłynąć na poprawę stanu siedlisk i gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.karczew.pnet.pl/upload/bip/Plan.pdf
34	Plany / programy/ strategie/ projekty	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obejmujący teren wsi: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienie Kiełczewskie Drugie. Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S. A. Warszawa/Sobienie Jeziory 2005.	Podstawowy dokument planistyczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego na obszarze wsi: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie oraz Sobienie Kiełczewskie Drugie w gminie Sobienie-Jeziory. W części północnej obejmuje fragment Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie.	Ważne źródło informacji, dotyczących zagospodarowania przestrzennego w południowej części obszaru objętego Planem. Istotny dokument przy definiowaniu zagrożeń oraz ustalaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie	http://www.sobieniejeziory.pl/upload/06.10.2011TEKST%20P..pdf

35	Plany / programy/ strategie/ projekty	Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sobienie Jeziory, zatwierdzonego uchwałą nr IV/15/02 Rady Gminy Sobienie Jeziory z dnia 30 grudnia 2002 r. w części obejmującej obszar wsi Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie i Sobienie Kiełczewskie Drugie. Zespół autorski: główny projektant: M. Świetlik; autorzy: P. Jaworski, J. Skorupski. Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S. A., Warszawa/Sobienie Jeziory, 2005.	Dokument, będący podstawą do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie i Sobienie Kiełczewskie Drugie. Zawiera informacje na temat planowanego sposobu zagospodarowania obszaru częściowo pokrywającego się z Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków oraz projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Bagno Całowanie.	Istotny dokument, dotyczący zagospodarowania przestrzennego w zachodniej i południowej części obszaru objętego Planem oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie.	http://www.e-bip.pl/4DMETHOD/ShowFiszkaInfoZal/15191/%23%23615387380.1
36	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Sobienie Jeziory na lata 2004-2011. R. Bieleń, A. Hulboj, M. Polujan. Przedsiębiorstwo Geologiczne Polgeol S. A. Warszawa, 2004.	Plan opisujący rodzaje, źródła powstawania i sposoby zagospodarowania wszystkich typów odpadów, w szczególności odpadów komunalnych wytwarzanych na trenie gminy Sobienie Jeziory w tym w granicach ostoi Bagno Całowanie.	Dokument nie zawiera informacji na temat przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, aczkolwiek realizacja założeń planu może wpłynąć na poprawę stanu ich siedlisk.	http://www.e-bip.pl/4DMETHOD/wwwFiszkaInf/3186/%23%23426194624.0
37	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Odnowy Miejscowości Sobienie Jeziory, Urząd Gminy Sobienie Jeziory. Sobienie Jeziory, 2009. Plan na lata 2009-2016.	Opracowanie obejmujące strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej w miejscowości Sobienie Jeziory w latach 2009-2016.	Nie zawiera istotnych danych dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.sobieniejeziory.pl/upload/POM21.09.pdf

38	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Odnowy Miejscowości Sobienie Szlacheckie, Urząd Gminy Sobienie Jeziory. Sobienie Jeziory, 2011. Plan na lata 2011-2018.	Opracowanie obejmujące strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej w miejscowości Sobienie Szlacheckie w latach2011-2018.	Nie zawiera istotnych danych dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.sobieniejeziory.pl/upload/28.03.2011plan%20odnowy%20sobienie%20szlacheckie.pdf
39	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Odnowy Miejscowości Warszówka na lata 2011-2018, Urząd Gminy Sobienie Jeziory. Warszówka, 2011.	Opracowanie obejmujące strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej w miejscowości Warszówka w latach2011-2018.	Nie zawiera istotnych danych dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.sobieniejeziory.pl/upload/POM_uzupelnienie.pdf
40	Plany / programy/ strategie/ projekty	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck. E. Krakowska, K. Bald, M. Żabicki, współpraca: W. Gradowski, M. Nowicki, B. Wiaderna. Przedsiębiorstwo Zagospodarowania Miast i Osiedli Teren Sp. z o. o. Łódź, 2001. Plan na lata: 2001-2011.	Dokument planistyczny, dotyczący zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Osieck, w tym na terenie Specjalnego Obszaru Ochrony Ptaków Bagno Całowanie.	Cenne źródło informacji, dotyczących zagospodarowania przestrzennego w centralnej części ostoi Bagno Całowanie. Istotny dokument przy definiowaniu zagrożeń oraz ustalaniu działań ochronnych dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie	http://www.osieck.pl/upload/mpzp_1.pdf

41	Plany / programy/ strategie/ projekty	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck. Z. Bronowicki, B. Olczak, W. Mogielnicka. Brol Systemy Przestrzenne. Warszawa, 2007.	Dokument, przestawiający planowany sposób zagospodarowania oraz strategię rozwoju gminy Osieck, w tym obszaru obejmującego część ostoi Bagno Całowanie. Opracowanie zawiera również szczegółową charakterystykę gminy pod względem uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, społecznych i gospodarczych.	Istotne materiały dotyczące planowanych kierunków zagospodarowania terenu w części Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków.	http://www.osieck.pl/upload/studium_tekst.pdf
42	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2008-2015. Urząd Gminy Osieck. Osieck, 2008.	Opracowanie stanowiące zbiór zadań strategicznych, przeznaczonych do realizacji w celu poprawy lokalnej sytuacji społeczno-gospodarczej.	Nie zawiera istotnych informacji, dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.osieck.pl/upload/Plan%20Rozwoju%20Lokalnego%20Gminy%20Osieck.pdf
43	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Odnowy Miejscowości Osieck na lata 2009-2015. J. Łączyńska, T. Szostak, S. Bąbik, T. Kuk, J. Wasążnik, współpraca: D. Płatek, S. Jasiński, J. Kiełbowski, S. Makowski. Osieck, marzec, 2009.	Opracowanie obejmujące strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej w miejscowości Osieck w latach 2009-2015.	Praca nie zawiera istotnych informacji, dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.osieck.pl/upload/plan_odnowy.pdf
44	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Osieck na lata 2004-2011. R. Bieleń, A. Hulboj, M. Połujan, Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S. A., Warszawa, 2004.	Plan opisujący rodzaje, źródła powstawania i sposoby zagospodarowania wszystkich typów odpadów, w szczególności odpadów komunalnych wytwarzanych na trenie gminy Osieck, w tym w granicach ostoi Bagno Całowanie.	Dokument nie zawiera informacji na temat przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, aczkolwiek realizacja założeń planu może wpłynąć na poprawę stanu ich siedlisk.	http://www.osieck.pl/upload/Plan%20Gospodarki%20Odpadami.pdf

45	Plany / programy/ strategie/ projekty	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2004-2015. Autorzy: samorząd powiatu Otwock, samorząd gmin: Celestynów, Józefów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Otwock, Sobienie Jeziory, Wiązowna. Otwock, 2004.	Dokument koordynujący działania, związane z rozwojem społeczno-gospodarczym w powiecie. Opracowanie definiuje główne założenia, kierunki działań strategicznych i cele, mające przyczynić się do zrównoważonego rozwoju powiatu.	Praca nie zawiera istotnych informacji dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.powiat-otwocki.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=2&lang=
46	Plany / programy/ strategie/ projekty	Wieloletni program Inwestycyjny Powiatu Otwockiego na lata 2008-2013. Starostwo Powiatowe w Otwocku. Otwock, 2008	Dokument, zawierający wykaz zadań inwestycyjnych przeznaczonych do realizacji na obszarze powiatu w latach 2008-2013.	Praca nie zawiera istotnych informacji dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.powiat-otwocki.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=619
47	Plany / programy/ strategie/ projekty	Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Otwockiego na lata 2004-2011. R. Bileń, M. Połujan, konsultacja naukowa: A. Skalmowski. Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S. A. Otwock, 2004.	Plan mający na celu optymalizację funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w powiecie otwockim. Dokument definiuje główne cele i kierunki działań w poszczególnych sektorach gospodarki odpadami.	Dokument nie zawiera istotnych informacji dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.powiat-otwocki.pl/powiat2/pliki/srodowisko/plan_gospodarki_odpadami.pdf

48	Plany / programy/ strategie/ projekty	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja). B. Kolipiński, M. Kordek, D. Piotrowski, T. Sałański, R. Kosiński. Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego. Warszawa, maj 2006.	Opracowanie zawierające długofalową strategię rozwoju województwa, stanowiącą główne narzędzie polityki regionalnej. Znajdują się w nim m.in. zapisy dotyczące zasobów przyrodniczych i ochrony środowiska, w tym obszarów Natura 2000.	Dokument nie zawiera istotnych informacji dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.mazovia.pl/wojewodztwo/strategia-rozwoju/art,6,strategia-rozwoju-wojewodztwa-mazowieckiego-do-roku-2020.html
49	Plany / programy/ strategie/ projekty	Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r. J. Pauli-Wilga, J. Mikuła, S. Gastoł, W. Mikuła, P. Turzański. Przedsiębiorstwo Usługowe „Południe II” Sp. z o. o. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Warszawa, luty 2007.	Opracowanie wskazuje kierunki działań, mające na celu ograniczenie zanieczyszczeń środowiska, zrównoważone wykorzystanie zasobów, rozwój gospodarki proekologicznej, ochronę przyrody oraz wzrost poziomu wiedzy ekologicznej na obszarze województwa mazowieckiego.	Dokument nie zawiera istotnych informacji dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.mazovia.pl/unia-europejska/inne-programy/art,10,program-ochrony-srodowiska-wojewodztwa-mazowieckiego-na-lata-2007-2010-z-uwzglednieniem-perspektywy-do-2014-r-.html

50	Plany / programy/ strategie/ projekty	Program Zwiększania Lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020. J. Gardocki, K. Haczek, W. Jakubowski, W. Lenart, W. Nowicki, L. Sobczyński, J. Solon. Zespół Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska i Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Warszawa, luty 2007.	Opracowanie szczegółowo wskazujące tereny, które ze względu na uwarunkowania społeczno-gospodarcze i przyrodnicze powinny zostać przeznaczone do zalesień lub z nich wyłączone.	Realizacja dokumentu może mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Zgodnie z Planem tereny znajdujące się w południowej części ostoi Bagno Całowanie zostały rekomendowane do zalesień.	http://www.mazovia.pl/unia-europejska/inne-programy/art,11,program-zwiekszania-lesistosci-dla-wojewodztwa-mazowieckiego-do-roku-2020.html
51	Plany / programy/ strategie/ projekty	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015 (aktualizacja). J. Fajfer, R. Strzelecki, A. Barszcz, A. Bliźniuk, J. Karwowska, P. Kostrz-Sikora, A. Ogrodowczyk, A. Witkowska. Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie i Socotec Polska Sp. z o.o. Zarząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2007.	Plan zwiera informacje na temat głównych rodzajów odpadów powstających w Województwie Mazowieckim, w szczególności odpadów komunalnych. Dokument formułuje również główne cele, zadania i priorytety z zakresu gospodarki odpadami w województwie.	Dokument nie zawiera istotnych informacji, dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.mazovia.pl/unia-europejska/inne-programy/art,13,aktualizacja-wojewodzkiego-planu-gospodarki-odpadami-dla-mazowsza-na-lata-2007-2011-z-uwzglednieniem-lat-2012-2015-uchwalona.html

52	Plany / programy/ strategie/ projekty	Program Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego. S.Tyszewski, J. Chomański, I. Kardel, R. Michałowski, T. Okruszko, D. Pusłowska-Tyszewska, M. Jarecka, J. Kapuściński, J. Niewiarowicz, M. Nowak, Z Oświęcimska-Piasko, M. Piaskowski, M. Rycharski. Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S. A. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Warszawa, luty 2008.	Opracowanie, definiujące priorytety działań, związanych z retencją wodną. Jego głównym celem jest uporządkowanie gospodarki wodnej zlewni leżących w Województwie Mazowieckim.	Dokument nie zawiera istotnych informacji dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.mazovia.pl/unia-europejska/inne-programy/art,16,program-malej-retencji-dla-wojewodztwa-mazowieckiego.html
53	Plany / programy/ strategie/ projekty	Projekt Planu Ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka na okres 20 lat. Borzyszkowski J., Kuśmierz A., Kuśmierz M. Warszawa, 2003.	Opracowanie składa się z części tekstowej i graficznej. Stanowi syntetyczną wiedzę na temat Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Zawiera charakterystykę warunków abiotycznych, biotycznych, klimatu, warunków kulturowych i krajobrazowych. Podejmuje również kwestie społeczno-gospodarcze i zagadnienia dotyczące głównych zagrożeń środowiska przyrodniczego.	Istotne opracowanie, zawierające ogólne informacje na temat obszaru objętego planem, jak również szczegółowe dane dotyczące przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	Mazowiecki Park Krajobrazowy

54	Plany / programy/ strategie/ projekty	Dokumentacja planu ochrony rezerwatu ‘Na Torfach’ . Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Warszawa, 2005.	Opracowanie dotyczy rezerwatu, położonego w obrębie obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie. Dokument obejmuje: opis środowiska i walorów kulturowych obszaru, ocenę rozpoznania środowiska przyrodniczego obszaru, wskazanie zagrożeń, proponowaną koncepcję ochrony, metody monitorowania i ocenę skutków planu.	Opracowanie zawierające istotne, ogólne informacje na temat rejonu rezerwatu ‘Na Torfach’. Dokument nie obejmuje zagadnień, związanych z przedmiotami ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
55	Plany / programy/ strategie/ projekty	Dokumentacja przyrodnicza projektowanego rezerwatu leśnego ‘Wymięklizna’ – Zakład Badań Ekologicznych ‘EKOS’, Siedlce 1992	Opracowanie dotyczy rezerwatu, położonego w obrębie obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie. Dokumentacja obejmuje między innymi: opis taksacyjny drzewostanów, szaty roślinnej i fauny oraz określenie celu ochrony i wskazanie zakazów ograniczeń i zaleceń.	Opracowanie zawierające istotne, ogólne informacje na temat rejonu rezerwatu ‘Wymięklizna’. Dokument nie obejmuje zagadnień, związanych z przedmiotami ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
56	Plany / programy/ strategie/ projekty	Lokalna Strategia Rozwoju Obszaru Działania Lokalnej Grupy Działania „Natura i Kultura” . Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”. Wiązowna, 2009.	Dokument zawierający strategię rozwoju gmin: Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna. Opracowanie obejmuje ogólną charakterystykę obszaru, w tym terenu obejmującego Bagno Całowanie. Zawiera również informacje na temat planowanych na obszarze przedsięwzięć.	Dokument nie zawiera istotnych informacji, dotyczących przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000.	http://www.naturaikultura.pl/sites/default/files/LSR.pdf

57	Ekspertyzy przyrodnicze	Merecz W., Sobociński W., 2008. Wyniki inwentaryzacji awifauny na terenie proponowanego Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków PLB 140011 (IBA PL 085) Bagno Całowanie, w: Inwentaryzacja gatunków dziko żyjącego ptactwa w wybranych wyznaczonych obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 oraz obszarach proponowanych do wyznaczenia. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Warszawa, 2008	Opracowanie obejmuje inwentaryzację ptaków na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie w postaci plików wektorowych w wersji esri shapefile w układzie PUWG 1992 oraz sprawozdanie z realizacji zadania wraz z analizą uzyskanych wyników liczeń.	Istotne materiały przy wskazywaniu zagrożeń, liczebności poszczególnych gatunków ptaków oraz rozmieszczenia stanowisk i siedlisk przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000. Opracowanie zawiera również propozycję zmiany przebiegu granic Obszaru.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

2.2. Ogólna charakterystyka obszaru

Położenie, powierzchnia.

Bagno Całowanie położone jest w centralnej części województwa mazowieckiego, około 30 km na południowy wschód od Warszawy. Obszar zajmuje powierzchnię 4 214,9 ha i położony jest w granicach administracyjnych gmin: Karczew, Celestynów, Osieck, Sobienie-Jeziory, w powiecie otwockim.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski (Kondracki 2009) opisywany obiekt leży tuż przy wschodniej granicy mezoregionu: Dolina Środkowej Wisły, który przechodzi łagodnym stokiem w staroglacjalną Równinę Garwolińską. Regiony te wchodzą w skład makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej, która należy do podprowincji Niziny Środkowopolskiej. Od wschodu obszar ograniczony jest łagodnym zboczem Równiny Garwolińskiej. Jego zachodnim skrajem płynie Kanał Bielińskiego, będący skanalizowaną w XIX wieku rzeką Jagodzianką.

Obiekt położony jest na prawym nadzalewowym tarasie doliny Wisły, wyniesionym 5-15 m nad poziom rzeki. Teren Bagna Całowanie rozciąga się równolegle do brzegu Wisły na długości około 15 km i szerokości do 3km.

Podział geobotaniczny Polski J. Matuszkiewicza (2008) lokuje opisywany obszar w Prowincji Środkowoeuropejskiej, w Dziale Mazowiecko-Podlaskim, w granicach Krainy Południowomazowiecko-Podlaskiej. W obrębie tej krainy wyróżnia się jednostki niższego rzędu, wobec czego obszar Bagna Całowanie można przypisać do Podokręgu Karczewskiego, należącego do Okręgu Nadwiślańskiego Puławsko-Warszawskiego. Potencjalną roślinnością naturalną dla tego obszaru są kontynentalne bory sosnowe i mieszane na piaskach, a na żyźniejszym podłożu – grądy odmiany środkowopolskiej. Dna dolin stanowią siedlisko właściwe łęgom, a tereny zabagnione – olsom.

Geologia.

Obszar Bagna Całowanie pod względem geologicznym znajduje się w marginalnej, zachodniej części prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Rejon ten charakteryzuje się dwupiętrową budową, typową dla wszystkich platform prekambryjskich. W podłożu wy-

stępują skały prekambryjskie cokołu krystalicznego, a na ich speneplenizowanej powierzchni leżą skały pokrywy osadowej. W obrębie platformy wschodnioeuropejskiej można wyróżnić mniejsze jednostki tektoniczne, powstałe na skutek ruchów pionowych cokołu krystalicznego.

Jednostką, na obszarze której położone jest Bagno Całowanie, jest wg Stupnickiej (1997), niecka brzeżna. Strop cokołu krystalicznego w tym rejonie obniża się ku południowemu zachodowi (podobnie jak na całym obszarze platformy prekambryjskiej), w związku z czym pokrywa osadowa na opisywanym obszarze osiąga znaczne miąższości, dochodzące do 5000 m. Niecka brzeżna dzieli się na trzy części. Jej środkową, najgłębszą część stanowi powstała w mezozoiku niecka warszawska, w obrębie której położone jest Bagno Całowanie. Niecka warszawska zbudowana jest z utworów kredowych, wypełnionych osadami trzeciorzędu i czwartorzędu, pod którymi występują osady permu, triasu i jury. Permskie i triasowe utwory wykształcone są w postaci iłowców, mułowców i piaskowców pstrych. Utwory jurajskie natomiast stanowią miąższe osady morskie. Starsze podłoże niecki w części stropowej budują margle i mułowce mastrychtu.

Po ruchach orogenezy laramijskiej na przełomie kredy i trzeciorzędu, na obszarze niecki warszawskiej powstała rozległa depresja, w której rozwijały się procesy akumulacyjne. Depresja ta nosi nazwę niecki mazowieckiej. Wypełniają ją utwory trzeciorzędowe, reprezentowane przez osady paleocenu, oligocenu, miocenu i pliocenu.

Paleocen wykształcony jest w postaci margli. Wyżej leżą oligoceńskie piaski i piaski z glaukonitem przewarstwione mułkami i iłami pochodzenia morskiego. Do utworów mioceńskich zalicza się lądowe osady w postaci piasków oraz mułków z przewarstwieniami węgla brunatnego. Strop osadów trzeciorzędowych budują iły i mułki pliocenu.

Osady czwartorzędowe występują na całej powierzchni opisywanego obszaru. Ich miąższość jest zmienna i uzależniona od ukształtowania powierzchni podczwartorzędowej. Utwory te reprezentowane są przez osady plejstocenu i holocenu.

Plejstocen wykształcony jest w postaci utworów o genezie lodowcowej. Sedymentacja osadów glacjalnych na tym obszarze miała miejsce w trakcie zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego. Wśród nich dominują osady piaszczyste o znacznej miąższości, pocho-

dzące z okresów glacjalnych i interglacjalnych. Podczas zlodowacenia północnopolskiego na opisywanym obszarze tworzyły się piaski rzeczne tarasów karczewskiego i wydmowego (nadzalewowego wyższego). U schyłku plejstocenu, w okresie starszego i młodszego dryasu miała miejsce akumulacja piasków eolicznych, głównie w postaci przewianych płatów oraz wydm. Są to przeważnie piaski drobnoziarniste, rzadziej średnioziarniste.

W holocenie powstawały tarasy zalewowe doliny Wisły o szerokości od 1 do 4 km, na których osadzane były piaski różnoziarniste o miąższości do 5 m oraz mady pylaste i piaszczyste do 2 m miąższości. W wyniku wylewów powodziowych Wisła osadziła na najniższym tarasie nadzalewowym, mady pylasto-piaszczyste niewielkiej miąższości (od 0,5 m). W starorzeczach natomiast miała miejsce akumulacja torfów.

Największe pokłady torfów niskich na tym obszarze występują we wschodniej części tarasu nadzalewowego niższego. Utworzyły się one w starorzeczu Wisły, której koryto na skutek erozji bocznej i wgłębnej, przesunęło się na zachód. Obecnie obszar ten nosi nazwę Bagna Całowanie. Jest to torfowisko soligeniczne, posiadające cechy torfowiska zboczowego. Jego powierzchnia opada wyraźnie ze wschodu na zachód o 5-7 m. Odmienne warunki zasilania hydrologicznego w różnych częściach torfowiska powodują, że różnią się one między sobą zarówno pod względem wieku, miąższości jak i budowy. Część południowa zasilana jest wodami naporowymi z głębokich poziomów wodonośnych. Początek akumulacji materii organicznej w tej części torfowiska miał miejsce w późnym glacjale (Alleröd). Powstały wówczas torfy mechowiskowe, których miąższość sięga 4 m. Część północna natomiast zasilana jest przez wody gruntowe o swobodnym zwierciadle. Akumulacja torfu rozpoczęła się tam na przełomie okresu atlantyckiego i subborealnego. W tym czasie tworzyły się torfy szuwarowe i olesowe o miąższości 0,8-1,5 m.

Geomorfologia i gleby.

Dolina Środkowej Wisły, w obrębie której usytuowane jest Bagno Całowanie, stanowi formę powstałą w plejstocenie w wyniku cyklicznie powtarzających się procesów erozji i akumulacji rzecznej. Struktury morfologiczne terenu układają się tu południkowo, równolegle do biegu

koryta Wisły, tworząc tarasy rzeczne: holoceński (zalewowy), karczewski (nadzalewowy niższy) i otwocki (nadzalewowy wyższy). Bagno Całowanie położone jest we wschodniej części tarasu karczewskiego. Obszar nachylony jest tu w kierunku zachodnim. Na opisywanym terenie występują wyraźne deniwelacje terenu, związane z występowaniem przebiegającego przez torfowisko, łańcucha wydmowego. Wysokość nad poziomem morza waha się tu od około 105 do 91 m n. p. m. Średnia wysokość to 97 m n. p. m. Miejscami występują tu zagłębienia powstałe w wyniku eksploatacji torfu (potorfia). Przykładem takiego zagłębienia jest, znajdujące się w północnej części obszaru, Jezioro Torfy.

Gleby na omawianym obszarze stanowią mozaikę związaną genetycznie zarówno ze środowiskiem peryglacjalnym jak i osadami holoceńskimi. W środowisku peryglacjalnym powstały gleby autogeniczne, często przekształcone przez procesy eoliczne. Z utworami holoceńskimi wiąże się występowanie gleb autogenicznych i hydrogenicznych.

Największe znaczenie mają gleby torfowe torfowisk niskich i murszowe, zajmujące znaczną część obszaru Bagno Całowanie. Z rejonem tarasów nadzalewowych związana jest obecność gleb rdzawych bielicowych, bielicowych i słabo wykształconych w strefach akumulacji piasków eolicznych. W dolinach cieków występują mady, natomiast na obszarach zurbanizowanych gleby antropogeniczne.

Hydrologia.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie znajduje się w dorzeczu Wisły, pomiędzy jej większymi dopływami: Wilgą na południu i Świdrem na północy. Odpływ z obszaru odbywa się w kierunku Wisły. Bagno Całowanie jest przykładem odwodnionego i zdegradowanego torfowiska niskiego, typu soligenicznego, które wytworzyło się na skraju tarasu zalewowego i nadzalewowego oraz wysoczyzny morenowej. Obszar zasilany jest głównie wodami podziemnymi dopływającymi ze znajdującej się na wschodzie wysoczyzny przez taras nadzalewowy wyższy.

Główny ciek na opisywanym terenie stanowi, płynący wzdłuż jego zachodniej granicy, równolegle do koryta Wisły, Kanał Bielińskiego (skanalizowana rzeka Jagodzianka). Związany jest z nim system rowów melioracyjnych, odwadniających teren Bagna Całowanie. Ponadto do

większych cieków występujących na obszarze należą: Bełch oraz Kanał Warszawicki.

W wyniku prowadzonej eksploatacji torfu, na opisywanym terenie powstały niewielkie potorfia. Do tego typu zbiorników wodnych o genezie antropogenicznej należy między innymi, znajdujące się w północnej części obszaru, Jezioro Torfy. Poza nim mniejsze potorfia występują również w okolicy wsi Warszówka.

Użytkowe poziomy wód podziemnych na opisywanym obszarze występują w obrębie utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Czwartorzędowe utwory wodonośne należą do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 222 – Dolina Środkowej Wisły. Trzeciorzędowe poziomy wodonośne (oligoceński i mioceński) należą natomiast do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 – Subniecka Warszawska.

Klimat

Pod względem klimatycznym obszar Bagna Całowanie znajduje się w obrębie Dzielnicy Środkowej Polski, charakteryzującej się najniższymi opadami rocznymi w skali całego kraju (od 550 do ponad 600 mm rocznie). Średnie roczne temperatury powietrza na obszarze wahają się od 7,4°C do 8,1°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnimi temperaturami od 17,5 do 18,2°C. Najzimniejszym natomiast – styczeń o średniej poniżej –3°C. Pokrywa śnieżna występuje tutaj przez około 60-80 dni, a okres wegetacyjny trwa ponad 220 dni. Istotnym czynnikiem dla obszaru jest rozkład kierunków wiatru, które wpływają na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń atmosferycznych, pochodzących z obszaru aglomeracji warszawskiej oraz Kozienic. Dominują wiatry zachodnie, słabe. Latem częste są wiatry północno- i południowo-zachodnie, zimą - południowo-wschodnie, a wiosną – wschodnie i południowo-wschodnie.

Struktura Krajobrazu, walory przyrodnicze.

Bagno Całowanie jest obszarem, na którym przyroda od wieków funkcjonowała w równowadze z tradycyjną gospodarką człowieka. Występujące tu zbiorowiska łąkowe regularnie koszono oraz ekstensywnie wypasano, co zapobiegało sukcesji w kierunku zbiorowisk leśnych. Ponadto ważnym czynnikiem wpływającym na strukturę krajobrazu była eksploatacja torfu, prowadzona na niewielką skalę od stuleci. Wydo-

bycie torfu skutkowało powstaniem specyficznej mozaiki krajobrazowej z licznymi, płytkimi potorfiami, które w miarę zarastania oraz osuszania obszaru stały się refugiami ekosystemów torfowiskowych. Jeszcze przed II wojną światową większość obszaru zajmowała roślinność bagienna. Sytuacja zmieniła się jednak w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia, kiedy to obszar zmeliorowano, a powierzchnię torfowiska zamieniono w łąki kośne i pastwiska. W miarę odwadniania terenu wierzchnia warstwa torfowiska uległa procesom murszenia, co pociągało za sobą zubożenie występujących tu zbiorowisk łąkowych. Wraz z obniżaniem jakości łąk, coraz więcej obszarów wycofywano z użytkowania. Postępująca sukcesja ziołorośli i krzewów skutkowała wyparciem rzadszych gatunków. Porzucenie gospodarki łąkarskiej sprawiło jednak, iż zaprzestano również konserwacji rowów i urządzeń melioracyjnych. W związku z tym od połowy lat osiemdziesiątych obserwowano na obszarze ponowne zabagnienie i spontaniczną restytucję roślinności torfowiskowej.

Obecnie teren Bagna Całowanie obejmuje kompleks zmeliorowanych mokradeł i łąk kośnych, przeciętych łańcuchem wydm. Mokradła na opisywanym obszarze ciągną się południkowo wzdłuż prawego brzegu Wisły na długości około 15 i szerokości do 3 km. Łąki są częściowo zagospodarowane (wypas bydła i koni, zbiór siana). Duża część łąk porośnięta jest wierzbami (część północna), znaczne powierzchnie porastają laski olszowe i zalesienia jesionowo – olchowe (część północno – centralna). Oprócz terenów otwartych, w skład obszaru wchodzą również przylegające do torfowiska fragmenty kompleksów leśnych. Znajdują się one głównie w północnej i południowej części terenu. W północnej części Obszaru występują wyrobiska potorfowe oraz piaszczyste wydmy.

Większość powierzchni opisywanego obiektu stanowi własność prywatną. Jedynie 10% zajmują obszary należące do Skarbu Państwa. Wśród siedlisk przeważają lasy (47,26%) oraz łąki i pastwiska (45,33%). Pozostałe 7,43% powierzchni stanowią: grunty orne, nieużytki, grunty zabudowane i inne. Ze względu na to, że współczesna struktura krajobrazu na obszarze Bagna Całowanie została ukształtowana w głównej mierze w wyniku ekstensywnej gospodarki człowieka w warunkach znacznego uwilgotnienia, istotnym zagrożeniem jest zatem zanik użytkowania i/lub osuszanie obszaru, co skutkuje zarastaniem torfowiska i zanikaniem rzadkich gatunków fauny i flory.

Pomimo znacznego przesuszenia i postępujących procesów murszenia, obszar wciąż zachowuje wysokie walory przyrodnicze. Zróżnicowanie krajobrazu przekłada się na różnorodność występujących tu siedlisk. Obszar porastają siedliska torfowiskowe, łąkowe, murawowe, leśne oraz szuwarowe. Na Bagnie Całowanie notowano ponad 500 gatunków roślin naczyniowych, w tym 33 chronionych. Do ważniejszych gatunków roślin obserwowanych na obszarze można zaliczyć: brzozę niską *(Betula humilis)*, nasięźrzał pospolity (*Ophioglossum vulgatum),* nerecznicę grzebieniastą *(Dryopteris cristata),* goździka pysznego *(Dianthus superbus*), kosaćca syberyjskiego *(Iris sibirica),* goryczkę wąskolistną *(Gentiana pneumonanthe*), sasankę łąkową *(Pulsatilla pratensis),* wielosił błękitny *(Polemonium coeruleum)*, salwinię pływającą *(Salvinia natans)* oraz widłaka jałowcowatego *(Lycopodium annotinum).*

Tereny łąkowe stanowią tu siedlisko rzadkich gatunków motyli: czerwończyka fioletka *(Lycaena helle)*, modraszka telejusa *(Phengaris [Maculinea] teleius)* i czerwończyka nieparka (*Lycaena dispar*). Z niewielkimi zbiornikami wodnymi wiąże się występowanie zagrożonych gatunków płazów: kumaka nizinnego *(Bombina bombina)* i traszki grzebieniastej *(Triturus cristatus).* Z terenu Bagna Całowanie znane są również stanowiska ślimaków, umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt: poczwarówki jajowatej *(Vertigo moulinsiana)* i poczwarówki zwężonej *(Vertigo angustior).* Spośród ssaków na uwagę zasługuje występowanie, wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, bobra *(Castor fiber)* oraz nocka dużego *(Myotis myotis).* Obszar stanowi ważny szlak migracyjny dla dużych ssaków, zwłaszcza łosia *(Alces alces).*

Awifauna lęgowa Bagna Całowanie liczy co najmniej 109 gatunków (stwierdzonych w latach 2004-2008), z czego 22 wymienionych jest w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Teren ten stanowi jedną z ważniejszych w centralnej Polsce ostoi derkacza *(Crex crex)*. Wysoka liczebność tego gatunku kwalifikuje opisywany obszar jako ostoję ptaków o znaczeniu międzynarodowym (IBA). Odpowiednie siedlisko znajduje tu wciąż kulik wielki *(Numenius arquata).* Wśród gatunków migrujących, na szczególną uwagę zasługują wiosenne koncentracje gęsi zbożowych *(Anser fabalis)* i gęgaw *(Anser anser)* oraz obserwacje nielęgowych stad żurawi *(Grus grus),* bocianów białych *(Ciconia ciconia),* łęczaków

(*Tringa glareola)* i batalionów *(Philomachus pugnax).*

Korytarze ekologiczne.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie stanowi integralną część systemu korytarzy ekologicznych w Polsce. Przedmiotowa ostoja leży w obrębie korytarza ekologicznego o randze międzynarodowej w sieci ekologicznej ECONET - Dolina Środkowej Wisły. Lokalny układ przyrodniczy obszaru stanowi nieprzerwany ciąg powiązanych ze sobą korytarzy. Obszar Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011 bezpośrednio powiązany jest z projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Bagno Całowanie PLH140001. Elementami składowymi systemu korytarzy są również: Mazowiecki Park Krajobrazowy oraz Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu. Poza tym na zachód od opisywanej ostoi znajduje się obszar Łąki Ostrówieckie PLH140050 oraz Dolina Środkowej Wisły PLB140004. Na wschód od Bagna Całowanie wyznaczono natomiast obszar Bagna Celestynowskie PLH140022.

Istniejące formy ochrony przyrody.

Przeważająca część Bagna Całowanie (61% powierzchni) położona jest w południowo-zachodniej części Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, zajmującego obszar 157,1 km^2. Park wchodzi w skład Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Utworzony został w części położonej w dawnym województwie siedleckim w 1986 roku, część obejmująca dawne województwo warszawskie została dołączona do niego w 1987 roku. Wokół Parku utworzono otulinę o powierzchni 79,92 km^2.

Zgodnie z Planem Ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, na obszarze Bagna Całowanie planuje się utworzenie 5 rezerwatów przyrody: Olsy na Całowaniu, Całowanie I, Całowanie II, Laskowe Góry oraz Kobyla Góra. Spośród trzech zaplanowanych do utworzenia użytków ekologicznych, 18 lipca 2008 r. ustanowiono rozporządzeniem nr 31 Wojewody Mazowieckiego, użytek ekologiczny Podbiel. (Dz. Urz. Woj. Mazow. Nr 123, poz. 4338 z 2008 r.). Powstał on dla zachowania otwartego charakteru występującego tam torfowiska oraz ochrony gatunków roślin i zwierząt. Poza ww. obiektem na opisywanym obszarze planuje się również utworzenie użytków ekologicznych: Brzoza Ni-

ska i Czarne Stawki oraz zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (Bagno Całowanie). Ponadto południowa część obszaru Natura 20000 ma zostać przyłączona do Parku.

Na opisywanym Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków wyznaczono dwa rezerwaty przyrody: znajdujący się w części północnej rezerwat „Na Torfach" i w części południowej „Wymięklizna".

Rezerwat „Wymięklizna" został powołany rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14.06.1996 r. (MP Nr 42, poz. 415 z 1996 r.). Jego powierzchnia zajmuje 62,4ha na terenie gminy Sobienie-Jeziory. Przedmiotem ochrony rezerwatu jest mozaika różnorodnych typów roślinności leśnej, na którą składają się wielogatunkowe drzewostany liściaste, iglaste i mieszane o znacznym stopniu naturalności, a także występujące w nich gatunki ptaków.

Rezerwat „Na torfach" powołany został zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 04.05.1977 roku. (MP nr10, poz. 64 z 1977 r.). Powierzchnia rezerwatu zajmuje 21,1ha na obszarze gminy Karczew. Obejmuje on śródleśne jezioro powstałe po wydobyciu torfu (zajmujące 7,07 ha), otoczone olsem. Celem ochrony jest zachowanie jeziora i fragmentu lasu, stanowiącego ostoję licznych gatunków zwierząt chronionych.

Oprócz wyżej wymienionych form ochrony przyrody, w południowej części Bagno Całowanie pokrywa się z Nadwiślańskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Działania na rzecz ochrony obszaru.

Początki działań, mających na celu ochronę Bagna Całowanie sięgają końca lat pięćdziesiątych. Obszarem zainteresował się wówczas profesor Zbigniew Podbielkowski i postulował utworzenie tu rezerwatu, mającego na celu ochronę stanowisk brzozy niskiej *(Betula humilis)* i gnidosza królewskiego (*Pedicularis sceptrum-carolinum)*. Postulaty te nie zostały jednak zrealizowane. W latach osiemdziesiątych większość obszaru objęto ochroną w ramach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Na początku XXI wieku natomiast, celem ochrony obszaru, powoła-

no stowarzyszenie Centrum Ochrony Mokradeł (CMok). Od 2004 roku organizacja prowadzi na Bagnie Całowanie działania związane z ochroną czynną, m. in.: finansowany przez Fundusz Globalnego Środowiska UNDP w ramach Programu Małych Dotacji (GEF) projekt: „Czynnej ochrony ekosystemów mokradłowych na torfowisku Całowanie" oraz dofinansowany ze środków LIFE projekt: „Motylowe Łąki - Ochrona i poprawa jakości siedlisk rzadkich motyli podmokłych łąk półnaturalnych". Z inicjatywy CMok, na obszarze prowadzone są również akcje popularyzatorskie, takie jak: liczenie derkaczy oraz żurawi, czy sianobranie i układanie stogów.

Ze względu na swoje położenie w pobliżu aglomeracji warszawskiej, obszar podlega obecnie silnej presji urbanizacyjnej. Pojawiają się plany realizacji inwestycji oraz ingerencji w układ hydrologiczny, które mogą wpłynąć na integralność obszaru. Kontrowersje budzą plany realizacji lotniska komunikacyjnego w granicach Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk oraz Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację ww. przedsięwzięcia wydana przez Wójta Gminy Sobienie Jeziory, została zakwestionowana przez CMok oraz OTOP i skierowana do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, a następnie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego. Obecnie postępowanie w tej sprawie jest nadal w toku i czeka na kolejną już rozprawę w NSA.

2.3. Struktura własności i użytkowania gruntów

Typy użytków gruntowych	Typ własności	Powierzchnia użytków w ha	% udział powierzchni w obszarze
Lasy	Skarb Państwa	0	0
	Własność komunalna	0	0
	Własność prywatna	0	0
	Inne	1992,10	47,26
Grunty orne	Skarb Państwa	0	0
	Własność komunalna	0	0

	Własność prywatna	0	0
	Inne	61,90	1,47
Łąki i pastwiska	Skarb Państwa	0	0
	Własność komunalna	0	0
	Własność prywatna	0	0
	Inne	1910,53	45,33
Nieużytki	Skarb Państwa	0	0
	Własność komunalna	0	0
	Własność prywatna	0	0
	Inne	222,35	5,28
Grunty zabudowane	Skarb Państwa	0	0
	Własność komunalna	0	0
	Własność prywatna	0	0
	Inne	2,72	0,06
Inne	Skarb Państwa	0	0
	Własność komunalna	0	0
	Własność prywatna	0	0
	Inne	25,28	0,60

Dane pochodzą z CLC2006, klasa 231 - Łąki, pastwiska
Powyższe dane zostały także przekazane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 8)

2.4. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka

Typy użytków	Typ własności	Powierzchnia objęta dopłatami UE w ha	Rodzaj dopłaty, działania/priorytetu/programu,
Lasy		-	-
Sady		-	-
Trwałe użytki zielone	Własność prywatna	0,61	PROW, wariant 2.3 trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności)
		181,74	PROW, wariant 3.1 – ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach
		130,61	PROW, wariant 5.1 – ochrona siedlisk lęgowych ptaków
		4,05	PROW, wariant 5.2 – mechowiska
		0,65	PROW, wariant 5.4 – łąki trzęślicowe i selernicowe
		1,04	PROW, wariant 5.5 – murawy ciepłolubne
		9,06	PROW, wariant 5.6 – półnaturalne łąki wilgotne
Wody		-	-
Tereny zadrzewione lub zakrzewione		-	-
Strefy buforowe	Własność prywatna	0,55	PROW, wariant 9.2 – utrzymanie 5-metrowych stref buforowych
Grunty orne	Własność prywatna	0,54	PROW, wariant 2.1 – uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)
	Własność prywatna	0,11	PROW, wariant 2.5 – uprawy warzywne (z certyfikatem zgodności)
Inne	Własność prywatna	24,27	PROW, wariant 1.1 - zrównoważony system gospodarowania

2.5. Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Tytuł opracowania	Instytucja odpowiedzialna za przygotowanie planu/programu/wdrażanie projektu	Ustalenia planu/programu/projektu mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony	Przedmioty ochrony objęte wpływem opracowania	Ustalenia dot. działań minimalizujących lub kompensujących
	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego				
1	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obejmujący teren wsi: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienie Kiełczewskie Drugie ustalony Uchwałą Nr XXVI/115/05 Rady Gminy w Sobieniach z dnia 12.12.2005 roku.	Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S. A./Urząd Gminy Sobienie Jeziory.	Zgodnie z Planem, w południowej części Specjalnego Obszaru Ochrony Ptaków wydzielono tereny o przeznaczeniu: • usług komunikacji lotniczej, oznaczone na rysunku Planu symbolem 9KL-1, na których dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń infrastruktury transportu lotniczego. Lokalizacja usług komercyjnych i innych funkcji towarzyszących możliwa jest wyłącznie w rejonie zabudowy portowej, którego granice wyznaczono na rysunku planu. Tereny usług komunikacji lotniczej przeznaczone są do realizacji inwestycji celu publicznego, • usług turystyki, sportu i rekreacji (w tym pole golfowe), oznaczone na rysunku Planu symbolem 2US-2, na których dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń turystyki, sportu oraz rekreacji biernej i czynnej. Ponadto minimum 60% powierzchni działki budowlanej musi być biologicznie czynne i umożliwiać	Pomimo tego, iż część zapisów zawartych w dokumencie ma charakter proekologiczny, znajdują się w nim również ustalenia, mogące negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie. Odwodnienia terenu związane z realizacją budowy lotniska oraz pól golfowych i osiedla bungalowów mogą wpłynąć na pogorszenie jakości	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących.

			bezpośrednie przesiąkanie wód opadowych do podziemnych warstw wodonośnych. W bezpośrednim sąsiedztwie obszaru Natura 2000 wyznaczono ponadto tereny o przeznaczeniu: • usług turystyki sportu i rekreacji, oznaczone na rysunku Planu symbolami: 4-US4, 5-US4, 6-US4, na których przeznaczeniem podstawowym jest budowa osiedla bungalowów, • usług turystyki i sportu, w tym pole golfowe oraz teren do jazdy konnej, oznaczone na rysunku Planu symbolem: 3-US2/3; • zabudowy jednorodzinnej, oznaczone na rysunku Planu symbolem:18-MN. W dokumencie określono również zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, zgodnie z którymi: • zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz obiektów uciążliwych, za wyjątkiem terenów przeznaczonych w Planie na realizację inwestycji celu publicznego, do jakich zaliczono lotnisko, • wprowadza się nakaz zachowania istniejącej wartościowej zieleni - dopuszcza się wycinkę drzew wyłącznie w przypadkach szczególnych, • niezbędne inwestycje powinny być prowadzone w sposób możliwie najmniej szkodliwy dla	siedlisk gatunków ptaków: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*. Na gatunki te może mieć również wpływ hałas generowany przez funkcjonujące lądowisko. Należy zaznaczyć, że zgodnie z prognozą oddziaływania Planu na środowisko, realizacja zapisów zawartych w dokumencie nie pogorszy w sposób istotny stanu siedlisk przyrodniczych oraz stanu siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także nie wpłynie w istotny sposób negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony	

			środowiska przyrodniczego i możliwie najmniej obniżający jego walory estetyczne, • na terenach przeznaczonych dla rozwoju mieszkalnictwa zakazuje się realizacji funkcji produkcyjnych oraz innych mogących wywoływać stałe lub okresowe uciążliwości dla otoczenia, • w ramach zagospodarowania działek budowlanych należy zapewnić możliwość prowadzenia segregacji odpadów stałych w miejscu ich powstawania oraz wywozu odpadów nie nadających się do wtórnego wykorzystania, • obiekty usługowe produkujące ścieki technologiczne muszą być wyposażone w odpowiednie urządzenia podczyszczające, • lokalizacja budynków i budowli nie może zmieniać funkcjonowania istniejącego systemu melioracji.	projektowany obszar Natura 2000 Bagno Całowanie.	
2	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck ustalona Uchwałą Nr XXX/127/01 Rady Gminy w Osiecku z dnia 27 czerwca 2001 roku.	Przedsiębiorstwo Zagospodarowania Miast i Osiedli Teren Sp. z o. o. Łódź/Urząd Gminy Osieck	Zgodnie z zapisami zawartymi w dokumencie, na obszarze obejmującym centralną część Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków, wyznaczono tereny: • mieszkaniowe z przeznaczeniem podstawowym pod zabudowę jednorodzinną, oznaczone na rysunku Planu symbolem: B6.3MN. Na terenach tych istnieje możliwość lokalizacji obiektów handlowych i usługowych oraz obiektów gospodarczych związanych z produkcją rolniczą o uciążliwości nie przekraczającej granic działki. Ustala się również pozostawienie 70%	Niektóre działania zawarte w dokumencie, zwłaszcza dotyczące zalesień, lokalizacji składowiska odpadów komunalnych, lokalizacji terenów przeznaczonych pod zabudowę jednorodzinną, jak	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących.

			działki jako biologicznie czynnej i zaleca się stosowanie nasadzeń drzew i krzewów o funkcjach izolacyjnych. Ponadto wprowadza się zakaz prowadzenia działalności gospodarczej wiążącej się z wprowadzaniem substancji zanieczyszczających powietrze. W obrębie tych terenów przewiduje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia. • <u>mieszkaniowe z przeznaczeniem podstawowym pod zabudowę rekreacyjno-letniskową,</u> oznaczone na rysunku planu symbolami: B1.3ML, B5.1ML, B5.2ML, B6.1ML, B6.2ML. Istnieje na nich możliwość lokalizacji obiektów handlowo-gastronomiczno-usługowych związanych z funkcjonowaniem obiektów rekreacyjno-letniskowych, o uciążliwości nie wykraczającej poza granice działki. Obowiązuje pozostawienie 75% powierzchni działki jako biologicznie czynnej, a w przypadku terenów zlokalizowanych w Mazowieckim Parku Krajobrazowym – 90%. Na obszarach tych zakazuje się odprowadzania ścieków do gruntu. Ponadto w przypadku terenów zlokalizowanych w MPK ustala się zakaz budowy lub rozbudowy obiektów ośrodków wypoczynkowych i letniskowych. • <u>tereny urządzeń obsługi technicznej,</u> oznaczone na rysunku Planu symbolem: B5.4UT, _które wyznacza się na lokalizację składowiska	również budowy zbiornika retencyjnego w okolicy ostoi Bagno Całowanie, mogą mieć wpływ na zmianę stanu siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	

			odpadów komunalnych, wspólnego z gminą Sobienie-Jeziory. W planie wyznacza się również wzdłuż granicy gminy drogę dojazdową do składowiska od drogi nr 805. • tereny leśne oraz przeznaczone pod zalesienia, oznaczone na rysunku Planu symbolami: B1.1LS, B5.3LS, B5.6LS, B6.14LS, na których obowiązuje zakaz wszelkiej zabudowy i zaleca się zalesianie wolnych terenów i nieużytków. W obrębie terenów leśnych zlokalizowanych na wschód od Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków projektuje się utworzenie na rzece Bełch zbiornika retencyjnego. W przypadku terenów leśnych leżących w granicach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu obowiązują szczególne zasady gospodarki leśnej. Na terenach tych ustala się działania ochronne polegające na utrzymaniu wszelkich form ochrony konserwatorskiej oraz tzw. „ekologizacji" gospodarki leśnej, a prowadzona działalność gospodarcza powinna zapewniać przywrócenie, a następnie trwałe funkcjonowanie stanu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. • tereny rolne, oznaczone na rysunku Planu symbolami: B1.1RP, B1.2RP, B5.5RP, na których dopuszcza się zabudowę zagrodową i obiektów związanych z obsługą rolnictwa i		

			przetwórstwa produktów rolnych o uciążliwości nie wykraczającej poza wyznaczone tereny. Na terenach upraw rolnych, zlokalizowanych w Mazowieckim Parku Krajobrazowym ustala się ukierunkowanie na ekologiczną produkcję żywności ze specjalizacją dla zaopatrzenia rynku oraz potrzeb przetwórstwa rolno-spożywczego. Dla obszarów tych zachodzi obowiązek ograniczenia chemicznych środków ochrony roślin, a także nawozów sztucznych na rzecz szerokiego wykorzystania biologicznych metod ochrony oraz nawożenia naturalnego. Obowiązuje eliminowanie wykorzystywania gnojowicy oraz ścieków do nawożenia gleb. Ustala się obowiązek ochrony istniejących oraz dążenie do zwiększania terenów zakrzewień, zadrzewień i zadarnień śródpolnych. Rozwój gospodarki hodowlanej powinien opierać się na małych i średnich obiektach inwentarskich. Nakazuje się również stosowanie szczelnych gnojowników i odpowiednich wymagań w stosunku do ich eksploatacji. Na obszarze Mazowieckiego Parku Krajobrazowego istnieje możliwość zabudowy mieszkaniowej zagrodowej, lokalizowanej dla działalności rolniczej i agroturystycznej. Ponadto na obszarze objętym Planem ustala się obowiązek ochrony układu hydrograficznego przed		

			zanieczyszczeniem, kanalizowaniem lub likwidacją oraz zachowanie wzdłuż cieków wodnych pasa terenu wolnego od zabudowy. Odległość obiektów budowlanych oraz ogrodzeń od linii brzegowej płynącej nie może być mniejsza niż 5 m.		
	Strategia rozwoju gminy				
3	Strategia Rozwoju Gminy Celestynów zatwierdzona Uchwałą Rady Gminy Celestynów nr 102/04 z dnia 29 lipca 2004 roku .	Urząd Gminy Celestynów	Strategia zawiera cele przedmiotowe i szczegółowe, których realizacja może wpływać na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. W zakresie <u>zrównoważonego rozwoju gospodarczego są to:</u> -Poprawa stanu technicznego dróg i rozbudowa sieci dróg, w tym: • systematyczna budowa i modernizacja dróg gminnych, • poprawa stanu technicznego dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, W zakresie <u>zrównoważonego rozwoju środowiska są to</u>: - Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, w tym: • budowa sieci kanalizacji sanitarnej, • budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nisko zurbanizowanych, • utworzenie systemu retencyjnego gminy, • udrożnienie istniejących rowów melioracyjnych, • budowa, modernizacja i utrzymanie urządzeń	Realizacja niektórych celów zawartych w dokumencie, w szczególności: budowa i modernizacja dróg, inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, melioracje, zalesienia oraz budowa zbiornika wodnego, może mieć wpływ na zmianę stanu siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących .

			melioracji podstawowych, • poprawa warunków użytkowania gruntów, • rozbudowa sieci wodociągowej - Uporządkowanie gospodarki odpadami, w tym: • wprowadzenie programu gospodarki odpadami w celu ich zbiórki i zagospodarowania, • likwidacja dzikich wysypisk, • oczyszczenie lasów i utrzymanie ich czystości. -Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym: • wprowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach, • stymulowanie inicjatyw lub organizacja akcji, festynów czy konkursów rozwijających świadomość ekologiczną, • wprowadzenie polityki promującej i preferującej (np. podatkowo) firmy działające „ekologicznie”, • utworzenie ścieżek edukacyjnych. - Ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych, w tym: • prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi, zwłaszcza takimi, jak: lasy, otwarta przestrzeń, • ochrona prawna istniejących walorów krajobrazowych gminy,		

			• zwiększenie nasadzeń drzew na nieużytkach, przy drogach i ulicach oraz drzew i krzewów śródpolnych, • preferowanie wykorzystania energii przyjaznej środowisku, w tym zwłaszcza odnawialnej, • utrzymanie zieleni publicznej. W zakresie zrównoważonego rozwoju społecznego są to: - Poprawienie stanu bazy sportowo-rekreacyjnej, w tym: • wybudowanie zbiornika wodnego i utworzenie terenu rekreacyjnego.		
4	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Karczew przyjęta Uchwałą Nr XXIII/177/2004 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia 29 grudnia 2004 roku.	Fundacja Terra Humana/Urząd Gminy Karczew	Strategia zawiera cele przedmiotowe i szczegółowe, których realizacja może wpływać na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. W sferze potencjałów gminy są to: - komunikacja: • zwiększenie liczby kilometrów dróg utwardzonych na terenach wiejskich, • poprawa stanu technicznego dróg w gminie, - potencjał ekologiczny: • zwiększenie ekoświadomości społeczeństwa, • rozwiązanie problemu usuwania odpadów stałych w porozumieniu z sąsiednimi samorządami. - sfera społeczna: • opracowanie i wdrożenie planu wykorzystania terenów wokół stadionu, rzeki Jagodzianki.	Realizacja niektórych celów zawartych w dokumencie, w szczególności: budowa i modernizacja dróg, inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową oraz zalesienia mogą mieć wpływ na zmianę stanu siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000:	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących.

			- gospodarka przestrzenna: • przygotowanie terenów pod inwestycje wokół dróg nr 50 i nr 801, • spełnienie oczekiwań mieszkańców związanych z lokalizacją terenów przeznaczonych pod zabudowę jednorodzinną. - infrastruktura techniczna: • uzupełnianie sieci wodociągów na terenach nowourbanizowanych, • budowa kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, • rozbudowa i modernizacja sieci gazowniczych. <u>W sferze gospodarczej są to:</u> - leśnictwo: • propagowanie edukacji ekologicznej społeczeństwa. • ujęcie w planach przestrzennego zagospodarowania gruntów pod zalesianie. • stworzenie efektywnego systemu zagospodarowania odpadów stałych. - przetwórstwo rolno-spożywcze: • Współpraca z WODR celem uświadomienia rolnikom korzyści z integracji pionowej i poziomej (uwarunkowania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej). - turystyka: • Budowa ścieżek dydaktycznych, szlaków pieszych i rowerowych.	A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	

			• Zagospodarowanie szlaków turystycznych – oznakowania, infrastruktura turystyczna. • Oznaczenie punktów widokowych. • Rozmieszczenie tablic informacyjnych.		
	Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego				
5	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Celestynów przyjęte Uchwałą Nr 68/99 Rady Gminy Celestynów z dnia 17.12.1999 r.	Urząd Gminy w Celestynowie	Dokument nie przewiduje na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków realizacji inwestycji, mogących mieć wpływ na przedmioty ochrony. W obrębie obszaru Natura 2000 wyznaczono grunty: • Rolne obejmujące: - tereny otwarte w obrębie których dopuszcza się powstawanie budynków i budowli wymienionych w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych, - tereny otwarte w obrębie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, na których obowiązują przepisy szczególne, właściwe formom ochrony przyrody. • Leśne – lasy i zadrzewienia w tym lasy objęte formami ochrony przyrody, dla których obowiązują przepisy odrębne; Zapisy dokumentu formułują **zasadnicze kierunki przekształceń na obszarze gminy**, z których niektóre mogą mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru. <u>W zakresie odprowadzanie ścieków są to:</u>	Niektóre z zapisów zawartych w dokumencie, w szczególności związane z gospodarką wodno-ściekową mogą mieć wpływ na zmianę stanu siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz (*Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących.

			• konieczność wykorzystania i rozbudowy rowów i zbiorników retencyjnych oraz dopilnowanie utrzymania drożności całego układu odwadniającego. <u>W zakresie gospodarki odpadami są to:</u> • bezwzględny zakaz wyrzucania odpadów w miejscach, które do tego nie zostały wyznaczone, zwłaszcza do rowów i lasów. <u>W zakresie turystyki są to:</u> • działania mające na celu umożliwienie obserwacji ptaków na Bagnie Całowanie na zachód od wsi Podbiel, poprzez stworzenie specjalnych stanowisk w postaci szałasów, pomostów. Dokument zawiera również informacje na temat ochrony i kształtowania środowiska naturalnego: • postuluje się utworzenie i objęcie ochroną prawną obszarów: - rezerwat Brzoza Niska – Biel, - użytki ekologiczne: Kobyla Góra, Bagno Całowanie, • proponuje się w ramach terenu zajętego pod użytki rolne wyznaczenia obszarów, na których nie wolno dokonywać zmian ww. użytków rolnych na inne rodzaje gruntów rolnych w rozumieniu ustawy o ochronie		

			gruntów rolnych i leśnych (np. stawy rybne), • celem poprawienia czystości wód sugeruje się organizację gospodarki odpadami poprzez segregację, wywóz i składowanie, • celem ochrony świata zwierzęcego zaleca się budowę przepustów na drogach o dużym natężeniu ruchu, • celem ochrony krajobrazu postuluje się pozostawienie jako terenów otwartych łąk i pastwisk położonych w okolicy Podbieli.		
6	Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Karczew. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Warszawa, 2011.	Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa/Zarząd Miasta i Gminy Karczew	Zgodnie z dokumentem na obszarze Natura 2000 Bagno Całowanie wyznacza się: • tereny zabudowy mieszkaniowej, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: M, dla których ustala się: - priorytet dla lokalizacji funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz niezbędnych funkcji inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej. Dopuszczalna lokalizacja innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi do 20% powierzchni zabudowy na terenie, z wyłączeniem aktywności gospodarczej i usług wymagających lub mogących wymagać sporządzenia raportu oddziaływania inwestycji na środowisko. - nakaz realizacji sieci wodno-kanalizacyjnej	Zgodnie z ustaleniami dokumentu, na opisywanym obszarze nie planuje się inwestycji mogących mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru. Realizacja zapisów związanych z ochroną przyrody będzie zarazem zgodna z planowanymi działaniami ochronnymi dla przedmiotów ochrony na obszarze: A122	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących.

			przed rozpoczęciem zainwestowania terenów budowlanych, - zakaz realizacji indywidualnych ujęć wody, szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków, - budynki w formie wolnostojącej, - zakaz budowy budynków podpiwniczeniem, - zakaz realizacji dachów płaskich na budynkach i budowlach, - nakaz realizacji ogrodzeń w formie ażurowej z dopuszczeniem realizacji podmurówki wyłącznie jeżeli zostaną zrealizowane otwory umożliwiające migrację drobnych przedstawicieli fauny, - zakaz wycinki drzew, z ewentualnym dopuszczeniem pod warunkiem zapewnienia rekompensaty przyrodniczej w uzasadnionych przypadkach, - zakaz zmiany stosunków wodnych, - zakaz wykonywania makroniwelacji terenów, - na terenie przysiółku Pękata istniejąca zabudowa zagrodowa nie może podlegać dalszemu zainwestowaniu, przy zachowaniu możliwości przebudowy i zmiany funkcji zgodnie z przepisami odrębnych (tj. Planem ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego). • <u>tereny usług innych</u>, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: UI, tj. posterunki straży pożarnej, OSP, przystań WOPR, dla których ustala się:	Derkacza *(Crex crex)* oraz A160 Kulika wielkiego *(Numenius arquata)*	

			- priorytet dla lokalizacji usług celu publicznego, - dopuszczalna lokalizacja innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi, z wyłączeniem aktywności gospodarczej i usług wymagających lub mogących wymagać sporządzenia raportu oddziaływania inwestycji na środowisko, - dopuszcza się lokalizację funkcji mieszkaniowej z zaleceniem aby udział tej zabudowy kształtował się na poziomie do 15% powierzchni zabudowy terenu. • tereny lasów i zalesień, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: L, dla których ustala się: - ochronę i utrzymanie funkcji, - zakaz zabudowy za wyjątkiem obiektów związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej i innych dopuszczonych na podstawie przepisów odrębnych, - zasady gospodarowania zgodnie z planami urządzeniowymi lub planami ochrony. - dopuszcza się zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne tj. leśne ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe, miejsca wypoczynku, - urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gminy i drogi. Zgodnie z zasadami dotyczącymi ochrony		

			środowiska i jego zasobów, opisywany obszar stanowi element Systemu Przyrodniczego gminy, na obszarze którego: • wprowadza się zakaz: - lokalizowania urządzeń i instalacji należących do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagających sporządzania raportu oddziaływania na środowisko, poza przedsięwzięciami infrastrukturalnymi służącymi poprawie stanu środowiska i obsłudze mieszkańców, jak i ochrony przeciwpowodziowej, - dokonywania trwałych zmian stosunków wodnych, a w szczególności prowadzenia odwodnień i innych robót powodujących trwałe obniżenie poziomu wód podziemnych lub ograniczenie zasilania poziomów wodonośnych, cieków i zbiorników wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i racjonalna gospodarka wodna, jak i ochronie przeciwpowodziowej, - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalne formy rzeźby terenu i obniżających walory krajobrazowe, za wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym, z utrzymaniem, budową, odbudową i modernizacją urządzeń wodnych oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych		

			służących obsłudze mieszkańców, • dopuszcza się budowę zbiorników małej retencji służących poprawie stosunków wodnych na terenach użytkowanych rolniczo. • zaleca się wprowadzanie zieleni urządzonej w postaci pasów o szerokości minimalnej 3 m, realizowanych w zależności od warunków: wzdłuż ciągów komunikacyjnych, wzdłuż cieków naturalnych i kanałów oraz wokół zbiorników wodnych i innych wód stojących oraz wzdłuż eksponowanych form rzeźby terenu (skarp, dolinek, obniżeń, rowów itp.). W stosunku do obszaru Natura 2000 obowiązują ustalenia zawarte w odrębnych aktach prawnych, które są dokumentami nadrzędnymi w stosunku do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W stosunku do znajdujących się w obrębie obszaru projektowanych form ochrony przyrody do czasu wejścia w życie stosownych przepisów obowiązują takie same zasady, jak dla obszaru chronionego krajobrazu oraz: zakaz przekształcania obszarów, • zakaz przekształcania ukształtowania terenu, w szczególności tworzenia nasypów i wykopów, • zakaz uszkadzania i zanieczyszczania gleby, • zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych		

			oraz obszarów wodno-błotnych, • zakaz zmiany sposobu użytkowania ziemi. Ponadto ustala się dla: • projektowanego rezerwatu przyrody „Olsy na Całowaniu" wyłączenie z ruchu turystycznego, za wyjątkiem wytyczonej ścieżki przyrodniczej, • projektowanego rezerwatu przyrody „Całowanie I" i „Całowanie II" ochrona czynna poprzez wykaszanie łąk, zahamowanie odpływu wód, zaprzestanie eksploatacji torfu i rekultywacja wyrobisk potorfowych w okolicy rezerwatów, • projektowanego zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego „Bagno Całowanie" zapobieganie przesuszeniu terenu przez zahamowanie odpływu wód i zaniechanie eksploatacji torfu, zapobieganie zarastaniu przez wykaszanie łąk i turzycowisk		
7	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Karczew ustalone Uchwałą Nr XIX/100/2000 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia	Przedsiębiorstwo Projektowo – Usługowe „Altera" Sp. z o.o./Zarząd Miasta i Gminy Karczew.	Dokument przewiduje następujące działania inwestycyjne mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: • zrealizowanie autostrady A-2, w wariancie "południowym", z przejściem przez Wisłę w rejonie Góry Kalwarii i z wybudowaniem MOP-u (Miejsca Obsługi Podróżnych) w Sobiekursku (w pobliżu projektowanego węzła autostrady z drogą nr 801, stanowiącą przedłużenie Wału Miedzeszyńskiego). • realizacja budowy wschodniej obwodnicy	Realizacja zapisów zawartych w Studium, dotyczących priorytetowych działań inwestycyjnych na obszarze gminy, zwłaszcza rozwoju sieci komunikacyjnej oraz lokalizacji inwestycji	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących. Nie została przeprowadzona strategiczna ocena

	25 stycznia 2000 roku.		Karczewa, która zgodnie z zapisami Planu ma przebiegać około kilometra na wschód od rezerwatu „Na Torfach". Działania związane z inwestycją mają doprowadzić do przekształceń własnościowych terenów budowlanych wzdłuż obwodnicy, posiadających rolną strukturę własności, uniemożliwiającą ich zabudowę. • tereny sąsiadujące wzdłuż zachodniej granicy z Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie, zgodnie z zapisami Studium, zostały przeznaczone do zainwestowania kubaturowego. Dokument Studium zawiera również <u>zapisy dotyczące zasad ochrony środowiska,</u> zgodnie z którymi: • dążyć się będzie do ochrony obiektów i obszarów objętych ochroną wyższego rzędu z uwzględnieniem celów rozwoju miasta i gminy. • w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru funkcjonalnego miasta i gminy zapewnić należy likwidację wykrytych zagrożeń i kolizji ze środowiskiem. Są to: - rejony lokalizacji dzikich wysypisk śmieci, - w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru funkcjonalnego miasta i gminy zapewnić należy zachowanie ustalonych w Studium ciągów ekologicznych, oraz zachowanie i promocję lokalnych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego.	kubaturowych może mieć wpływ na stan siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	oddziaływania na środowisko.

8	Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sobienie Jeziory, zatwierdzonego uchwałą nr IV/15/02 Rady Gminy Sobienie Jeziory z dnia 30 grudnia 2002 r. w części obejmującej obszar wsi Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie i Sobienie Kiełczewskie Drugie, przyjęta Uchwałą Nr XXII/94/05 Rady Gminy w Sobieniach Jeziorach z dnia 30 marca 2005 r.	Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S. A./Urząd Gminy Sobienie Jeziory	Dokument wskazuje na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków tereny przeznaczone do: • rozwoju sportu, oznaczone w części graficznej Studium symbolem US1 – realizacja pola golfowego, • rozwoju komunikacji, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: KL1 – realizacja lotniska komunikacyjnego, stanowiącego inwestycję celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru wyznacza się tereny przeznaczone do: • rozwoju sportu, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: US2 - pola golfowe oraz tereny przeznaczonych do jazdy konnej, • rekreacji, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: US4 – realizacja zespołu bungalowów. W odniesieniu do ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, oprócz zapisów cytujących ustawę o ochronie przyrody, w dokumencie zawarto wskazania mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Dotyczą one: • ochrony trwałych użytków zielonych, występujących w dnach dolin rzecznych, tworzących korytarze ekologiczne, poprzez: - pozostawienie dolin jako terenów otwartych, tj. wyłączenie ich z zabudowy i nie tworzenie	Funkcjonowanie na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków lotniska komunikacyjnego, jak również pól golfowych, oraz lokowanie w bezpośrednim sąsiedztwie ostoi, terenów przeznaczonych dla rozwoju sportu i rekreacji, może pozostawać w bezpośredniej relacji z pogorszeniem się stanu siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz (*Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata).*	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących. Nie została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

			przegród utrudniających grawitacyjny spływ wody, - pozostawienie dolin w dotychczasowym użytkowaniu, co wiąże się z nieprzekształcaniem trwałych użytków zielonych w grunty orne, - pozostawienie zadrzewień, zwłaszcza olchowych nad ciekami wodnymi i starorzeczami. • zaniechania zbytniego pogłębiania rowów melioracyjnych, • ochrony wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami poprzez ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania chemicznych środków ochrony roślin na obszarach dolin i obniżeń terenu, • likwidacji dzikich wysypisk śmieci, • rekultywacji terenów wyrobiskowych, • zapobiegania nadmiernemu zarastaniu łąk i pastwisk w granicach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, • renaturalizacji koryta rzeki Jagodzianki poprzez przywrócenie dawnej meandracji górnego biegu tej rzeki.		
9	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania	Brol Systemy Przestrzenne/Urząd Gminy Osieck	Zgodnie z zapisami studium na obszarze Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków wyznaczono strefy funkcjonalno-przestrzenne w obrębie których dozwolone są działania mogące wpływać na	Realizacja działań dozwolonych w obrębie stref funkcjonalno-	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań

	Przestrzennego Gminy Osieck przyjęte Uchwałą Nr VII/41/07 Rady Gminy Osieck z dnia 30 sierpnia 2007 roku.		przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Należą do nich: • strefy ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na dużych działkach z dopuszczeniem realizacji usług agroturystyki, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: MN2. W tego typu strefach zabudowa powinna być kształtowana w oparciu o główne ciągi komunikacyjne, z zaleceniem dogęszczenia w pierwszej kolejności istniejącej zabudowy. W dalszej kolejności powinno następować ich poszerzenie o tereny wykorzystywane rolniczo, bezpośrednio przylegające do obecnych terenów zwartej zabudowy, uzbrojonych w wodociągi. W strefach dopuszcza się realizację jedynie zabudowy w formie wolnostojącej. Dopuszcza się realizację usług nieuciążliwych, nie zaliczonych do usług mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W przypadku wystąpienia zapotrzebowania na tereny zabudowy zagrodowej oraz usług obsługi rolnictwa dopuszcza się realizacje takich terenów i obiektów. • strefy rolnicze z dopuszczeniem zalesień, oznaczone w części graficznej Studium symbolem: RZ. W odniesieniu do ochrony i kształtowania	przestrzennych, wyznaczonych zapisami Studium w obrębie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków mogą mieć wpływ na siedliska gatunków, stanowiących przedmioty ochrony tego obszaru: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	minimalizujących lub kompensujących. Nie została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

			środowiska przyrodniczego, oprócz zapisów cytujących ustawę o ochronie przyrody, w dokumencie zawarto wskazania mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Dotyczą one: • ustanowienia stref ciszy na terenach leśnych i w obrębie większych zbiorników wodnych i stawów, • ograniczenia melioracji wodnych na terenach leśnych, • ochraniania i uzupełniania biologicznej obudowy cieków wodnych, zadrzewień, zakrzewien śródpolnych i łąkowych, • stymulowania rozwoju rolnictwa ekologicznego, upraw ziół leczniczych i roślin miododajnych przez działalność informacyjno-edukacyjną, i specjalne prezentacje dla podejmujących takie działania, • ograniczania tworzenia nowych barier liniowych i likwidowania istniejących, głównie na szlakach komunikacyjnych przecinających korytarze i ciągi ekologiczne. Ponadto w dokument zawiera następujące zapisy dotyczące ochrony wód: • przewiduje się działania polegające na utworzeniu wzdłuż większych potoków, strefy biologicznej obudowy, przeciwdziałającej spływowi zanieczyszczeń z pól,		

			• regulacje potoków należy prowadzić wyłącznie w oparciu o materiały naturalne, • na obszarach zalewowych nie należy wydawać pozwoleń na realizację obiektów budowlanych. Postuluje się również: • zapobieganie dalszej fragmentacji i zmniejszaniu powierzchni cennych dla funkcjonowania systemu przyrodniczego gminy; • pozostawianie jako ważnych nisz ekologicznych - zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, fragmentów zabagnionych, torfowisk; • zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej terenów zielonych – poprzez oszczędne gospodarowanie przestrzenią i ograniczanie niepotrzebnych cięć tej przestrzeni; • ochrona przed nadmiernym zainwestowaniem terenów łąk i pastwisk oraz gruntów ornych, w tym zwłaszcza wysokich klas bonitacyjnych; • zagęszczanie zabudowy mieszkaniowej i jej koncentracja na terenach już zainwestowanych (zmniejszenie skutków rozwoju mieszkalnictwa na terenach niewystarczająco uzbrojonych i cennych przyrodniczo bądź o gorszych warunkach geotechnicznych; ochrona przestrzeni rolniczo – łąkowej przed niepotrzebnym, spontanicznym czy chaotycznym zainwestowaniem); • ograniczenie do niezbędnego minimum lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddzia-		

			ływać na środowisko; w przypadku konieczności wprowadzenia tego typu przedsięwzięć, wskazane jest wprowadzenie odpowiednich ograniczeń dla zagospodarowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie, wynikających z przepisów szczególnych – dotyczy to miedzy innymi: cmentarzy, napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia; gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia; wież telefonii komórkowej; linii kolejowej oraz dróg publicznych.		
	Inne				
10	Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Celestynów na lata 2009-2011 z perspektywą na lata 2012-2019 zatwierdzona Uchwałą Rady Gminy Celestynów nr 251/09 z dnia 6 listopada 2009 roku.	J. Sawicki Hydros/Urząd Gminy w Celestynowie	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Celestynów zakłada: • objęcie 100% mieszkańców zorganizowaną obsługą w zakresie wywozu odpadów komunalnych; • prowadzenie intensywnej edukacji ekologicznej mieszkańców gminy Celestynów w zakresie właściwego postępowania z odpadami; • organizowanie kampanii informacyjnych dla mieszkańców, uczniów oraz konkretnych grup konsumentów, a także dla małych i średnich przedsiębiorców w zakresie minimalizacji powstawania odpadów, • niedopuszczanie do pojawienia się miejsc nielegalnego składowania odpadów na terenie gminy,	Realizacja Planu ma na celu poprawę jakości środowiska na obszarze Gminy Celestynów i tym samym może wpłynąć na poprawę stanu siedlisk i gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	Zgodnie z analizą oddziaływania planu na środowisko, objęcie zorganizowaną obsługą 100% mieszkańców, w zakresie wywozu odpadów komunalnych na terenie analizowanej gminy, powinno

			• tworzenie Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO), • intensyfikację nadzoru nad podmiotami, które prowadzą działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów na terenie gminy, • opracowanie programu rozwoju selektywnego zbierania odpadów, jako integralną część gminnego planu gospodarki odpadami, • rozbudowę systemu kanalizacji na terenie gminy Celestynów.		przyczynić się w konsekwencji do zmniejszenia zanieczyszczeni a środowiska zwłaszcza gruntowo-wodnego. Rozbudowa systemu selektywnej zbiórki i zmniejszenie strumienia odpadów, wpłynie na zmniejszenie zapotrzebowania na zajmowanie nowych powierzchni pod deponowanie odpadów i tym samym wpłynie na poprawę jakości środowiska na opisywanym obszarze.

11	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Celestynów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016.	J. Sawicki Hydros/Urząd Gminy w Celestynowie	Dokument przewiduje następujące działania mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: <u>W zakresie przedsięwzięć inwestycyjnych:</u> • budowa kanalizacji na obszarze gminy. <u>W zakresie przedsięwzięć nieinwestycyjnych</u>: • efektywne zarządzanie zasobami wodnymi: - wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT), - opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu, - ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych, - właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych, - intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody; • ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych; • zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego; • ochrona gleb użytkowanych rolniczo; • ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych;	Realizacja Programu ma na celu poprawę jakości środowiska na obszarze Gminy Celestynów i tym samym może wpłynąć na poprawę stanu siedlisk i gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	W dokumencie brak zapisów, dotyczących działań minimalizujących lub kompensujących. Nie została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

			• kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych; • ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów; • rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych; • edukacja ekologiczna; • monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.		
12	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Karczew na lata 2004-2011 zatwierdzony Uchwałą Nr XXIII/178/2004 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia 29 grudnia 2004 roku.	Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol” S.A./Urząd Gminy w Karczewie	Plan zakłada następujące działania: • wykreowanie prawidłowych postaw obywateli gminy Karczew w zakresie postępowania z odpadami oraz intensyfikację działań informacyjno-edukacyjnych, mających na celu osiągnięcie wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców gminy; • objęcie wszystkich mieszkańców gminy selektywną zbiórką odpadów; • rekultywacja i monitoring składowisk odpadów - likwidacja „dzikich” składowisk (w lasach, przydrożnych rowach, niezamieszkałych posesjach i in.).	Realizacja Programu ma na celu poprawę jakości środowiska na obszarze Gminy Karczew i tym samym może wpłynąć na poprawę stanu siedlisk i gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	Realizacja projektowanych rozwiązań wpłynie na poprawę stanu środowiska, w szczególności w zakresie: • ograniczenia stopnia toksycznego skażenia wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku objęcia selektywną

					zbiórką całego strumienia odpadów komunalnych, przede wszystkim odpadów niebezpiecznych, • w zakresie zbierania odpadów komunalnych należy oczekiwać poprawy warunków sanitarnych w gminie (ograniczenie odpadów porzucanych w lasach, przydrożnych rowach), • wzrost ilości odzyskiwanych surowców wtór-

					nych będzie wpływał na ograniczenie zużycia surowców pierwotnych i spowolni zapełnianie składowiska. Plan nie przewiduje działań i inwestycji, których realizacja mogłaby w jakikolwiek sposób wpłynąć niekorzystnie na środowisko.
13	Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Osieck na lata 2004-2011.	Przedsiębiorstwo Geologiczne Polgeol S. A/Urząd Gminy Osieck	Plan zakłada następujące działania: • edukacja ekologiczna mieszkańców gminy Osieck, w szczególności: - edukacja w zakresie: prawidłowego postępowania z odpadami oraz właściwej segregacji odpadów, - informacja o miejscach i sposobie zbiórki poszczególnych typów odpadów,	Realizacja Programu ma na celu poprawę jakości środowiska na obszarze Gminy Osieck i tym samym może wpłynąć na poprawę stanu siedlisk i gatunków będących	Realizacja projektowanych rozwiązań wpłynie na poprawę stanu środowiska, w szczególności w zakresie:

			- informacja o efektach ekologicznych wdrażanych rozwiązań • rozwój i doskonalenie selektywnej zbiórki odpadów, w szczególności rozszerzenie programu na obszar całej gminy, • rekultywacja i monitoring składowisk odpadów: - likwidacja i rekultywacja tzw. „dzikich wysypisk" w lasach, przydrożnych rowach, parkingach śródleśnych, na terenach niezamieszkałych posesji, itp., - rekultywacja i monitoring nieczynnego składowiska w Osiecku.	przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	• ograniczenia stopnia toksycznego skażenia wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku objęcia selektywną zbiórką całego strumienia odpadów komunalnych, przede wszystkim odpadów niebezpiecznych, • w zakresie zbierania odpadów komunalnych należy oczekiwać poprawy warunków sanitarnych w gminie

					(ograniczenie odpadów porzucanych w lasach, przydrożnych rowach), • wzrost ilości odzyskiwanych surowców wtórnych będzie wpływał na ograniczenie zużycia surowców pierwotnych i spowolni zapełnianie składowiska. • zakończenie rekultywacji składowiska w Osiecku zahamuje niekorzystny wpływ złożonych odpadów na środowisko,

					zmniejszy uciążliwość dla mieszkańców i poprawi walory estetyczne otoczenia. Plan nie przewiduje działań i inwestycji, których realizacja mogłaby w jakikolwiek sposób wpłynąć niekorzystnie na środowisko.
14	Program Zwiększania Lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020 przyjęty Uchwałą Nr 18/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 roku.	Zespół Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska i Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie/Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.	Zgodnie z zapisami Programu, na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie (oprócz obszarów wyłączonych z zalesień oraz terenów, dla których zwiększenie udziału powierzchni lasów i zadrzewień powinno się odbywać na podstawie planów ochrony), wyznaczono: • obszary o wysokim priorytecie zwiększania udziału gruntów zalesionych, których głównym przeznaczeniem jest wzmacnianie podstawowego szkieletu systemu przyrodniczego województwa o niewątpliwych funkcjach ogólnokrajowych i po	Wyznaczenie w południowej części obszaru Natura 2000 terenów o wysokim priorytecie zwiększania lesistości może mieć wpływ na zmniejszenie areału siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony: A122 Derkacz *(Crex*	Zgodnie z zapisami Planu, z programu zalesień należy bezwzględnie wykluczyć grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk priorytetowych

			części ogólnoeuropejskich. Mają one związek z terenami o niskiej przydatności rolniczej, a więc przewidywanej wysokiej podaży gruntów do zalesień; • obszary o średnim priorytecie zwiększania udziału gruntów zalesionych; Zalesianie gruntów porolnych powinno sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.	*crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata).*	w programie rolnośrodowiskowym (np. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, solniska, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, murawy kserotermiczne, remizy, wrzosowiska, wydmy, gołoborza i wychodnie skalne), nie chronione lub objęte ochroną prawną jako np. użytki ekologiczne. Na terenie obszarów chronionych (parki

					narodowe, parki krajobrazowe, otuliny parków narodowych, obszary chronionego krajobrazu) oraz projektowanej sieci obszarów Natura 2000 decyzje o zalesieniu muszą być zgodne z planami ochrony tych obszarów lub w przypadku braku takich planów zaopiniowanie przez właściwe służby ochrony przyrody.
15	Plan lokalnej współpracy na rzecz ochrony obszaru Natura	Ministerstwo Środowiska	W ramach ochrony przedmiotów ochrony obszaru plan zakłada następujące cele oraz zadania: • przywrócenie użytkowania łąkowego: - uświadomienie właścicielom łąk korzyści	Realizacja Planu przyczyni się do utrzymania lub odtworzenia siedlisk	Nie dotyczy

	2000 – PLH140001 Bagno Całowanie. Dzierża P. Warszawa, 2007		ekonomicznych wynikających z ekstensywnej gospodarki, - wdrażanie Programów Rolnośrodowiskowych: (sporządzenie w ramach projektu 20 planów), - wznowienie działalności zlewni mleka lub innego odbiorcy, • wykonanie programu mikroretencji torfowiska oraz strategii gospodarowania wodą: - dostosowanie terminów wykonywania robót konserwujących do sezonu lęgowego ptaków, - wykonanie mapy hydrograficznej obszaru, - wyznaczenie obszarów retencji wody i tych, gdzie jej sprawne odprowadzenie jest konieczne; • edukacja: - spotkania z przedstawicielami gmin na temat programów rolnośrodowiskowych, - umieszczenie informacje na temat Natury 2000 na stronach internetowych gmin, - organizacja spotkań na temat łąk podmokłych i dyrektywowych gatunków motyli, - przeprowadzenie szkoleń rolnośrodowiskowych dla rolników, - edukacja w szkołach – organizacja cyklu spotkań na ścieżce edukacyjnej w okolicy Podbieli, - sporządzenie ulotek dotyczących obszaru, - organizacja rajdów botanicznych i ornitologicznych, - rozbudowa zaplecza turystycznego: wieża	gatunków stanowiących przedmioty ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	

			widokowa, - promocja rozwoju regionu, rozwój bazy turystycznej: szkolenia dla firm, - organizacja Sprzątania Świata; • renaturyzacja najcenniejszych siedlisk: - odkrzaczanie, - koszenie; • sprecyzowanie przebiegu granicy ostoi: - stworzenie słownego opisu granic, - poprowadzenie granicy wzdłuż działek ewidencyjnych, - wysłanie indywidualnej informacji do rolników; • zapobieganie nielegalnemu wydobyciu torfu – kontrola starych wyrobisk, • ograniczenie penetracji terenu przez lisy – większy odstrzał, • utworzenie planów zagospodarowania przestrzennego: - na obszarze Natura 2000 sprzyjających ochronie siedlisk i gatunków, - poza obszarem Natura 2000 – wyznaczenie obszarów zdegradowanych, przeznaczonych pod inwestycje; • podwyższenie poziomu wód gruntowych: - monitoring poziomu wód gruntowych w centralnej części torfowiska, - konserwacja urządzeń doprowadzających wody powierzchniowe, - wykorzystanie zastawek,		

			- utrzymanie stałego poziomu wody w stawach i kontrola przepływu wody powyżej i poniżej; • ograniczenia odwadniającego wpływu lotniska: - sporządzenie ekspertyzy hydrologicznej, dotyczącej wpływu odmulania rowów i budowy lotniska na przedmioty ochrony obszaru, - remont zastawek powyżej lotniska,		
16	Plan Ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka na okres 20 lat, ustanowiony Rozporządzeniem Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Maz.2004. Nr87 poz. 2131).	Mazowiecki Park Krajobrazowy	Zgodnie z Planem na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie w zakresie ochrony i odtwarzania walorów przyrodniczych • nakazuje się: - utworzenie następujących nowych obszarów szczególnej ochrony: 1) rezerwat leśny, częściowy - **Olsy na Całowaniu,** który zgodnie z Planem powinien być wyłączony z ruchu turystycznego, dopuszczalne natomiast jest poprowadzenie ścieżki przyrodniczej. Na obszarze obiektu pożądana jest budowa kładek i przejść dla zwierząt (ssaków i płazów), umożliwiających im pokonanie ruchliwej szosy Góra Kalwaria – Kołbiel; 2) rezerwat faunistyczny, częściowy – **Całowanie I**, w którym działaniami niezbędnymi dla ochrony obszaru są: wykaszanie łąk, zahamowanie odpływu wód, zaprzestanie eksploatacji torfu i rekultywacja wyrobisk potorfowych w okolicy obiektu; 3) rezerwat torfowiskowo-faunistyczny,	Realizacja Planu przyczyni się do utrzymania lub odtworzenia siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie: A122 Derkacz *(Crex crex)* oraz A160 Kulik wielki *(Numenius arquata)*.	Nie dotyczy.

			częściowy **Całowanie II**, w którym niezbędna jest ochrona czynna – wykaszanie łąk, odkrzaczanie i zahamowanie odpływu wód, zaprzestanie eksploatacji torfu i rekultywacja wyrobisk potorfowych w okolicy rezerwatu; 4) rezerwat leśny, częściowy – **Laskowe Góry,** w którym należy prowadzić działania związane z ochroną czynną: zahamowanie odpływu wód powierzchniowych oraz zaprzestanie eksploatacji torfu w okolicy rezerwatu. W sposób naturalny odpływ wód hamują bobry, należy więc przeciwdziałać niszczeniu ich tam przez rolników. Rezerwat powinien być wyłączony z ruchu turystycznego, dopuszczalne jest wyznakowanie ścieżki przyrodniczej; 5) rezerwat florystyczny **Kobyla Góra**, w którym zaleca się prowadzenie następujących działań związanych z ochroną czynną: regularne wykaszanie i odkrzaczanie, aby zapobiec zarastaniu i ocienianiu stanowisk roślin ciepłolubnych; 6) zespół przyrodniczo-krajobrazowy **Bagno Całowanie,** w obrębie którego zaleca się: zapobieganie przesuszeniu terenu przez zahamowanie odpływu wód i zaniechanie eksploatacji torfu, zapobieganie zarastaniu przez wykaszanie łąk i turzycowisk;		

			7) użytek ekologiczny **Podbiel,** w którym zaleca się: wykaszanie i odkrzaczanie terenu oraz zahamowanie odpływu wód powierzchniowych; 8) użytek ekologiczny **Brzoza Niska**, na obszarze którego przewiduje się prowadzenie działań ochrony czynnej: okresowe odkrzaczanie w celu zachowania stanowiska brzozy niskiej, zachowanie stosunków wodnych, zapobieganie przesuszeniu terenu; 9) użytek ekologiczny **Czarne Stawki**, na obszarze którego planuje się: usunięcie śmieci ze stawków i ich otoczenia oraz zabezpieczanie przed zaśmiecaniem terenu i wylewaniem nieczystości. - podjęcie działań w celu likwidacji i sukcesywnej rekultywacji naruszających stosunki wodne czynnych wyrobisk potorfowych i stawów rybnych. • zakazuje się: - lokalizacji obiektów budowlanych (w tym komunikacyjnych) oraz prowadzenia działalności gospodarczej na terenie i w pobliżu istniejących oraz określonych w planie ochrony planowanych obszarów szczególnej ochrony, takich jak rezerwaty i użytki ekologiczne, jeśli te obiekty i działania mogłyby spowodować zmiany warunków siedliskowych na obszarach wskazanych do szczególnej ochrony;		

			- naruszania stosunków wodnych (z wyjątkiem prac mających na celu przywrócenie naturalnych stosunków wodnych na osuszonych w przeszłości wilgotnych siedliskach), w tym w szczególności: 1) regulacji cieków, 2) budowy nowych, bądź oczyszczania lub pogłębiania istniejących kanałów melioracyjnych, 3) odwadniania torfowisk i bagiennych siedlisk leśnych, 4) eksploatacji torfu i budowy stawów rybnych na obszarach torfowisk, w szczególności na Bagnie Całowanie; - odprowadzania nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków do ziemi oraz do cieków i zbiorników wodnych; - rolniczego wykorzystania ścieków; - wycinania drzew dziuplastych na terenie lasów, w dolinach cieków oraz w obrębie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych; - zalesiania torfowisk, łąk, pastwisk i muraw oraz nieużytków porolnych na śródleśnych enklawach i na pograniczu lasów, - zmiany przeznaczenia gruntów porolnych na Bagnie Całowanie i na Polanie Ponurzyckiej. • zaleca się: - podjęcie działań w celu przyłączenia do MPK pobliskich obszarów, wyróżniających się		

			wysokimi walorami przyrodniczymi, w tym części obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie znajdującej się poza granicami MPK - okresowe odkrzaczanie i wykaszanie wybranych obszarów stanowiących najważniejsze ostoje ptaków i motyli oraz cennych gatunków roślin na Bagnie Całowanie oraz na innych terenach, prowadzone w konsultacji ze specjalistami, m.in. ze Stowarzyszenia „Chrońmy Mokradła"; - przywrócenie, w miarę możności, pierwotnych stosunków wodnych na osuszonych w przeszłości siedliskach (zwłaszcza na Bagnie Całowanie i na torfowiskach śródleśnych), w tym w szczególności budowę lub odbudowę systemu zastawek na istniejących kanałach melioracyjnych pozwalających na retencję i zahamowanie odpływu wód powierzchniowych; - na terenach użytkowanych rolniczo ograniczenia w nawożeniu i stosowaniu chemicznych środków ochrony roślin, zwłaszcza w sąsiedztwie obszarów objętych szczególnymi formami ochrony i uznanymi za najcenniejsze pod względem przyrodniczym; - budowę bezkolizyjnego przejścia dla zwierząt (ssaków) przez jezdnię drogi krajowej nr 50 łączącej Górę Kalwarię i Kołbiel (na odcinku na zachód od wsi Tabor), a także wprowadzenie ogrodzeń zabezpieczających przed wtargnięciem zwierząt na odcinku przecinającym Bagno		

			Całowanie i pas olsów; - budowę siatek zabezpieczających i przejść dla płazów pod drogą nr 50 na odcinku przecinającym Bagno Całowanie, a także na wybranych odcinkach innych dróg. W zakresie ochrony oraz kształtowania walorów krajobrazowych i środowiska kulturowego: • nakazuje się: - podjęcie działań w celu utrzymania istniejącej struktury krajobrazu m.in. przez wykaszanie i odkrzaczanie łąk, usuwanie samosiewów we wnętrzach krajobrazowych (polany, mokradła, nieużytki porolne), jeśli nie koliduje to z działaniami związanymi z ochroną przyrody. - zabezpieczenie punktów widokowych (ich odpowiednie zagospodarowanie – np. budowę wież widokowych) np. na Bagnie Całowanie; - powstrzymanie procesów rozwoju zabudowy rozproszonej; wprowadzanie nowej zabudowy tylko na wskazanych w Planie terenach; • zakazuje się: - powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych (w tym eksploatacji torfu, wybierania piasku z wydm itp.). W zakresie zasad udostępniania turystycznego i edukacyjnego:		

			• zaleca się: - zainicjowanie budowy wież widokowych w punktach widokowych (np. na Bagnie Całowanie, nad Czarnymi Jeziorami [Stawkami]), - realizację koncepcji ścieżek edukacyjnych w MPK wraz ze ścieżką opracowaną przez Stowarzyszenie „Chrońmy Mokradła”’. <u>W zakresie zagospodarowania przestrzennego</u> w obrębie obszaru Natura 2000 wyznacza się **tereny ciągu osadniczego wsi Tabor-Podbiel,** na których: • zasięg dopuszczalnej zabudowy, tam gdzie nie został wyznaczony wg ustaleń ogólnych ustala się w odległości 50 m od osi jezdni, po obu stronach istniejących ulic; • teren przeznacza się pod zabudowę zagrodową i wolnostojącą jednorodzinną zabudowę mieszkaniową; • dopuszcza się nieuciążliwe usługi związane z funkcją mieszkaniową (np. sklep, zakład fryzjerski, kosmetyczny, usługi oświaty i kultury itp.), funkcje turystyczne (baza noclegowa i usługi gastronomiczne) oraz funkcje biurowe i finansowe (np. kancelaria adwokacka, biuro projektów, biuro podróży, filie banków itp.). Usługi te mogą być realizowane w budynku mieszkalnym (w lokalu wbudowanym) lub w odrębnym budynku (a także na odrębnej działce), • dopuszcza się wyłącznie pojedyncze szeregi		

			działek budowlanych wzdłuż ulic; • minimalna szerokość frontu działki – 20 m; dopuszcza się wtórny podział działek lub scalanie działek sąsiadujących, • maksymalna wysokość budynków – 2,5 kondygnacji (łącznie z użytkowym poddaszem) i nie więcej niż 12 m od poziomu rodzimego gruntu do najwyższego punktu kalenicy dachu, • dachy wszystkich budynków wyłącznie symetryczne, o nachyleniu połaci (jednakowym w granicach danej działki) minimum 30o; pokrycie dachów dachówką ceramiczną lub materiałem o podobnej fakturze; dopuszcza się także pokrycie gontem lub strzechą słomianą (przy zachowaniu odpowiednich zabezpieczeń przeciwpożarowych), • w zagospodarowaniu każdej nowej działki budowlanej udział powierzchni biologicznie czynnej wynosić powinien co najmniej 70%; • nakazuje się zachowanie przerw pomiędzy poszczególnymi segmentami ciągu osadniczego – minimum 100 m; ustalenie to nie dotyczy zalesionej przestrzeni pomiędzy wsią Tabor a wsią Podbiel-Kominki, gdzie dotychczasowy zasięg lasu powinien być zachowany.		

Powyższe informacje zostały również przekazane w rastrowej warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 9).

2.6. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych – dane zweryfikowane

Lp.	Przedmiot ochrony	Ocena ogólna	Powierzchnia	Liczba stanowisk	Rozmieszczenie w obszarze	Stopień rozpoznania	Zakres prac terenowych uzupełniających/ Uzasadnienie do wyłączenia z prac terenowych
1	**A122 Derkacz** *Crex crex*	C		56-64 m	Stanowiska nr: CX1-CX19, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	dobry	Nie zachodzi konieczność dalszych badań. Obecne rozpoznanie sytuacji gatunku jest wystarczające. Ostatnia pełna inwentaryzacja wykonana została w 2008 roku, a w latach kolejnych (2009, 2010 i 2011) większość obszaru została objęta liczeniem tego gatunku w ramach prac realizowanych w obszarze przez Centrum Ochrony Mokradeł. Mimo, iż wyniki tych inwentaryzacji nie zostały udostępnione do niniejszego opracowania, wiadomo że liczebność gatunku nie spadła, a w 2011 r. znacznie wzrosła (wyniki są w trakcie opracowania).
2	**A160 Kulik wielki** *Numenius arquata*	C		0-4 p	Stanowiska nr: NQ1-NQ4, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 11)	dobry	Nie zachodzi konieczność dalszych badań. W obszarze istnieją dwa rejony zasiedlane przez ten gatunek. Obydwa są regularnie (co roku) kontrolowane pod kątem obecności gatunku przez opiekuna ostoi, w ramach programu prowadzonego przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków.

Powyższe informacje zostały również przekazane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 12)

2.6.1. Typy siedlisk przyrodniczych

Nie dotyczy

2.6.2. Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru

Nie dotyczy

2.6.3. Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru

A120 Derkacz *Crex crex*

Przedstawiciel rodziny chruścieli o niewielkich rozmiarach (25-30 cm). U osobników nie obserwuje się wyraźnego dymorfizmu płciowego. Wierzch ciała ptaków jest rdzawo-brązowy z ciemnymi, podłużnymi plamami. Boki głowy, szyja bez karku i pierś są popielato-niebieskie, z delikatnym brązowawym zabarwieniem, boki ciała z rdzawymi poprzecznymi prążkami. Młode wyglądają identycznie, jak dorosłe, lecz są ogólnie bardziej brązowe. Głos derkacza to donośny, dwusylabowy terkot, przypominający „der der", od czego zawdzięcza swą polską nazwę. Zasiedla przede wszystkim wilgotne łąki, czasem pola uprawne. Gniazdo stanowi niewielki dołek, w którym składa najczęściej kilka, rzadziej kilkanaście jaj. Pisklęta zaraz po wykluciu opuszczają gniazdo. Żywi się bezkręgowcami. Przylatuje na przełomie kwietnia i maja, na zimowiska odlatuje natomiast na przełomie września i października.

Siedliska tego gatunku w obszarze Bagno Całowanie PLB 140011 stanowią przede wszystkim wilgotne (obecnie najczęściej niekoszone) łąki z wysoką roślinnością zielną, część siedlisk zanika ze względu na zarastanie ich przez zarośla wierzbowe oraz trzcinowiska.

Wśród podstawowych zagrożeń dla gatunku na terenie ostoi należy wymienić: zarzucenie ekstensywnej gospodarki łąkarskiej, zarastanie łąk, odwodnienie, rozbudowa pól golfowych i funkcjonowanie lotniska (lądowiska) oraz zalesienia w południowej części ostoi.

A160 Kulik wielki *Numenius arquata*

Największy ptak siewkowy w Europie. We wszystkich szatach upierzenie gatunku jest podobne u obu płci (samice są nieco większe), głowa bez wyraźnego rysunku, z ciemną plamą przed okiem, nasada żuchwy jasna, pokrywy podskrzydłowe z wyraźnym rysunkiem, podbarkówki prążkowane. Wierzch ciała z ciemnymi, podłużnymi lub okrągłymi plamami. Spód białawy, również w górnej części pokryty ciemnymi plamami. Kuper biały, ogon jasnobrązowy z poprzecznym, ciemnym prążkowaniem. Charakterystyczny długi dziób (u młodych nieco krótszy niż u dorosłych) szablowato wygięty ku dołowi. Głos to fletowy gwizd wydawany w locie. Przylot na lęgowiska zaczyna się już w marcu, a pierwsze osobniki rozpoczynają wędrówkę jesienną już w czerwcu-lipcu. Jest to gatunek związany z dużymi obszarami wilgotnych łąk i torfowisk. W kwietniu samica składa 4 plamiste jaja, które wysiaduje przez 26-30 dni. Żywi się bezkręgowcami.

W obrębie obszaru Bagno Całowanie PLB140011 siedliska tego gatunku znajdują się głównie w centralnej i południowej części łąk. Stanowią je ekstensywnie koszone łąki z pojedynczymi drzewami i krzewami rosnącymi na ich skrajach.

Wśród zagrożeń dla gatunku na terenie ostoi należy wymienić: zarzucenie ekstensywnej gospodarki łąkarskiej, zarastanie łąk, odwodnienie, rozbudowa pól golfowych i funkcjonowanie lotniska (lądowiska) oraz zalesienia w południowej części ostoi.

Moduł B

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

Przedmioty ochrony objęte Planem									
Lp.	Gatunki	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych *wg skali FV, UI, U2*	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej *wg skali FV, UI, U2*	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku *wg skali FV, UI, U2*	Uwagi
1	**Derkacz** *Crex crex*	A122	Stanowiska nr: CX1-CX5, CX8-CX19; zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	Stan populacji	Liczba odzywających się samców	FV	-	U1	Z uwagi na wystarczające rozpoznanie sytuacji gatunku nie stwierdzono potrzeby weryfikacji terenowej. Ostatnia pełna inwentaryzacja wykonana została w 2008 roku, a w latach kolejnych (2009, 2010 i 2011) większość obszaru została objęta liczeniem tego gatunku w ramach prac realizowanych w obszarze przez Centrum Ochrony Mokradeł. Mimo, iż wyniki tych inwentaryzacji nie zostały udostępnione do niniejszego opracowania, wiadomo że liczebność gatunku nie spadła, a w 2011 r. znacznie wzrosła (wyniki są w trakcie opracowania).
				Stan siedliska gatunku		U1	-		
				Perspektywy ochrony / zachowania gatunku		U1	-		
			Stanowiska nr: CX6, CX7; zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	Stan populacji	Liczba odzywających się samców	FV	-		
				Stan siedliska		U2	-		
				Perspektywy ochrony / zachowania gatunku		U2	-		
2	**Kulik wielki** *Numenius arquata*	A160	Wszystkie stanowiska gatunku w ostoi (NQ1-NQ4), zgodnie z	Stan populacji	Liczba par lęgowych	U2	-	U2	W obszarze istnieją dwa rejony zasiedlane przez ten gatunek. Obydwa są regularnie (co roku) kontrolowane pod kątem obecności gatunku przez opiekuna ostoi, w ramach programu prowadzonego
				Stan siedliska gatunku		U1	-		

			załączoną mapą (załącznik 11)	Perspektywy ochrony / zachowania gatunku		U2	-		przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. W związku z powyższym nie zaszła potrzebna weryfikacji terenowej.

Powyższe informacje zostały również przekazane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 12).

Ocenę stanu przedmiotów ochrony oparto na dostępnych danych pochodzących z inwentaryzacji obszaru prowadzonej w 2008 roku przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie. W związku z ich dużą aktualnością uznano, że nie zachodzi potrzeba prowadzenia dodatkowej weryfikacji terenowej. Jako pojedyncze stanowisko, skupiające od jednego do kilku odzywających się samców derkacza i maksymalnie do 2 par kulika wielkiego, potraktowano stosunkowo jednorodne płaty środowiska, charakteryzujące się podobnym stanem zachowania, użytkowania oraz występujących na nich ewentualnych zagrożeń. Analiza danych wskazuje na to, iż dwa stanowiska, skupiające w sumie 5 samców derkacza (stanowisko CX6 i CX7), charakteryzują się szczególnie niekorzystnymi parametrami siedliska tego gatunku. W przypadku pozostałych 17 stanowisk derkacza, również zaobserwowano niekorzystne zmiany siedliskowe, jednak ich intensywność lub czas trwania nie doprowadziły jeszcze do zmian zagrażających istnieniu tych stanowisk. Niemniej brak podjęcia działań ochronnych na wspomnianych 17 stanowiskach w stosunkowo szybkim czasie (perspektywa jednego okresu obowiązywania PZO) może doprowadzić do konieczności zmiany oceny tego parametru z U1 na U2. W obecnej – korzystnej – sytuacji krajowej populacji derkacza, liczebność gatunku na wyróżnionych stanowiskach jest zadawalająca, jednak niekorzystne zmiany siedliska mogą doprowadzić do odwrócenia pozytywnego trendu, wyrażającego się wzrostem liczebności derkacza na niemal całym obszarze.

W przypadku kulika wielkiego parametrem decydującym o przyznaniu najniższej oceny (U2) dotyczącej szans zachowania gatunku, decyduje niska liczebność populacji stwierdzana w ostatnich latach (0-1 par w stosunku do 4 par w początkach XXI wieku) połączona z pogarszającym się parametrem siedliska gatunku.

4. Analiza zagrożeń

Lp.	Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Zagrożenia		Opis zagrożenia
			Istniejące	Potencjalne	
1	**A120 Derkacz** *Crex crex*	Stanowiska nr: CX1, CX 4, CX5, CX7, CX14, CX17, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	A03.01 – Intensywne koszenie lub intensyfikacja A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja);	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	W zależności od stanowiska intensywne koszenie lub intensyfikacja koszenia, w szczególności wczesne koszenie (początek czerwca) mogą stanowić zagrożenie istniejące lub potencjalne. W południowej części obszaru zalesienia dokonywane są przez prywatnych właścicieli gruntów. Dotyczą one niewielkiej przestrzeni znajdującej się na północ od pól golfowych i lotniska, w niewielkiej od nich odległości, co ma znaczenie dla skumulowanego oddziaływania kilku niekorzystnych czynników, w tym fragmencie obszaru. Nowe obszary leśne powodują zmniejszenie obszaru łąk, ale również fragmentację dużej otwartej przestrzeni, co może mieć wpływ na atrakcyjność tego terenu dla gatunków preferujących duże otwarte przestrzenie. Wycofywanie się ekstensywnej gospodarki łąkarskiej z obszaru skutkuje utratą siedlisk gatunków będących
		Stanowisko nr CX2, CX15, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu;	
		Stanowisko nr CX3, CX16, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu;	
		Stanowisko nr: CX6, CX18,	A03.03 zaniechanie / brak koszenia	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja	

zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu;; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	przedmiotami ochrony. Zaprzestanie koszenia i wypasu skutkuje sukcesją ziołorośli, a następnie krzewów i drzew. Procesowi temu sprzyja również obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych. Czynnikiem pozostającym w bezpośredniej relacji ze zmniejszeniem areału siedlisk derkacza może być także realizacja inwestycji. Lokalizacja lotniska w południowej części ostoi oprócz uszczuplenia siedlisk, stanowi także źródło hałasu i może powodować niepokojenie ptaków. Na pogorszenie stanu siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony wpływać może również ewentualna rozbudowa pól golfowych, których funkcjonowanie wymaga utrzymania nienaturalnie niskiego poziomu wód gruntowych oraz zmiany struktury roślinności. Zagrożeniami potencjalnymi dla derkacza może być rozwój obszarów zurbanizowanych, co może skutkować zmniejszaniem powierzchni jego siedlisk. Potencjalne wydobycie torfu może być przyczyną zaburzenia równowagi układów hydrologicznych
Stanowisko nr CX8, zgodnie z załączoną mapą (załącznik nr 10)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja B01 zalesianie terenów otwartych (w południowej części ostoi); A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja);	C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane D04.01 lotnisko D04.02. lądowisko, heliport G02.01 pola golfowe;	
Stanowisko nr: CX9, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie; K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane;	
Stanowiska nr: CX10, CX13, CX19, zgonie z załączoną mapą (załącznik 10)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu,	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	

			melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	D04.01 lotnisko D04.02. lądowisko, heliport G02.01 pola golfowe;	funkcjonujących na torfowisku.
		Stanowisko nr: CX11, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu; D04.01 lotnisko D04.02. lądowisko, heliport G02.01 pola golfowe;	
		Stanowisko nr: CX12, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja);	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane D04.01 lotnisko D04.02. lądowisko, heliport G02.01 pola golfowe;	
2	**A160 Kulik wielki** *Numenius arquata*	Stanowiska nr: NQ1, NQ3, NQ4, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 11)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja); K03.04. – drapieżnictwo.	B01 zalesianie terenów otwartych C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane); G01 sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze D04.01 lotnisko D04.02. lądowisko, heliport G02.01 pola golfowe	Intensywne koszenie lub intensyfikacja koszenia, w szczególności wczesne koszenie (początek czerwca) mogą stanowić zagrożenie dla kulika. Zagrożenie może stanowić również nadmierna presja ze strony turystów. W południowej części obszaru zalesienia dokonywane są przez prywatnych właścicieli gruntów. Dotyczą one niewielkiej przestrzeni znajdującej się na

		Stanowisko nr NQ2, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 11)	A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja B01 zalesianie terenów otwartych (w południowej części ostoi); A03.03 zaniechanie / brak koszenia J02.01 zasypywanie terenu, melioracji i osuszanie - ogólnie K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja); K03.04. – drapieżnictwo;	C01.03 wydobycie torfu; E01 tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane G01 sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze D04.01 lotnisko D04.02. lądowisko, heliport G02.01 pola golfowe	północ od pól golfowych i lotniska, w niewielkiej od nich odległości, co ma znaczenie dla skumulowanego oddziaływania kilku niekorzystnych czynników, w tym fragmencie obszaru. Nowe obszary leśne powodują zmniejszenie obszaru łąk, ale również fragmentację dużej otwartej przestrzeni, co może mieć wpływ na atrakcyjność tego terenu dla gatunków preferujących duże otwarte przestrzenie. Wycofywanie się ekstensywnej gospodarki łąkarskiej z obszaru skutkuje utratą siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony. Zaprzestanie koszenia i wypasu skutkuje sukcesją ziołorośli, a następnie krzewów i drzew. Procesowi temu sprzyja również obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych. Czynnikiem pozostającym w bezpośredniej relacji ze zmniejszeniem areału siedlisk derkacza może być także realizacja inwestycji. Lokalizacja lotniska w południowej części ostoi oprócz uszczuplenia siedlisk, stanowi także źródło hałasu i może powodować niepokojenie ptaków. Na pogorszenie

					stanu siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony wpływać może również ewentualna rozbudowa pól golfowych, których funkcjonowanie wymaga utrzymania nienaturalnie niskiego poziomu wód gruntowych oraz zmiany struktury roślinności. Zagrożeniami potencjalnymi dla derkacza może być rozwój obszarów zurbanizowanych, co może skutkować zmniejszaniem powierzchni jego siedlisk. Potencjalne wydobycie torfu może być przyczyną zaburzenia równowagi układów hydrologicznych funkcjonujących na torfowisku. W przypadku kulika wielkiego jedną z istotniejszych przyczyn śmiertelności jest przypuszczalnie drapieżnictwo lisa. Straty w lęgach ptaków gniazdujących na ziemi, w tym kulika wielkiego powodują również jenoty oraz dziki.

Powyższe informacje zostały również przekazane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 12)

Jednym z głównych zagrożeń dla gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru jest utarta siedlisk. W głównej mierze jest to spowodowane wycofywaniem się ekstensywnej gospodarki łąkarskiej. Zaprzestanie koszenia i wypasu skutkuje sukcesją ziołorośli, a następnie krzewów i drzew. Procesowi temu sprzyja również obniżanie się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych. Czynnikiem pozostającym w bezpośredniej relacji ze zmniejszeniem areału siedlisk kulika wielkiego i derkacza może być także realizacja inwestycji. Lokalizacja lotniska w południowej części ostoi oprócz uszczuplenia siedlisk, stanowi także źródło hałasu i może powodować niepokojenie ptaków. Na pogorszenie stanu siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony wpływać może również ewentualna rozbudowa pól golfowych, których funkcjonowanie wymaga utrzymania nienaturalnie niskiego poziomu wód gruntowych oraz zmiany struktury roślinności. W przypadku kulika wielkiego, oprócz czynników antropogenicznych, jedną z istotniejszych przyczyn śmiertelności jest przypuszczalnie drapieżnictwo lisa. Straty w lęgach ptaków gniazdujących na ziemi, w tym kulika wielkiego powodują również jenoty oraz dziki.

Realizowany w obszarze pakiet 3. programu rolno-środowiskowego ze względu na wczesne koszenie (początek czerwca) stanowi zagrożenie dla derkacza i kulika wielkiego. Obszar objęty tym pakietem zajmuje około 180 ha i częściowo pokrywa się ze stwierdzonymi siedliskami ww. gatunków (w obrębie siedlisk derkacza pakietem objęte jest 9,2 % powierzchni, natomiast w przypadku siedlisk kulika wielkiego program realizowany jest na 13,4 % powierzchni). W związku z powyższym realizowane na obszarze pakiety programu rolnośrodowiskowego powinny być dobrane w sposób niekolidujący z wymogami ochrony tych gatunków. Dodatkowo, poza ptasimi przedmiotami ochrony wczesne koszenia nie służą również większości gatunków motyli i części siedlisk roślinnych, będących przedmiotami ochrony w ramach obszaru siedliskowego. Wczesne koszenia są dopuszczalne w obrębie łąk świeżych [6510], w miejscach gdzie nie są notowane kolizje z innymi przedmiotami ochrony. Wymóg ten należy uwzględnić w momencie przystępowania do programów rolno-środowiskowych i wyboru pakietu przez eksperta przyrodniczego

Zagrożeniami potencjalnymi dla wymienionych wyżej gatunków może być rozwój obszarów zurbanizowanych, co może skutkować zmniejszaniem powierzchni ich siedlisk. Potencjalne wydobycie torfu może być przyczyną zaburzenia równowagi układów hydrologicznych funkcjonujących na torfowisku. Zagrożenie dla gatunków stanowiących przedmioty ochrony na obszarze może stanowić również nadmierna presja ze strony turystów. W tym kontekście ważną inicjatywą, choć lokalną i w głównej mierze dotyczącą obszarów leśnych, jest projekt Nadleśnictwa Celestynów: „*Budowa małej infrastruktury służącej zabezpieczeniu obszaru NATURA 2000 Bagno Całowanie przed nadmierną presją turystów*”. Realizowany jest on w ramach priorytetu V działania 5.1 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007- 2013. Głównym jego celem jest ochrona gatunków i siedlisk na obszarach szczególnie cennych przyrodniczo przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystyczną. Projekt zakłada punktowe zagospodarowanie turystyczne wokół Centrum Edukacji Leśnej w Celestynowie, wytyczenie szlaków konnych wraz z miejscami odpoczynku, zakup i montaż metalowych szlabanów w celu zagrodzenia swobodnego wjazdu na część terenów

leśnych obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie oraz stworzenie ścieżki poznawczej.

Oddzielnym problemem, dotyczącym jedynie niewielkiego obszaru w południowej części obszaru, są zalesienia dokonywane przez prywatnych właścicieli gruntów. Dotyczą one niewielkiej przestrzeni znajdującej się na północ od pól golfowych i lotniska, w niewielkiej od nich odległości, co ma znaczenie dla skumulowanego oddziaływania kilku niekorzystnych czynników w tym fragmencie obszaru. Nowe obszary leśne powodują zmniejszenie obszaru łąk, ale również spowodowały fragmentację dużej otwartej przestrzeni, co może mieć wpływ na atrakcyjność tego terenu dla gatunków preferujących duże otwarte przestrzenie (np. kulik wielki).

5. Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia właściwego stanu ochrony
1	**A120 Derkacz** *Crex crex*	Stanowiska nr: CX1-CX5, CX8-CX19, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	U1	Utrzymanie na terenie ostoi co najmniej 50 samców	10 lat
		Stanowiska nr: CX6,CX7, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 10)	U2	Utrzymanie na terenie ostoi co najmniej 50 samców	10 lat
2	**A160 Kulik wielki** *Numenius arquata*	Ogół stanowisk w ostoi (stanowiska nr: NQ1-NQ4), zgodnie z załączoną mapą (załącznik 11)	U2	Przywrócenie gatunku jako lęgowego na terenie ostoi w liczbie przynajmniej 2-4 par	5 lat

Badania liczebności populacji derkacza na obszarze Bagna Całowanie wskazują na utrzymywanie się wieloletniego rosnącego trendu liczebności tego gatunku, mimo pogarszającego się stanu siedlisk gatunku. W ostatnim dziesięcioleciu liczba odzywających się samców utrzymuje się na poziomie ponad 50 samców, co według najnowszych kryteriów wyznaczania ostoi ptaków o znaczeniu międzynarodowym (IBA), wskazuje na istotne znaczenie tego obszaru dla zachowania gatunku. Wydaje się, że utrzymanie na Bagnie Całowanie stanu populacji derkacza na poziomie pozwalającym utrzymać status ostoi o znaczeniu międzynarodowym będzie najlepszym wyznacznikiem dobrego stanu ochrony tego gatunku w granicach obszaru.

W przypadku zanikającej populacji kulika wielkiego przyjęto założenie, że przywrócenie jej stanu sprzed kilkunastu lat, czyli z okresu, w którym rozpoczął się proces zanikania na dużą skalę ekstensywnej gospodarki łąkarskiej, będzie najlepszym celem pozwalającym przetrwać gatunkowi, a także służącemu ochronie innych gatunków związanych z ekstensywnie koszonymi lub wypasanymi łąkami.

Moduł C

6. Ustalenie działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr	Nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1.	**A122 Derkacz** *Crex crex*	*Nr*	*Działania związane z ochroną czynną*					
		1	Utrzymywanie ekstensywnej gospodarki na łąkach trzęślicowych oraz łąkach stanowiących siedlisko motyli, wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej	Coroczne koszenie (działanie obligatoryjne), Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę łąk trzęslicowych i siedlisk motyli: modraszka telejusa i czerwończyka filoletka, które jednoczenie stanowią siedliska lęgowe derkacza i kulika wielkiego (działanie fakultatywne)	Stanowiska nr CX13-CX19 (załącznik 10).	Corocznie, przez cały okres obowiązywania PZO	1,3/ha	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek

			Wymogi uzupełniające: coroczne koszenie wykonywane pomiędzy 15 września a 30 października, wysokość koszenia nie mniejsza niż 10 cm				samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
		2	Utrzymywanie ekstensywnej gospodarki na łąkach świeżych oraz wilgotnych	Coroczne koszenie łąk (działanie obligatoryjne). Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę łąk świeżych i wilgotnych, które jednoczenie stanowią siedliska lęgowe derkacza i kulika wielkiego. (działania fakultatywne) Wymogi uzupełniające: koszenie na wysokości 10-15	Stanowiska nr CX1-CX12 (załącznik 10)	Corocznie, przez cały okres obowiązywania PZO	1,3/ha	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub

			cm, termin koszenia: od 15 sierpnia do 30 września.				własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
		3	Powstrzymanie spadku poziomu wód gruntowych	Odtworzenie lub utrzymanie systemu zastawek: • 6 zastawek w okolicy wydmy Pękatki (dla obszaru znajdującego się na terenie gospodarstwa rolnego lub jego części - działanie fakultatywne). • kolejnych zastawek, których potrzeba utrzymania lub odtworzenia wyniknie z opracowania dotyczącego	Centralna część obszaru; działki ewidencyjne nr: 55, 505 i 276 (obręb Podbiel) oraz obszary wskazane w opracowaniu dotyczącym działań regulujących	Od pierwszego roku obowiązywania PZO	Koszty odtworzenia 6 zastawek: 90 tys. Pozostałe koszty zostaną określone po realizacji opracowa-nia hydrografi-cznego	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność

			działań regulujących poziom wód gruntowych oraz zasad monitorowania poziomu wód w obrębie obszaru, przewidzianego w rozdziale 6. PZO pt. *Ustalenie działań ochronnych*, pkt 9 tabeli zawierającej działania *Dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony*.	poziom wód gruntowych oraz zasad monitorowania poziomu wód w obrębie obszaru, przewidzianym w rozdziale 6. PZO pt. *Ustalenie działań ochronnych*, w pkt 9 tabeli zawierającej działania *Dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony*.			Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
	4	Naprawa jazu na Kanale Bielińskiego	Przywrócenie możliwości otwierania i zamykania jazu	Kanał Bielińskiego na wysokości	Pierwsze dwa lata obowiązywan	30	WZMiUW

			wsi Łukówiec	ia PZO		
5	Odtwarzanie wilgotnych łąk	Zwiększenie powierzchni siedlisk gatunków objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000 poprzez usuwanie zarośli wierzbowych w przesuszonych fragmentach obszaru, wykonywane co trzy lata, począwszy od pierwszego roku obowiązywania PZO (działania fakultatywne)	Centralna część ostoi, nr działek ewidencyjnych : 57-71, 102-122, 454-464, 479- 481, 483, 541-555, 563-572, 632-635, 842, 860--864, 877 (obręb Podbiel).	Co trzy lata począwszy od pierwszego roku obowiązywania PZO	150	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad

						obszarem Natura 2000
Nr	*Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania*					
6	Działania edukacyjne i promocyjne skierowane do rolników, dotyczące możliwości i potrzeb korzystania z pakietów rolno środowiskowych	Przeprowadzenie cyklu szkoleń dla rolników informujących o możliwościach i zasadach uzyskania dopłat rolnośrodowiskowych do koszenia łąk	Wsie: Podbiel, Tabor, Całowanie, Warszówka, Warszawice, Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienki, Pogorzel i Osieck	Pierwszy rok obowiązywania PZO oraz pierwszy rok po wprowadzeniu nowych zasad dopłat rolnośrodo-wiskowych	10	ARiMR
7	Działania edukacyjne i promocja potrzeby odtworzenia systemu zastawek i jazów na terenie obszaru	Przeprowadzenie cyklu warsztatów dla mieszkańców	Wsie: Podbiel, Tabor, Całowanie, Warszówka, Warszawice, Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienki,	Pierwsze dwa lata obowiązywania PZO	25	RDOŚ Warszawa

			Pogorzel i Osieck			
Nr	*Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych*					
8	Monitoring realizacji działań ochronnych	Weryfikacja terenowa, sporządzenie sprawozdania i dokumentacji fotograficznej umożliwiające ewentualną korektę zabiegów i ich lokalizacji, zgodnie z terminami i zasadami określonymi dla poszczególnych działań ochronnych.	Obszar realizacji działań ochronnych.	Corocznie przez cały okres obowiązywania PZO	2/rok (20)	RDOŚ Warszawa
Nr	*Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony*					
9	Przygotowanie wytycznych dotyczących działań regulujących poziom wód gruntowych oraz zasady monitorowania poziomu wód w	Określenie potrzeby budowy lub odtwarzania zastawek na terenie obszaru, określenie miejsc ich usytuowania i parametrów technicznych poszczególnych planowanych urządzeń wodnych, określenie liczby i rozmieszczenia urządzeń do monitorowania poziomu wód gruntowych,	Cały obszar Natura 2000 PLB140011 Bagno Całowanie	Pierwszy rok obowiązywania PZO	10	RDOŚ Warszawa i WZMiUW

			obrębie obszaru	określenie zasad i terminów kontroli poziomu wód gruntowych oraz zaplanowanie działań koniecznych do podejmowania w zależności od wyników uzyskiwanych w trakcie monitoringu poziomu wód gruntowych				
2.	**A160 Kulik wielki** *Numenius arquata*	*Nr*	*Działania związane z ochroną czynną*					
		1.	Utrzymywanie ekstensywnej gospodarki na łąkach trzęślicowych oraz łąkach stanowiących siedlisko motyli, wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej	Coroczne koszenie (działanie obligatoryjne), Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę łąk trzęslicowych i siedlisk motyli: modraszka telejusa i czerwończyka filoletka, które jednoczenie stanowią siedliska lęgowe derkacza i kulika wielkiego (działanie fakultatywne) Wymogi uzupełniające: coroczne koszenie wykonywane pomiędzy	Stanowiska nr: NQ3, NQ4, zgodnie z załączoną mapą (załącznik 11).	Corocznie, przez cały okres obowiązywania PZO	1,3/ha	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z

				15 września a 30 października, wysokość koszenia nie mniejsza niż 10 cm				wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
		2	Utrzymywanie ekstensywnej gospodarki na łąkach świeżych oraz wilgotnych	Coroczne koszenie łąk (działanie obligatoryjne). Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę łąk świeżych i wilgotnych, które jednoczenie stanowią siedliska lęgowe derkacza i kulika wielkiego (działania fakultatywne) Wymogi uzupełniające: koszenie na wysokości 10-15 cm; termin koszenia: od 15 sierpnia do 30	Stanowiska nr: NQ1, NQ2, zgodnie z załączoną mapą (załącznik nr 11)	Corocznie, przez cały okres obowiązywania PZO	1,3/ha	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek

				września.				samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
		3	Powstrzymanie spadku poziomu wód gruntowych	Odtworzenie lub utrzymanie systemu zastawek: • 6 zastawek w okolicy wydmy Pękatki (działanie fakultatywne). • kolejnych zastawek, których potrzeba utrzymania lub odtworzenia wyniknie z opracowania dotyczącego działań regulujących poziom wód gruntowych oraz zasad monitorowania poziomu wód w obrębie obszaru, przewidzianego	Centralna część obszaru; działki ewidencyjne nr: 55, 505 i 276 (obręb Podbiel) oraz obszary wskazane w opracowaniu dotyczącym działań regulujących poziom wód gruntowych oraz zasad	Od pierwszego roku obowiązywania PZO	Koszty odtworzenia 6 zastawek: 90 tys. Pozostałe koszty zostaną określone po realizacji opracowania hydrografi-cznego	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub

				w rozdziale 6. PZO pt. *Ustalenie działań ochronnych*, pkt 10 tabeli zawierającej działania *Dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony*.	monitorowania poziomu wód w obrębie obszaru, przewidzianym w rozdziale 6. PZO pt. *Ustalenie działań ochronnych*, w pkt 10 tabeli zawierającej działania *Dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony*.			własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
		4	Naprawa jazu na Kanale Bielińskiego	Przywrócenie możliwości otwierania i zamykania jazu	Kanał Bielińskiego na wysokości wsi Łukówiec	Pierwsze dwa lata obowiązywania PZO	30	WZMiUW
		5	Ograniczenie penetracji obszaru przez lisy, jenoty i	Należy zwiększyć odstrzał re-dukcyjny lisa, jenota i dzika, powodujących większość start w gniazdach ptaków, gniazdują-	Teren działalności kół łowieckich w obrębie obszaru	Corocznie, od pierwszego roku obowiązywania	15	Koła łowieckie: Drop, Hubertus, Świerk

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>dziki</td>
<td>cych na ziemi, na zasadach określonych w Ustawie z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. 1995 nr 147 poz. 713) w ilości sztuk:

<table>
<tr><td>Koło łowieckie</td><td>Lis</td><td>Jenot</td><td>Dzik</td></tr>
<tr><td>Drop</td><td>30</td><td>2</td><td>30</td></tr>
<tr><td>Świerk</td><td>40</td><td>4</td><td>40</td></tr>
<tr><td>Hubertus</td><td>20</td><td>1</td><td>60</td></tr>
</table>
rocznie przez cały okres obowiązywania PZO z możliwością korygowania ww. ilości odstrzałów co trzy lata na podstawie wykonywanych przez koła szacunków liczebności zwierzyny.</td>
<td>Natura 2000</td>
<td>PZO.</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>6</td>
<td>Odtwarzanie wilgotnych łąk</td>
<td>Zwiększenie powierzchni siedlisk gatunków objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000 poprzez usuwanie zarośli wierzbowych w przesuszonych fragmentach obszaru, wykonywane co trzy lata, począwszy od pierwszego roku obowiązywania PZO (działania fakultatywne)</td>
<td>Centralna część ostoi, nr działek ewidencyjnych: 57-71, 102-122, 454-464, 479-481, 483, 541-555, 563-572, 632-635, 842, 860--864, 877 (obręb Podbiel).</td>
<td>Co trzy lata począwszy od pierwszego roku obowiązywania PZO</td>
<td>150</td>
<td>Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w</td>
</tr>
</table>

								odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
		Nr	*Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania*					
		7.	Działania edukacyjne i promocyjne skierowane do rolników, dotyczące możliwości i potrzeb korzystania z pakietów	Przeprowadzenie cyklu szkoleń dla rolników informujących o możliwościach i zasadach uzyskania dopłat rolnośrodowiskowych do koszenia łąk	Wsie: Podbiel, Tabor, Całowanie, Warszówka, Warszawice, Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienki,	Pierwszy rok obowiązywania PZO oraz pierwszy rok po wprowadzeniu nowych zasad przyznawania dopłat rolno	10	ARiMR

	rolnośrodowiskowych		Pogorzel i Osieck	środowiskowych (po zakończeniu wdrażania PROW 2007-2013)		
8	Działania edukacyjne i promocja potrzeby odtworzenia systemu zastawek i jazów na terenie obszaru	Przeprowadzenie cyklu warsztatów dla mieszkańców	Wsie: Podbiel, Tabor, Całowanie, Warszówka, Warszawice, Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienki, Pogorzel i Osieck	Pierwsze dwa lata obowiązywania PZO	25	RDOŚ Warszawa
Nr	*Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych*					
9	Monitoring realizacji działań ochronnych	Weryfikacja terenowa, sporządzenie sprawozdania i dokumentacji fotograficznej umożliwiające ewentualną korektę zabiegów i ich lokalizację, zgodnie z terminami i zasadami	Obszar realizacji działań ochronnych.	Corocznie przez cały okres obowiązywania PZO	2/rok (20)	RDOŚ Warszawa

		określonymi dla poszczególnych działań ochronnych.				
Nr	*Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony*					
10	Przygotowanie wytycznych dotyczących działań regulujących poziom wód gruntowych oraz zasady monitorowania poziomu wód w obrębie obszaru	Określenie potrzeby budowy lub odtwarzania zastawek na terenie obszaru, określenie miejsc ich usytuowania i parametrów technicznych poszczególnych planowanych urządzeń wodnych, określenie liczby i rozmieszczenia urządzeń do monitorowania poziomu wód gruntowych, określenie zasad i terminów kontroli poziomu wód gruntowych oraz zaplanowanie działań koniecznych do podejmowania w różnych wariantach wyników uzyskiwanych w trakcie monitoringu poziomu wód gruntowych	Cały obszar Natura 2000 PLB140011 Bagno Całowanie	Pierwszy rok obowiązywania PZO	10	RDOŚ Warszawai WZMiUW

Powyższe informacje zostały również przekazane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS (załącznik 12)

Zabiegi polegające na koszeniu i polepszeniu warunków wilgotnościowych zaplanowano w sposób uwzględniający potrzeby ochrony siedlisk w obrębie Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Bagno Całowanie (PLH 140001). Są to jednocześnie zabiegi poprawiające stan

siedlisk gatunków stanowiących przedmiot ochrony OSOP (PLB 140011), przy założeniu, że sposób ich wykonania będzie zapewniał ochronę lęgów oraz osobników młodych gatunków ptaków zakładających gniazda na ziemi, w tym derkacza i kulika wielkiego. Obydwa zabiegi wpłyną na poprawę stanu siedlisk gatunków stanowiących przedmiot ochrony obszaru. Jednym z narzędzi pomagających przekonać właścicieli gruntów do ponownego podjęcia ekstensywnej gospodarki łąkarskiej powinny być zachęty finansowe oferowane w ramach pakietów przyrodniczych programu rolnośrodowiskowego. Należy podjąć działania promocyjne i edukacyjne skierowane do tych osób, ułatwiające im zrozumienie idei dopłat oraz pokazujące ścieżkę ich uzyskania. Powinny być one połączone z podobnymi działaniami pokazującymi potrzebę odtworzenia systemu zastawek i jazów na części obszaru.

Działania polegające na regulacji poziomu wody gruntowej powinny zostać poprzedzone opracowaniem wytycznych wskazujących obszary priorytetowe do objęcia tymi działaniami. Opracowanie to powinno mieć charakter ekspercki i uwzględniać opinię hydrologa, siedliskoznawcy, ornitologa i entomologa. Powinno obejmować cały OSOP i uwzględniać potrzebę przywrócenia funkcjonowaniu jazu na Kanale Bielińskiego (Jagodziance) na wysokości wsi Łukówiec, jako istniejącej, choć wymagającej remontu, budowli hydrotechnicznej.

Wydaje się również, że zasadne jest ograniczenie penetracji obszaru przez lisy, jenoty i dziki, które mogą powodować (i prawdopodobnie powodują) znaczne straty w lęgach ptaków gniazdujących na ziemi.

7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/ częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
1.	*Crex crex* (A120)	Utrzymanie co najmniej 50 samców derkacza *Crex crex* (A120) w obszarze.	populacja	liczba aktywnych głosowo samców	wieczorne i nocne liczenie aktywnych głosowo samców na terenie całego obszaru wraz z mapowaniem stanowisk Prace powinny być prowadzone w optymalnych warunkach pogodowych (pogoda bezwietrzna i bez opadów) i realizowane przez 4-6 obserwatorów, pracujących przez 1-2 kolejne noce, w godzinach: 22.00-3.00.	co roku, jedna kontrola przeprowadzona na wszystkich obszarach otwartych, przed sianokosami, w terminie od 20 maja do 10 czerwca	Wszystkie obszary wskazane jako siedlisko derkacza	RDOŚ Warszawa	10
2.	A160 kulik wielki *Numenius*	przywrócenie gatunku jako lęgowego na terenie	populacja	liczba par lęgowych	ustalanie liczby gniazdujących par podczas kontroli na transektach	2 kontrole poranne każdego	Zgodnie z załączoną mapą	RDOŚ Warszawa	5

	arquata -	ostoi w liczbie przynajmniej 2-4 par.				roku. - 1 kontrola w od 20 kwietnia do 5 maja (wykrycie par przystępujących do lęgów), - 2 kontrola od 15 do 30 czerwca (ustalająca sukces lęgowy)	(załącznik nr 13)		
3.	*Crex crex* (A120) A160 kulik wielki *Numenius arquata*	Utrzymanie co najmniej 50 samców derkacza *Crex crex* (A120) w obszarze oraz przywrócenie gatunku jako lęgowego na terenie ostoi w liczbie przynajmniej 2-4 par.	populacja	liczba par lęgowych	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń ze szczególnym uwzględnieniem wpływu funkcjonujących na obszarze Natura 2000 zamierzeń inwestycyjnych na niekorzystne zmiany w liczebności populacji derkacza i kulika oraz stan ich siedlisk	2 kontrole każdego roku (podczas monitoringu kulika wielkiego). - 1 kontrola w od 20 kwietnia do 5 maja, - 2 kontrola od 15 do 30	Zgodnie z załączoną mapą (załącznik nr 13)	RDOŚ Warszawa	W ramach monitoringu kulika wielkiego

						czerwca			
4.	*Crex crex* (A120) A160 kulik wielki *Numenius arquata*	Powstrzymanie spadku poziomu wód gruntowych i jego regulacja przy pomocy systemu ruchomych zastawek	siedlisko	poziom wód gruntowych	według zasad przygotowanych w opracowania hydrografi-cznego Prace powinny być wykonywane podczas szczytu i na koniec sezonu lęgowego ptaków - pomiary: ok. 1 maja, 1 czerwca, 1 lipca na 12 punktach pomiarowych	od drugiego roku obowiązywania PZO	cały obszar	RDOŚ Warszawa / WZMiUW,	Koszty określone po realizacji opracowa-nia hydrograficznego

Propozycja monitoringu dla derkacza ustalona została na podstawie wytycznych GIOŚ, jednak zmodyfikowana do 1 kontroli (zamiast 2 w sezonie). Niewielka powierzchnia ostoi oraz obserwowane znaczne fluktuacje liczebności gatunku uzasadniają prowadzenie monitoringu na całej jej powierzchni. W przypadku kulika wielkiego zaproponowano monitoring polegający na 2 kontrolach porannych w każdym sezonie, co umożliwi określenie zarówno liczby par przystępujących do lęgów, jak i sukcesu lęgowego (obserwacje dorosłych z młodymi). Dzięki znajomości terenu i wieloletnim obserwacjom ornitologicznym prowadzonym na tym terenie, możliwe było wytyczenie powierzchni monitoringu, pokrywających się z obszarami zasiedlanymi przez kulika wielkiego w ciągu ostatnich 20 lat. Coroczny monitoring pozwoli ocenić skuteczność podejmowanych działań i umożliwi ich ewentualną korektę. Pozwoli również na zebranie wyczerpujących danych wykluczających lub potwierdzających wpływ funkcjonujących w obrębie obszaru inwestycji (lądowisko, pola golowe) na gatunki stanowiące przedmioty ochrony.

8. Wskazania do dokumentów planistycznych

Lp.	Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (*Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody*)
1	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obejmujący teren wsi: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienie Kiełczewskie Drugie (Uchwała Nr XXVI/115/05 Rady Gminy w Sobieniach z dnia 12 grudnia 2005 roku).	• Zapisy dotyczące wskazania obszaru, oznaczonego na Rysunku Planu symbolem 9KL-1 jako teren komunikacji lotniczej przeznaczony dla realizacji lotniska celu publicznego, uzupełnić o uwagę, iż lokowanie tego typu inwestycji w obrębie obszaru Natura 2000 i w jego bezpośrednim sąsiedztwie może mieć miejsce jedynie w przypadku zapewnienia braku istotnego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tego obszaru i ich siedliska; • Zapisy dotyczące wskazania obszaru, oznaczonego na Rysunku Planu symbolem 2-US2 jako jednostki terenowej, której głównym przeznaczeniem są usługi sportu i rekreacji, w tym realizacja pola golfowego uzupełnić o uwagę, iż lokowanie tego typu inwestycji w obrębie obszaru Natura 2000 i w jego bezpośrednim sąsiedztwie może mieć miejsce jedynie w przypadku zapewnienia braku istotnego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tego obszaru i ich siedliska.
2	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck (Uchwała Nr XXX/127/01 Rady Gminy w Osiecku z dnia 27 czerwca 2001 roku).	• Nie wskazywać jako tereny przeznaczone do zalesiania obszarów otwartych, znajdujących się w obrębie obszaru Bagno Całowanie PLB140011, w tym: torfowisk, łąk, pastwisk i muraw oraz nieużytków porolnych na śródleśnych enklawach i na pograniczu lasów. • Zapisy dotyczące ochrony układu hydrograficznego powinny być uzupełnione o zakaz naruszania stosunków wodnych w obrębie obszaru Natura 2000 w sposób negatywnie oddziałujący na przedmioty ochrony i ich siedliska; • Zweryfikować zapisy dotyczące terenów mieszkaniowych o przeznaczeniu podstawowym na budownictwo jednorodzinne w budynkach wolnostojących i zagrodowe, oznaczonych na Rysunku Planu symbolem B6.3MN oraz terenów mieszkaniowych o przeznaczeniu podstawowym na budownictwo rekreacyjno-letniskowe oznaczonych symbolami: B6.1ML, B6.2ML, w części proponowanej do wyłączenia z obszaru Natura 2000. Wytyczne dla ww. stref winny zostać uzupełnione o:

		- zapisy dotyczące realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej liniowo wzdłuż istniejącej szosy biegnącej z Osiecka przez Sobienki do Sobieni Szlacheckich, optymalnie w odległości nie większej niż 100 m od wspomnianej szosy; - zapisy gwarantujące zachowanie strefy buforowej pomiędzy obszarem Natura 2000 (po zmianie granic), a planowaną zabudową mieszkaniową i rekreacją. • Zweryfikować ustalenia planistyczne dla części stref, oznaczonych na Rysunku Planu symbolami: B5.1ML, B.5.2ML oraz B6.2ML, B6.1ML (tereny mieszkaniowe o przeznaczeniu podstawowym na budownictwo rekreacyjno-letniskowe), pozostających po zmianie granic obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011 w jego obrębie, pod kątem zmiany sposobu zagospodarowania ww. terenów. Należy rozważyć możliwość przeznaczenia przedmiotowych stref na użytkowanie rolnicze.
3	Strategia Rozwoju Gminy Celestynów (Uchwała Rady Gminy Celestynów nr 102/04 z dnia 29 lipca 2004 roku).	• Cele szczegółowe strategii polegające na udrożnieniu istniejących rowów melioracyjnych, oraz budowie, modernizacji i utrzymaniu urządzeń melioracji podstawowych, powinny być uzupełnione o zapisy dotyczące zakazu naruszania stosunków wodnych w obrębie obszaru Natura 2000 w sposób negatywnie oddziałujący na przedmioty ochrony i ich siedliska.
4	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Celestynów (Uchwała Nr 68/99 Rady Gminy Celestynów z dnia 17.12.1999 r.).	• Zweryfikować zapis dotyczący konieczności rozbudowy rowów melioracyjnych. Zapisy wskazujące utrzymanie drożności układu rowów uzupełnić o uwagę, iż wszelkie naruszenia stosunków wodnych na obszarze Natura 2000 mogą mieć miejsce jedynie w przypadku zapewnienia braku negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony i ich siedliska.

5	Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sobienie Jeziory, zatwierdzonego uchwałą nr IV/15/02 Rady Gminy Sobienie Jeziory z dnia 30 grudnia 2002 r. w części obejmującej obszar wsi Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie i Sobienie Kiełczewskie Drugie (Uchwała Nr XXII/94/05 Rady Gminy w Sobieniach Jeziorach z dnia 30 marca 2005 r.).	• Zapisy dotyczące wskazania obszaru, oznaczonego na rysunku Studium symbolem KL1 jako teren przeznaczony dla realizacji lotniska komunikacyjnego, stanowiącego inwestycję celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym uzupełnić o uwagę, iż lokowanie tego typu inwestycji w obrębie obszaru Natura 2000 i w jego bezpośrednim sąsiedztwie może mieć miejsce jedynie w przypadku zapewnienia braku istotnego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tego obszaru i ich siedliska • Zapisy dotyczące wskazania obszaru oznaczonego na rysunku Studium symbolem US1 jako teren przeznaczony pod realizację pola golfowego uzupełnić o uwagę, iż lokowanie tego typu inwestycji w obrębie obszaru Natura 2000 i w jego bezpośrednim sąsiedztwie może mieć miejsce jedynie w przypadku zapewnienia braku istotnego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tego obszaru i ich siedliska
6	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Osieck (Uchwała Nr VII/41/07 Rady Gminy Osieck z dnia 30 sierpnia 2007 roku)	• Zweryfikować zapisy dotyczące strefy ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oznaczonej w części graficznej Studium symbolem MN2. Zapisy te powinny być uzupełnione o informację, dotyczącą lokalizacji nowej zabudowy na terenach proponowanych do wyłączenia z obszaru Natura 2000, w okolicy wsi Sobienki, liniowo wzdłuż istniejącej szosy z Osiecka przez Sobienki do Sobieni Szlacheckich, pozostawiając niezabudowaną strefę buforową w pobliżu obszaru Natura 2000. Sugeruje się lokowanie nowej zabudowy w optymalnej odległości nie większej niż 100 m od wspomnianej szosy. • Zweryfikować pod kątem zmiany sposobu zagospodarowania ustalenia planistyczne dla terenów pozostających po zmianie granic obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie PLB140011 w jego obrębie, oznaczonych symbolem MN2. Należy rozważyć możliwość przeznaczenia ww. terenów na użytkowanie rolnicze.

9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony

W toku prac nad projektem Planu Zadań Ochronnych stwierdzono, iż zachodzi potrzeba sporządzenia planu ochrony obszaru ze względu na:

- potrzebę wykonania opracowania hydrograficznego obszaru umożliwiającego skuteczne zaplanowanie i realizację działań ochronnych;

- potrzebę zaplanowania ochrony w perspektywie 20 lat ze względu na silną presję wywieraną na integralność obszaru przez podejmowane przedsięwzięcia i inwestycje - w tym w szczególności ingerencje w hydrologię obszaru, urbanizację, realizację lotniska, pola golfowego, kopanie i użytkowanie stawów rybnych;

- po uprzednim zinwentaryzowaniu przedmiotów ochrony obszaru siedliskowego (PLH Bagno Całowanie) należy rozważyć możliwość wytyczenia wspólnych granic dla obu obszarów (PLB i PLH i w konsekwencji być może utworzenia jednego obszaru PLC).

10. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic

Zgodnie z załącznikiem nr 15.

Lp.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
1	1.1 Typ: F	1.1. Typ: J	Zgodnie z „Instrukcją wypełniania SDF dla obszarów Natura 2000” (GDOŚ 2010) opisywany obiekt należy zaklasyfikować jako typ „J”. W myśl ww. instrukcji do tej kategorii przyporządkowane są Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków częściowo pokrywające się z terenami, mającymi znaczenie dla Wspólnoty, tak jak ma to miejsce w przypadku obszaru PLB140011 Bagno Całowanie.
2	3.2.a -	3.2.a A027 *Egretta alba* Ocena populacji D	Od kilku lat (2007, 2009, 2010, 2011 rok) gatunek ten jest obserwowany regularnie, po kilka razy w sezonie, podczas wędrówek wiosennych, w liczbie od 1 do 35 osobników.

3	3.2.a. A082 *Circus cyaneus* ocena populacji D	3.2.a. -	Lęg tego gatunku stwierdzono na Bagnie Całowanie tylko raz w 1991 roku (Krogulec 1998). Od tamtej pory gatunek nie jest stwierdzany w granicach ostoi poza okresem migracji, od 1991 roku nie obserwowano też żadnej próby lęgu na tym obszarze. Występowania gatunku na terenie całego Mazowsza i południowego Podlasie nie potwierdzono w czasie ukierunkowanych kontroli w latach 2000-2004 (Sikora i in. 2007), a także w czasie inwentaryzacji w 2008 roku (Chylarecki, Stelmach 2009). W świetle obecnej wiedzy na temat wymierania gatunku w kraju i jego aktualnej liczebności, szacowanej na maksimum 5 par (Sikora i in. 2007, Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG… 2009) oraz braku obserwacji w okresie lęgowym w ciągu ostatnich 20 lat, proponuje się usunięcie gatunku z SDF.
4	3.2.a. -	3.2.a. A089 *Aquila pomarina* ocena populacji D	W SDF w 2004 gatunek nie został wykazany, jednak przynajmniej od roku 2007 gnieździ się regularnie w południowej bądź centralnej części obszaru w liczbie 1 pary. Obecność tego gatunku w rejonie ostoi wykazywano już w 1982 roku (Gromadzki i in. 1994). W czasie inwentaryzacji wykonanej w 2008 roku potwierdzono obecność lęgowej pary orlika krzykliwego. Szacowana liczebność tego gatunku w kraju w 2007 roku wynosiła 1800 par (Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG… 2009), zatem para gniazdująca w obrębie obszaru stanowi 0,05% populacji krajowej i została uznana za nieistotną, stąd przydzielono ocenę populacji D.
5	3.2.a. -	3.2.a. A120 *Porzana parva* ocena populacji D	W SDF w 2004 gatunek nie został wykazany, jednak przynajmniej od roku 2008 gnieździ się w centralnej części obszaru w liczbie 1 pary. Obecność tego gatunku w granicach ostoi potwierdzono również w 2011 roku (D. Kotowska inf. ust.). Szacowana liczebność tego gatunku w kraju w 2007 roku wynosiła 1200-1800 par (Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG… 2009), zatem para gniazdująca w obrębie obszaru stanowi 0,05-0,08% populacji krajowej i została uznana za nieistotną, stąd przydzielono ocenę populacji D.
6	3.2.a -	3.2.a A151 *Philomachus pugnax*	Od kilkunastu lat gatunek ten stwierdzany jest nieregularnie w okresie migracji wiosennych w stadach liczących do 75 osobników (Chmielewski S., Stelmach R. 2009). Bagno Całowanie stanowi miejsce odpoczynku i żerowania tego gatunku w sezonach wilgotnych, w których rozlewiska utrzymują się do pierwszej połowy maja.

		ocena populacji D	
7	3.2.a. A222 *Asio flammeus* ocena populacji D	3.2.a. -	Dotychczas nie stwierdzono lęgów tego gatunku w granicach obszaru, a podejrzenia dotyczące pary lęgowej, na których oparto istniejący w SDF wpis, pochodzą z roku 1992 (Dombrowski 1998), jednak nie zostały potwierdzone wykryciem gniazda, młodych lub choćby wielkokrotną obserwacją ptaków w tym samym sezonie (Sobociński dane niepubl.). Również obserwacje pojedynczych ptaków w późniejszych latach (Chmielewski, Stelmach 2009) nie potwierdzają możliwości lęgów tego gatunku w obrębie obszaru, ponieważ dotyczą osobników koczujących w okresie późnozimowym. W związku z powyższym nie ma podstaw, by traktować ten gatunek jako współcześnie lęgowy, dlatego wnioskuje się o usunięcie go z SDF.
8	3.2.a. -	3.2.a. A224 *Caprimulgus europaeus*	Gatunek nie uwzględniony w SDF w 2004 roku, ponieważ wszelkie prowadzone do tego roku obserwacje i badania pomijały ten specyficzny pod względem metodyki szacowania liczebności gatunek (Dombrowski 1998, Sobociński dane nipubl.). Nie brano go również pod uwagę ze względu na znacznie węższe traktowanie granic ostoi niż przyjęto to w 2004 roku (Dombrowski 1998, Sobociński dane nipubl.). Pierwszą inwentaryzacją uwzględniającą ten gatunek i przeprowadzoną zgodnie z zalecaną metodyką była inwentaryzacja wykonana w 2008 roku, w czasie której stwierdzono w granicach ostoi obecność 5 odzywających się ptaków (Chmielewski, Stelmach 2009). Ze względu na trwałą obecność środowiska preferowanego przez ten gatunek (zręby i uprawy) w granicach ostoi uznano, że gatunek jest stałym składnikiem awifauny obszaru i należy umieścić go w proponowanej aktualizacji SDF.
9	3.2.a. A229 *Alcedo atthis*	3.2.a. -	W SDF w 2004 roku wykazano obecność gatunku bez podania liczby par lęgowych. Było to spowodowane brakiem jakiejkolwiek informacji o lęgach tego gatunku na terenie obszaru, mimo prowadzonych w 1991 r. i 2001 r. poszukiwań nastawionych na wykrycie tego gatunku, wykonywanych przy okazji inwentaryzacji stanowisk bobra *Castor fiber* na terenie Bagna Całowanie (Sobociński dane niepubl.). Informacja w SDF oparta była na jednorazowej obserwacji ptaka tego gatunku (Sobociński dane niepubl.). Również Dombrowski (1998) badając awifaunę bagna Całowanie w latach 80 i pierwszej połowie lat 90. nie wykazał obecności tego gatunku. Po roku 2004 nie odnotowano tego gatunku w obrębie ostoi. Nie potwierdziły jego lęgowości inwentaryzacja prowadzona w 2008 r. (Chmielewski, Stelmach 2009), ani ponowna kontrola

			wszystkich cieków wodnych prowadzona w 2010 r. w ramach inwentaryzacji bobrów (Sobociński dane niepubl.).W związku z powyższym proponuje się usunięcie gatunku z SDF.
10	3.2.a. - 	3.2.a. A255 *Anthus campestris* ocena populacji D	W SDF w 2004 roku gatunek nie został wykazany, jednak przynajmniej od roku 2008 gnieździ się w południowej części obszaru w liczbie 9-12 par. Szacowana liczebność tego gatunku w kraju w 2007 roku wynosiła 10000-20000 par (Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG… 2009), zatem pary gniazdujące w obrębie obszaru stanowią 0,05-0,12% populacji krajowej. Liczebność gatunku nie pozwala na ocenę populacji na poziomie innym niż D.
11	3.2.a. - 	3.2.a. A379 *Emberiza hortulana* ocena populacji D	W SDF w 2004 gatunek nie został wykazany, jednak przynajmniej od roku 2006 gnieździ się w południowej części obszaru w liczbie 2-4 par. Szacowana liczebność tego gatunku w kraju w 2007 roku wynosiła n120000-230000 par (Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG… 2009), zatem pary gniazdujące w obrębie obszaru stanowią znacznie mniej niż 0,01% populacji krajowej. Liczebność gatunku nie pozwala zatem na ocenę populacji na poziomie innym niż D.
12	3.2.b - 	3.2.b *Gallinago gallinago* ocena populacji D	Liczebność populacji krajowej tego gatunku nie jest znana, jednak stopień rozpoznania niektórych populacji jest wystarczający, by ocenić znaczenie wielkości populacji występującej na Bagnie Całowanie. Przykładowo dla zachodniej Polski oszacowano liczebność kszyka na n3000 par, zaś dla doliny Biebrzy na n6000-12000 tys. par (Sikora i in. 2007). Populacja z Bagna Całowanie stanowi zatem mniej niż 0,2% populacji krajowej (prawdopodobnie znacznie mniej) i z tego powodu proponuje się ocenę populacji w kategorii D
13	3.2.c *Castor fiber* populacja osiadła R	3.2.c *Castor fiber* populacja osiadła C	Prowadzony od 20 lat monitoring populacji bobra na obszarze Bagna Całowanie wykazał wyraźny trend wzrostu liczebności populacji w ostatnich 10 latach. W roku 1992 w trakcie inwentaryzacji stanowisk stwierdzono, iż w obrębie dzisiejszych granic OSOP Bagno Całowanie znajdowało się 1 stanowisko tego gryzonia. W 2000 roku liczbę stanowisk szacowano na 3-4, natomiast w 2010 roku już na 13-14 stanowisk (Sobociński dane niepubl.). O tym, że gatunek stał się częstym na obszarze centralnej i południowej części Bagna Całowania świadczą m.in. niewielkie odległości między sąsiednimi żeremiami oraz ich budowa w środowiskach nie dających gwarancji spokoju (np.

			ruchliwa droga). W części północnej gryzoń ten wciąż pozostaje nieliczny, choć wiąże się to raczej z faktem sąsiadowania zdecydowanej większości cieków i zbiorników wodnych ze zwartą zabudową wsi Brzezinka i Janów.
14	3.2.c. 2021 *Sicista subtilis* Populacja osiadła: P Ocena populacji: D	3.2.c -	Zgodnie z Poradnikiem ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 (Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) 2004) gatunek znany jest jedynie z jednego stanowiska znajdującego się na Lubelszczyźnie, na obszarze użytku ekologicznego Machnowska Góra. Wobec braku udokumentowanych stwierdzeń smużki stepowej na obszarze PLB140011 Bagno Całowanie, sugeruje się usunięcie gatunku z SDF.
15	3.2.d -	3.2.d. 1188 *Bombina bombina* POPULACJA Osiadła: P OCENA ZNACZENIA OBSZARU Populacja: D, Stan zachowania:-, Izolacja:-, Ogólnie:-	Kumak nizinny jest gatunkiem występującym na obszarze Bagna Całowanie sporadycznie, w znacznym rozproszeniu, aczkolwiek jego obecność w ostatnich latach notowano wielokrotnie. Jedno ze stanowisk kumaka wykazane zostało w trakcie inwentaryzacji siedlisk i gatunków Natura 2000 przeprowadzonej w 2007 roku przez BULiGK. W ramach prowadzonego przez Mazowiecki Park Krajobrazowy programu czynnej ochrony kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej, w obrębie Bagna Całowanie stwierdzono cztery stanowiska tego gatunku (W. Strużyński, 2011 - mat. niepublikowane). Szacunkową liczebność zasiedlających je populacji określono jako nieliczną z pojedynczymi słyszalnymi głosami godowymi samców (maksymalnie do 5 sztuk).
16	3.2.d -	3.2.d. 1166 *Triturus cristatus* POPULACJA	Gatunek był przedmiotem monitoringu prowadzonego przez GIOŚ w latach 2007-2008. Jednym z obszarów monitoringowych był wówczas Mazowiecki Park Krajobrazowy. Na jego terenie badaniami objęto 32 stanowiska, z czego 10 zlokalizowanych było w obrębia Bagna Całowanie. Badania nie wykazały jednak obecności osobników tego gatunku w obrębie ostoi. W wyniku

		Osiadła: P OCENA ZNACZENIA OBSZARU Populacja: D, Stan zachowania:-, Izolacja:-, Ogólnie:-	inwentaryzacji siedlisk i gatunków Natura 2000 przeprowadzonej w 2007 roku przez BULiGK stwierdzono jedno stanowisko traszki grzebieniastej. Późniejsze obserwacje oraz działania związane z programem czynnej ochrony traszki i kumaka nizinnego w Mazowieckim Parku Krajobrazowym wskazują, że gatunek ten na obszarze Bagna Całowanie występuje na kilku stanowiskach. Na stan populacji traszki wpływa fakt, iż większość zbiorników wodnych leżących w obrębie obszaru wykorzystywana jest wędkarsko, w związku z czym prowadzone są w nich zarybienia, między innymi gatunkami drapieżnymi, doprowadzając tym samym do zaniku pogłowia gatunku na obszarze. Inwentaryzacja prowadzona przez dr W. Strużyńskiego w 2011 roku wykazała na Bagnie Całowanie trzy stanowiska tego gatunku (Strużyński W. 2011 – mat. niepublikowane). Szacunkową liczebność zasiedlających je populacji określono jako liczną (powyżej 10 słyszanych głosów godowych samców).
17	3.2.e -	3.2.e 1145 *Misgurnus fossilis* POPULACJA Osiadła: P OCENA ZNACZENIA OBSZARU Populacja: D, Stan zachowania:-, Izolacja:-, Ogólnie:-	Piskorz nie był notowany wcześniej na obszarze. W 2011 roku jego obecność stwierdzono w Kanale Bielińskiego w trakcie prac związanych z odmulaniem cieku. Zaobserwowano wówczas ponad 20 osobników (Kotowski W. – informacja ustna).
18	3.2.f. -	3.2.f. 1014 *Vertigo angustior* POPULACJA osiadła: P,	Stanowiska poczwarówek na terenie Bagna Całowanie znane są dopiero od 2-3 lat. W 2011 roku na obszarze realizowano program: „Czynna ochrona ślimaków rodzaju Vertigo z II załącznika Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej na obszarze Bagna Całowanie w MPK im. Łaszka – I etap (rozpoznawanie stanu na terenie Bagna Całowanie)”. Wyniki ww. prac dr W. Strużyńskiego nie były do tej pory publikowane. W trakcie prowadzonych badań zlokalizowano trzy stanowiska

		OCENA ZNACZENIA OBSZARU Populacja: D, Stan zachowania: - Izolacja: - Ogólnie: -	poczwarówki zwężonej *Vertigo angustior*.
19	3.2.f. -	3.2.f. 1016 *Vertigo moulinisiana* POPULACJA osiadła: P, OCENA ZNACZENIA OBSZARU Populacja: D, Stan zachowania: -, Izolacja: -, Ogólnie: -	Podobnie jak w przypadku poczwarówki jajowatej, stanowiska poczwarówki zwężonej na obszarze Bagna Całowanie znane są od niedawna. Gatunek w 2011 roku był przedmiotem monitoringu w ramach programu: „Czynna ochrona ślimaków rodzaju Vertigo z II załącznika Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej na obszarze Bagna Całowanie w MPK im. Łaszka – I etap (rozpoznawanie stanu na terenie Bagna Całowanie)". Wyniki ww. prac dr W. Strużyńskiego nie były do tej pory publikowane. W trakcie prowadzonych badań zlokalizowano jedno stanowisko poczwarówki jajowatej *Vertigo moulinsiana*.
20	3.3. Inne ważne gatunki zwierząt i roślin *Apatura ilia Apatura iris Papilio machaon*	3.3. Inne ważne gatunki zwierząt i roślin *Maculinea (Phangaris) alcon*	Obecne aktualnie w tym punkcie SDF gatunki nie są rzadkie ani zagrożone wyginięciem w Polsce, znajdowały się kiedyś na liście gatunków chronionych z niejasnych powodów, być może względów estetycznych. Stwierdzony w południowej części obszaru w 2006 r modraszek alcon (Phengaris [Maculinea] alcon jest chroniony i zagrożony wyginięciem (status VU). Stan jego populacji wymaga oceny (nie można wykluczyć, że wyginął). Ponadto szczegółowa inwentaryzacja może ujawnić występowanie także innych ważnych gatunków bezkręgowców, które powinny się znaleźć w tej części SDF

Lp.	Proponowany przebieg granicy na tle istniejących granic obszaru	Uzasadnienie do zmiany
1.	Zgodnie z załączoną mapą oraz warstwą wektorową (załącznik nr 15 oraz 16)	Teren proponowany do włączenia w granice obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie PLB 140011 stanowi integralną część kompleksu łąk i zarośli stanowiących siedliska ptaków objętych ochroną w ramach sieci. Zachowały się na nim ślady dawnych meandrów rzeki Jagodzianki z zarośniętymi i osuszonymi dawnymi starorzeczami, które w dalszym ciągu stanowią siedliska rzadkich i chronionych gatunków ptaków, w tym derkacza *Crex crex* (3-8 samców w latach 2008-2011, na mapie przedstawiono 3 stanowiska wykazane w trakcie inwentaryzacji w 2008 roku, jednak obserwacje z lat późniejszych wskazują, że jest to teren zasiedlany przez większą liczbę ptaków), czajkę *Vanellus vanellus* (1-2 pary), rycyka *Limosa limosa* (0-1 para w latach 2004-2011), kszyka *Gallinago gallinago* (4-5 par)(Sobociński – dane niepubl.). Jest to teren wykorzystywany przez orliki krzykliwe *Aquila pomarina*, błotniaki stawowe *Circus aeruginosus*, błotniaki łąkowe *Circus pygargus* i inne ptaki drapieżne jako żerowisko. W latach, w których obserwowano obfite wylewy zmeliorowanej Jagodzianki (Kanał Bielińskiego), w trakcie wiosennych wędrówek zatrzymują się tu stada gęsi, liczące do 2 tys. ptaków, wśród nich między innymi: gęgawy *Anser anser* i gęsi zbożowe *Anser fabalis,* (Chmielewski, Stelmach 2009).
2.	Zgodnie z załączoną mapą oraz warstwą wektorową (załącznik nr 15 oraz 16)	Grunty wsi Sobienki w gminie Osieck, w strefie zaznaczonej na mapie (załącznik nr 15), od dawna (znacznie przed utworzeniem obszaru Natura 2000) użytkowano intensywnie jako pola uprawne, niestanowiące ostoi rzadkich gatunków ptaków. Są to grunty mineralne, na których podczas inwentaryzacji prowadzonej w 2008 roku stwierdzono jedynie 2 pary gąsiorka *Lanius collurio* (w całym obszarze zinwentaryzowano 78-86 par), gatunku nie stanowiącego przedmiotu ochrony w tym obszarze. Znajdujące się we wsi gniazdo pary bocianów białych *Ciconia ciconia* nie zostało włączone w 2004 roku w granice ostoi, jednak z obserwacji wynika (Sobociński – mat. niepubl.), że główne żerowiska tej pary znajdują się w granicach obszaru Natura 2000 i po ewentualnym wyłączeniu proponowanego fragmentu obszaru, w dalszym ciągu pozostaną one w granicach obszaru Natura 2000. W trakcie inwentaryzacji wykonanych w latach: 1991, 2001, 2008, w obrębie obszaru zaproponowanego do wyłączenia, nie stwierdzono stanowisk gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000

		Bagno Całowanie: derkacza (*Crex crex)* i kulika wielkiego (*Numenius arquata)*. W ramach zmniejszenia ryzyka stworzenia nowego zagrożenia dla obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie, jakim mogłoby stać się ewentualne przekształcenie wszystkich wyłączonych obszarów w tereny budowlane, należałoby w ramach zaleceń do planów zagospodarowania przestrzennego ująć zakaz dopuszczania nowej zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej w odległości większej niż 100 m od istniejącej szosy z Osiecka, przez Sobienki do Sobieni Szlacheckich. Warto również zauważyć, że obecne funkcjonowanie w granicach obszaru Natura 2000 mało wartościowych oraz silnie przekształconych i użytkowanych rolniczo terenów, nie poprawia akceptacji zarówno dla samej sieci ekologicznej Natura 2000, jak i ochrony przyrody w ogóle. Można przypuszczać, że zadośćuczynienie postulatom mieszkańców, zwiększy akceptację programu z ich strony, a co za tym idzie pomoże w realizacji zadań ochronnych na sąsiednich, znacznie cenniejszych terenach włączonych do Natury 2000.

11. Zestawienie uwag i wniosków

Lp.	Uwagi i wnioski	Podmiot zgłaszający	Sposób rozpatrzenia / odpowiedź
	Moduł A		
	Moduł B		
1	Postulat uwzględnienia wśród zagrożeń realizacji na obszarze Natura 2000 przedsięwzięć inwestycyjnych. Powyższe uzasadniono koniecznością utrzymania, niezbędnej dla zachowania odpowiedniego stanu siedlisk, sezonowej fluktuacji poziomu wód gruntowych, która powstrzymywana jest przez inwestycje o znacznym zasięgu	Zespół Lokalnej Współpracy	Postulat uwzględniono w PZO. Zapis dotyczący przedsięwzięć inwestycyjnych znalazł się wśród zagrożeń dla przedmiotów ochrony obszaru. W odniesieniu do inwestycji lokowanych w obrębie obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie zasugerowano również w PZO wskazania do

	oddziaływania.		zmian w dokumentach planistycznych.
	Moduł C		
2	Wniosek o wyłączenie z obszaru Natura 2000 terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę letniskową, znajdujących się we wsi Sobienki (załącznik 17).	Wójt Gminy Osieck	Postulat uwzględniono w projekcie Planu Zadań Ochronnych, w części dotyczącej propozycji zmian granic ostoi.
3	Wniosek o uwzględnienie w planowanych działaniach ochronnych zapisów zawartych w realizowanym przez Nadleśnictwo Celestynów projekcie o nazwie: „Budowa małej infrastruktury służącej zabezpieczeniu obszaru NATURA 2000 Bagno Całowanie przed nadmierną presją turystów”.	Zespół Lokalnej Współpracy	Informacja o projekcie realizowanym przez Nadleśnictwo Celestynów została umieszczona w niniejszym Planie w części dotyczącej zagrożeń jako jedno z działań zabezpieczających przed nadmierną presją ze strony turystów. Ze względu na fakt, iż działania przewidziane w ramach tego projektu nie dotyczą bezpośrednio przedmiotów ochrony obszaru, nie zostały one wymienione wśród planowanych działań ochronnych.

12. Literatura

Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Celestynów na lata 2009-2011 z perspektywą na lata 2012-2019 (Projekt). J. Sawicki. Hydros. Celestynów, październik 2008.

Borzyszkowski J., Kuśmierz A., Kuśmierz M. 2003. Projekt Planu Ochrony Mazowieckiego Paku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka, Warszawa.

Chmielewski S., Stelmach R. 2009. Ostoje ptaków w Polsce – wyniki inwentaryzacji. Cz.I. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.

Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. 2009. Monitoring ptaków. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.

Dzierża P. (red.). 2007. Plan lokalnej współpracy na rzecz ochrony obszaru Natura 2000 – PLH140001 Bagno Całowanie. Ministerstwo Środowiska. Warszawa

Dokumentacja planu ochrony rezerwatu 'Na Torfach' . Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Warszawa, 2005

Dokumentacja przyrodnicza projektowanego rezerwatu leśnego 'Wymięklizna' – Zakład Badań Ekologicznych 'EKOS', Siedlce 1992

Falkowski M. 2009. Analiza projektu planu ochrony rezerwatu przyrody 'Na Torfach' z uwzględnieniem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140001 Bagno Całowanie (WERSJA ROBOCZA). Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody EcoFalk. Siedlce.

Głowaciński Z., Nowacki J. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie i Akademia Rolnicza w Poznaniu

Gromadzki M., Dyrcz A., Głowaciński Z., Wieloch M. 1994. Ostoje ptaków w Polsce. OTOP, Bibl. Monitor. Środ., Gdańsk.

Jermaczek A. 2004b. Kulik wielki. W: Gromadzki M. (red.) Ptaki (część II). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, T. 8: 112-116; Warszawa.

Kondracki J. 2009. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.

Krogulec J. (red). 1998. Ptaki łąk i mokradeł Polski (stan populacji, zagrożenia I perspektywy ochrony). Fundacja IUCN Polska.

Krajowy Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa za okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2007 r. GDOŚ.

Lokalna Strategia Rozwoju Obszaru Działania Lokalnej Grupy Działania „Natura i Kultura" . Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura". Wiązowna, 2009.

Matuszkiewicz J.M., 2008, Potencjalna roślinność naturalna Polski, IGiPZ PAN, Warszawa;

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obejmujący teren wsi: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienie Kiełczewskie Drugie. Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S. A. Warszawa/Sobienie Jeziory 2005.

Merecz W., Sobociński W. 2008. Wyniki inwentaryzacji awifauny na terenie proponowanego Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków PLB 140011 (IBA PL 085) Bagno Całowanie. W: Inwentaryzacja gatunków dziko żyjącego ptactwa w wybranych wyznaczonych obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 oraz obszarach proponowanych do wyznaczenia. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Warszawa.

Ostaszewska K., Richling A. 2005. Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa.

Oświt J., Dembek W. 2001. Geomorfologiczno-hydrologiczne uwarunkowania rozwoju mokradeł na przykładzie torfowiska Całowanie w Dolinie Środkowej Wisły. Woda-Środowisko-Obszary Wiejskie. T1.3: 119-134.

Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Karczew na lata 2004-2011. R. Bieleń, M. Połujan, A. Bentkowski. Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S.A. Warszawa, 2004.

Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Osieck na lata 2004-2011. R. Bieleń, A. Hulboj, M. Połujan, Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S. A., Warszawa, 2004.

Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Sobienie Jeziory na lata 2004-2011. R. Bieleń, A. Hulboj, M. Polujan. Przedsiębiorstwo Geologiczne Polgeol S. A. Warszawa, 2004.

Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Otwockiego na lata 2004-2011. R. Bileń, M. Połujan, konsultacja naukowa: A. Skalmowski. Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S. A. Otwock, 2004.

Plan Odnowy Miejscowości Celestynów na lata 2009-2016. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 2009.

Plan Odnowy Miejscowości Nowa Wieś na lata 2009-2016. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 2009.

Plan Odnowy Miejscowości Sobienie Jeziory, Urząd Gminy Sobienie Jeziory. Sobienie Jeziory, 2009. Plan na lata 2009-2016.

Plan Odnowy Miejscowości Sobienie Szlacheckie, Urząd Gminy Sobienie Jeziory. Sobienie Jeziory, 2011. Plan na lata 2011-2018.

Plan Odnowy Miejscowości Warszówka na lata 2011-2018, Urząd Gminy Sobienie Jeziory. Warszówka, 2011

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2008-2015. Urząd Gminy Osieck. Osieck, 2008.

Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Celestynów na okres obowiązywania 2009-2018, zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z dnia 22.12.2010 na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późn. zm.) oraz art. 104 k.p.a., po rozpatrzeniu wniosku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 2 grudnia 2010 r., znak: ZU-7015-32/10.

Program Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego. S.Tyszewski, J. Chomański, I. Kardel, R. Michałowski, T. Okruszko, D. Pusłowska-Tyszewska, M. Jarecka, J. Kapuściński, J. Niewiarowicz, M. Nowak, Z Oświęcimska-Piasko, M. Piaskowski, M. Rycharski. Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol" S. A. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Warszawa, luty 2008.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Celestynów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, J. Sawicka. Hydros. Celestynów, październik 2008.

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r. J. Pauli-Wilga, J. Mikuła, S. Gastoł, W. Mikuła, P. Turzański. Przedsiębiorstwo Usługowe „Południe II" Sp. z o. o. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Warszawa, luty 2007.

Plan Odnowy Miejscowości Osieck na lata 2009-2015. J. Łączyńska, T. Szostak, S. Bąbik, T. Kuk, J. Wasążnik, współpraca: D. Płatek, S. Jasiński, J. Kiełbowski, S. Makowski. Osieck, marzec, 2009.

Program Zwiększania Lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020. J. Gardocki, K. Haczek, W. Jakubowski, W. Lenart, W. Nowicki, L. Sobczyński, J. Solon. Zespół Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska i Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Warszawa, luty 2007.

Sikora A., Rhode Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.Strategia Rozwoju Gminy Celestynów. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 2004. Plan na lata 2004-2013.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja). B. Kolipiński, M. Kordek, D. Piotrowski, T. Sałański, R. Kosiński. Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego. Warszawa, maj 2006.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Karczew, Fundacja Terra Humana. Z. Sobowiec, P. Mentelski, T. Bartnicki, D. Kuś; współpraca: Jolanta Bajerowska – Nowicka. Karczew, wrzesień 2004.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2004-2015. Autorzy: samorząd powiatu Otwock, samorząd gmin: Celestynów, Józefów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Otwock, Sobienie Jeziory, Wiązowna. Otwock, 2004.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Celestynów. Urząd Gminy Celestynów. Celestynów, 1999.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Karczew. Przedsiębiorstwo Projektowo – Usługowe „Altera" Sp. z o.o. Zarząd Miasta i Gminy Karczew. Warszawa, październik 1999.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck. Z. Bronowicki, B. Olczak, W. Mogielnicka. Brol Systemy Przestrzenne. Warszawa, 2007.

Studium Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego Obszarów Chronionych w Województwie Mazowieckim: Mazowiecki Park Krajobrazowy. Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego. 2005.

Stupnicka E. 1997. Geologia regionalna Polski. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Szafer W., Zarzycki K. (red). 1972. Szata roślinna Polski T.1. PWN, Warszawa.

Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski - rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Wydawnictwo PPTP „Pro Natura". Wrocław.

Wieloletni program Inwestycyjny Powiatu Otwockiego na lata 2008-2013. Starostwo Powiatowe w Otwocku. Otwock, 2008.

Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P 2010..Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015 (aktualizacja). J. Fajfer, R. Strzelecki, A. Barszcz, A. Bliźniuk, J. Karwowska, P. Kostrz-Sikora, A. Ogrodowczyk, A. Witkowska. Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie i Socotec Polska Sp. z o.o. Zarząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2007.

Woś A. 1999. Klimat Polski. PWN, Warszawa.

Zieliński P. 2004b. Derkacz. W: Gromadzki M. (red.) Ptaki (część I). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, T. 7: 298-301; Warszawa.

Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck. E. Krakowska, K. Bald, M. Żabicki, współpraca: W. Gradowski, M. Nowicki, B. Wiaderna. Przedsiębiorstwo Zagospodarowania Miast i Osiedli Teren Sp. z o. o. Łódź, 2001. Plan na lata: 2001-2011.

Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Karczew. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Warszawa, 2011.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sobienie Jeziory, zatwierdzonego uchwałą nr IV/15/02 Rady Gminy Sobienie Jeziory z dnia 30 grudnia 2002 r. w części obejmującej obszar wsi Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie i Sobienie Kiełczewskie Drugie. Zespół autorski: główny projektant: M. Świetlik; autorzy: P. Jaworski, J. Skorupski. Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S. A., Warszawa/Sobienie Jeziory, 2005.

Żurek S. 1990. Związek procesu zatorfienia z elementami środowiska wschodniej Polski. Rocz. Nauk. Rol. Seria D, T 220. PWN, Warszawa.

Przepisy prawa:

Decyzja komisji z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG trzeciego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na alpejski region biogeograficzny (2010/42/UE) – Dz. U. L. 30 z 2.2.2010;

Decyzja komisji z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG trzeciego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (2010/44/UE) – Dz. U. L. 30 z 2.2.2010.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) – Dz.U.UE.L.10.20.7.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. L 206 z 22.7.1992, str. 7).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r. Nr 34, poz. 186).

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – wersja skonsolidowana – Dz. U. C. 115 z 9.5.2008;

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1665 ze zm.)

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.).

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 kwietnia 1977r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 10, poz. 64).

Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 czerwca 1996r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 42, poz.415).

Lista załączników:

Załącznik nr 1: Granice Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków PLB140011- załącznik w formie mapy oraz elektronicznej warstwy wektorowej GIS,
Załącznik nr 2: Standardowy Formularz Danych – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF),
Załącznik nr 3: Ustalenie terenu objętego planem (krajowe formy ochrony, pokrywające się z obszarem) – załącznik w formie elektronicznej (warstwa wektorowa GIS),
Załącznik nr 4: Lista osób biorących udział w pierwszym spotkaniu Zespołu Lokalnej Współpracy – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF); załącznik nie podlega udostępnieniu z uwagi na ustawę 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych*,
Załącznik nr 5: Lista osób biorących udział w drugim spotkaniu Zespołu Lokalnej Współpracy – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF); załącznik nie podlega udostępnieniu z uwagi na ustawę 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych*,
Załącznik nr 6: Protokół z pierwszego spotkania dyskusyjnego w ramach prac nad Projektami Planów Zadań Ochronnych dla obszarów: PLB140011 i PLH140001 Bagno Całowanie –załącznik w formie elektronicznej (plik PDF),
Załącznik nr 7: Protokół z drugiego spotkania dyskusyjnego w ramach prac nad Projektami Planów Zadań Ochronnych dla obszarów: PLB140011 i PLH140001 Bagno Całowanie – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF),
Załącznik nr 8: Struktura własności i użytkowania gruntów – załącznik w formie elektronicznej (warstwa wektorowa GIS),
Załącznik nr 9: Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego – załącznik w formie elektronicznej (warstwa rastrowa GIS),
Załącznik nr 10: Mapa występowania derkacza w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie PLB140011,
Załącznik nr 11: Mapa występowania kulika wielkiego w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie PLB140011,
Załącznik nr 12: Informacje o przedmiotach ochrony objętych Planem – załącznik w formie elektronicznej (warstwa wektorowa GIS),
Załącznik nr13: Mapa transektów monitoringu kulika wielkiego *(Numenius arquata)* w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie PLB140011,
Załącznik nr 14:Projekt weryfikacji SDF obszaru – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF),

Załącznik nr 15: Proponowana zmiana granic Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie PLB140011 – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF),

Załącznik nr 16: Proponowana zmiana granic Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Bagno Całowanie PLB140011 – załącznik w formie elektronicznej (warstwa wektorowa GIS),

Załącznik nr 17: Wniosek Wójta Gminy Osieck o wyłączenie z granic obszaru Natura 2000 PLB14011 Bagno Całowanie działek znajdujących się we wsi Sobienki – załącznik w formie elektronicznej (plik PDF).